

דער יוד

(DER JUDE)

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פֿערלאַג: חברה "אחיאסף".

אבנאמענטס פרייז יאהרליך:

אָסטרייך-אונגארן 12.— קראָנען.

האַלביאַהריג 6.— "

פֿירמעליאַהריג 3.— "

דיטשלאַנד 10.— מאַרק.

אַרץ ישראל 12.— פֿראַנק.

אַנדערע לענדער 15.— "

אַמעריקאַ, ענגלאַנד—10 שילינג.

פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):

פֿיר יעדער קליינע שורה פעמיט

20 העללער, 25 פֿענינג, 10 קאפּ.

דער פרייז פֿיר רוססלאַנד:

גאַנץ יאהרליך 5.— רובל.

האַלב יאהרליך 3.— רובל.

פֿיערטעל יאהרליך 1.50 רובל.

מען קען אויך אויסצאהלען אין

3 ראטען:

ביים אבאנירען 2 — רובל

דען 1 מען אפריל 2 — "

דען 1 מען אויגוסט 1 — "

ענדערען די אדרעסע קאסט

20 קאפּ.

Krakau. 30 August 1900.

נומער 35.

קראקויא, אלול תר"ס.

אינהאלט:

דער 4-טער

ציוניסטען-

קאנגרעס

אין לאנדאן.

(ענדע)

צו אבאנירען:

אין וויען:

E. Torczyner, Wien I, Rudolfsplatz 6.

אין קראקא:

Administration „DER JUDE“, Krakau, Gertrudy 19.

אין ווארשא:

Verlag „Achiasaf“, Warschau, Postkiste Nr 25,
mündlich: Twarda 6, Thür II.

אין לאדז, ביי אונזערעס פערטערער:

S. Hochberg, Lodz, Cegielnianastr. 36.

דער יוד איז אויך איינגעטראגען אין דער צייטונגספרייזליסטע דער ק. ק. עסטרייכישען פאסט אונטער דער נומער:

1920 a Nachtrag VII.

ה. תר"ס — וואכענ-קאלענדער (לוח) — 1900			
די טעג פֿון חודש	וואָך	אלול סעפטעמבער-וואַרעשיען	
		נייער ס.	אלט. ס.
ו' זונטאג	20	2	20
ז' מאנטאג	21	3	21
ח' דינסטאג	22	4	22
ט' מיטוואך	23	5	23
י' דאנערס.	24	6	24
יא' פֿרייטאג	25	7	25
יב' שבת	26	8	26

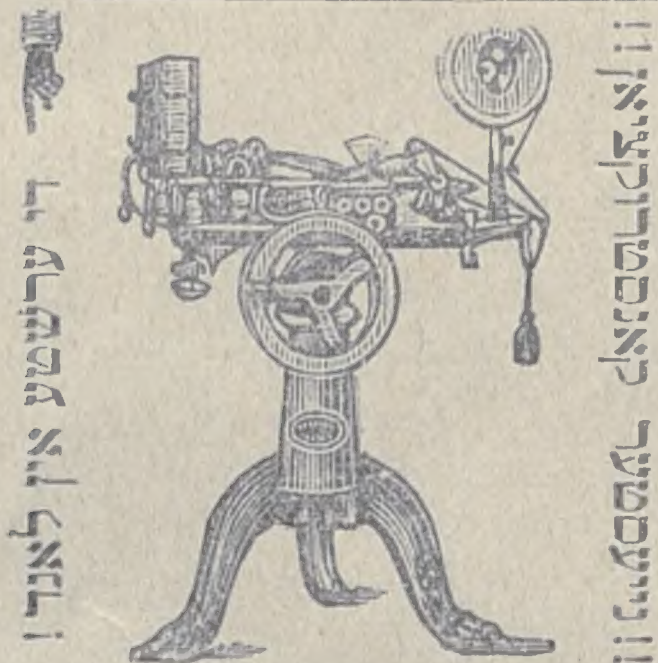
קורצע פֿערצייכנונגען פֿון דער יודישער געשיכטע.

מאג	יאהר
ה' תת"ל	האָט טיטוס גובר געווען די יודען און חרוב געמאַכט ירושלים.
ה' שע"ג	געשטאָרבען אין פראַג הר' דוד גאַנז „(צמח דוד).“
ט' ק"מ	בשעת דער שוואַרצער מגפה טויטענדער יודען געהרג'ט. 6000 יודען אין מיינץ האָבען איבער זיך אָנגעצונדען די הייזער.
י' תמ"ד	זענען די יודען אין פאדוא נצור געוואָרען „(פורים של בודא)“
יא' קנ"ט	זענען דורך אַ מסירה פֿיעל יודען אין פראַג נתפש געוואָרען.
י"ג תרנ"ו	געפֿענט דער ערשטער ציוניסטען-קאנגרעס אין באָועל.
י"ד תמ"ו	פֿיעל יודען געהרג'ט אין אָפֿען (אונגארן).
י"ה תל"א	האָט מען יודען ווידער ערלויבט צו וואָהנען און אונגארן.
י"ז תצ"ו	פֿערברענט עקדה"ש 12 אנוסים אין ליסאַבאָן.
י"ח רמ"ו	28 אנוסים אין טאַלעראָ.
י"ח תק"ח	געשטאָרבען אין פרעסבורג הגי' ר' עקיבא איגר.

ברוכי
בענדער!

האלטען איין
דען שווייטשען ברוך אונד דריי-
קען נישט דעם קערפער. נאָרדע
פֿאַן דאָקטאָרסקע אויסשטעלונג.
D. MOSZKOWSKI.
Warszawa, Muranów 16

פאבריק פון גילזען מאשינען
Ch. Ritzenberg.
Warszawa, Dzika 44
פֿיר גוטהייט און דויערהאַפטיגקייט
ווירד גאראַנטירט!

מיטעלען צום לעבען
איך לערען בריפליך אויך פערזענליך
העמישע ארטיקעלען וועלכע מוט יעדער
פון זיי קען מען פֿיין עקוויטירען, פא-
דערט גאנץ ווייניג קאפיטאל, געבעי-
פראווא זיטעלסטווא זאגאר אין פטר-
בורג לויט א רעזעניע פון סענאט.
Варшава, Дзільная. № 30/8
И. Матузону.

כירורגישע הינקאלאגישע
פֿירזארגקליניק
פֿון

ד"ר רייכשטיין און וואוועלבערג
אין ווארשא, לעשנא 31. די
אנשטאלט געפינט זיך אין א
גארטען. עס זענען דא שפעציעלע
צימער פֿיר קימפעטאָרען (אָהנע
מעלדונג) פֿון 2 ביז 5
רו"כ. שטרענג כשר'ע קיך. אמבור-
לאטאריס פֿון 10 ביז 12 אָהר.

שענע פרעזענטען צו בר-מצוה
און דרשה געשאנק!

תפלין זעקלעך פֿון 50 ביז 75 קאפ
טלית זעקלעך פֿון 1.25 ר' ביז 1.75 ר'
טישטיכלעך צו דעקען הלה אויף
שבת, יו"ט און פסח מיט 14 ריסונקעס
פֿון 1.25 ר' ביז 2 ר' א שטוק. אלעס
פֿון סאמעט פֿערשיעדענע פֿארבען
זעהר פֿרעזיגער ריסונקעס און שרופֿט.
סוהרים בעקטען ראבאט! פֿאר דעם
גאָמען און פֿאמיליע אויפֿדרוקען 30
קאפֿ. אדרעס:

L. Mowszowicz, Warszawa,
Dzika 38.

פֿייערס !!

פֿייערס !!

ברוכענדער עלעקטרא-נאל-
וואנישע היילען גרינדליך נאך
קורצען געברויך, ווי עס איז איבער-
צייגט געוואָרען, אז נאך 3 מאָנאט-
ליכען טראגען, ווירד דער ברוך
פֿאַללשטענדיג אויסגעהיילט. פֿריין
פֿאַן איינער זייטע 6 רובל,
צווייזייטיג 10 רובל. בויכגינדען
פֿיר פֿרויען, עלאסטישע זאקען פֿיר
געשוואָלענע פֿיס, אינד פֿערשידע-
דענע אַנדערע כירורגישע ארטיק-
לען — צו בעקומען נור ביים
אפטישען-כירורגישען געזעלשאַפֿט אונ-
טער דער פֿירמא: אלעקסאנדער,
סענאטאָרסקא 22 ווארשוי.
אדרעססע:

„АЛЕКСАНДРЪ“
Сенаторская ул. № 22,
Варшава.
דא עס האט זיך געציגט
דאס מען מאכט נאך דיעזע
ברוכענדער ביטען מיר אויפֿמערק-
זאם צו זיין אויף די אָריגינעלע
מיטן סטעמפעל פֿאַן איגנער פֿירמא.

קאלישער שטיקקערייען, שפיטצען אונד גארדינען, קאלירטע
באמיסמען גלאסע אין אללען פֿארבען צו העמדען אונד בלאזען
אם בעסטען אונד בעקוועמסטען נור ביים
מ. ארקין ווארשא גענשא 6.

WYŻSZY Z DRUKU

nakładem

Towarzystwa „ACHIASAF“

Twarda Nr. 6.

Dr. L. PINSKIER, Samowyzwolenie.

Cena 25 kop.

Dr. THEODOR HERZL,

Mowy ze zjazdów syonistycznych.

Cena 25 kop.

Dr. MAX NORDAU,

Mowy ze zjazdów syonistycznych.

Cena 40 kop.

ACHAD-HAAM, Niewolnicy swobody.

Cena 20 kop.

ACHAD-HAAM, Po za obozem syonistów.

Cena 20 kop.

Adres: Wydawnictwo „ACHIASAF“ Warszawa, Twarda Nr. 6.

העברעאיש רוססישע ביכער

פֿיר שולען, חדרים אויך פֿירזאָגט.

- (1) „ראשון לחנוך“ (געבעטע אונד רעליגיאָן פֿיר אנפֿאנגער) אין 3 טהייל, איין טהייל 20 ק'.
- (2) „חנוך הקדש“ (רינים פֿאַן „שולחן ערוך“, איבערזעצט אין רוססית) 50 ק' (מיט פֿארטאָ).
- (3) „בר מצוה“ (אין רוססית) 20 ק', שאָן געבונדען פֿיר איין מתנה — 60 ק'.
- (4) „מסלה ישירה“ (איין מעטאדע גרינדליך צו ערלערנען לשון קדש) אין 3 טהייל — 45 ק', מיט איין „הוספה“ 60 ק'; דער 1-טער טהייל בעזאנדער 20 ק'; דער 2-טער אונד 3-טער טהייל 40 ק'.
- (5) „תלמוד תורה“ (איין פֿאַרברייטונג צו ערלערנען גרינדליך דיא תורה) 40 ק'; מיט איין „הוספה“ אונד איין שליעסעל 55 ק'.
- (6) „קאָמץ“ (איין חריסטאמאטיא) דער 1-טער טהייל 30 ק', מיט איין רוססישען וואָרטערבוך — 50 ק'; דער 2-טער מיט דעם 3-טען טהייל — 70 ק'.

די אללע ביכער זיינען פֿון דיא רעגירונג בעשטעטיגט.

פֿיר שולען אונד מוכרי-ספרים — ראבאט.

L. P. Клячко, Одесса, Кузнечная № 38

דער ייד

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

— פֿערלאג: חברת „אחיאסף“ —

אבנאמענטס פרייז יאָהרליך :
אָסטרייך-אונגארן 12.— קראָנען.
האַלבאַהריג 6.—
פֿירמעליאַהריג 3.—
דייטשלאַנד 10.— מאַרק.
אַרץ ישׂראל 12.— פֿראַנק.
אַנערע לענדער 15.—
אַמעריקאַ, ענגלאַנד 10.— שילינג.

פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):
פֿיר יעדע קליינע שורה פעמיט
20 העלער, 25 פֿענינג, 10 קאפּ.

Erscheint Donnerstag.

דער פרייז פֿיר רוסלאַנד :
גאַנץ-יאָהרליך 5.— רובל.
האַלב-יאָהרליך 3.— רובל.
פֿירמעל-יאָהרליך 1.50 רובל.

מען קען אויך אויסצאהלען אין
3 ראטען:

ביים אבאנירען — 2 רובל
דען 1טען אפריל — 2
דען 1טען אויגוסט — 1

ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאפּ.

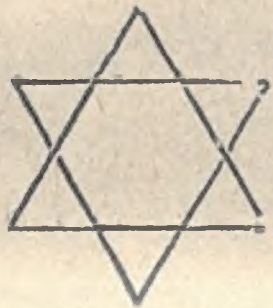
Krakau, 30 August, 1900.

נומער 35.

קראקוא, אלול תר"ס.

דער 4-טער

ציוניסטען קאנגרעס.

דער ציוניסטישער טאג.

נאָך מיטאַג, דער המשך פון די דעבאטען איז
בערלין בעריכט.

ד.ה. ראָזענהעק פֿון גאַליציען דריקט אויס אין נאָמען פֿון
די גאַליצישע ציוניסטען זיין צופֿרידענהייט מיט דער אַרבייט פֿון דעם
ווענער קאָמיטעט. ער דריקט איהם אויך אויס זיין דאנקבאַרקייט פֿאַר
די שטיצע, וועלכע די עסטרייכער ציוניסטען האָבען שטענדיג פֿון איהם
געקראָגען אין זייער אַרבייט.

פֿרייליך דאָקטאָר שטיינבערג פֿרעגט, אויב דער אַקט
ציאָנס-קאָמיטעט רעכענט וואָס צו טהון פֿאַר די רומענישע יודען און
אויב מען קען געהען געלד פֿון דער באַנק צו העלפֿען די יודישע
ערדאַרבייטער אין אַרץ-ישׂראל.

הערר ראַבינאָוויטש, דער סאַפּאָרטקיינער רב, דריקט
אויס זיין פֿרייד, וואָס דער ציוניזם האָט אזוי פֿיל אויפֿגעטון. דער
צוועק פֿון דעם ציוניזם איז אַהדות, צום בעדויערען אָבער זעהען מיר,
אז דער ציוניזם האָט אויך אונזאַהדות געשאַפֿען, אָבער דאָס דאַרף
אונז פֿון דעם שווערען ניט אָבשרעקען.

ווען מען געהט פֿונאַנדער איין אלטעס חוץ און מען שטעלט
אָועק איין נייעס, ווערט נאָך די אונאַרדענונג מעהר פֿערגרעסערט, פֿון
די איינגעוואָרפֿענע און צובראָכענע טהיילען איז פֿול שטויב, אַלץ איז
צומישט און צוואַרפֿען, אָבער איז דאָס נייע חוץ אויפֿגעבויט, ווערט
ווידער ריין און אַרדענונג. מיר האָבען אַ ליכטיגע תּורה, אַ ליכטיגע
אַמונה, מיר האָבען אַ ליכטיגע השכלה. אָבער עס פֿעהלט אונז אַ חוץ.
אין דער פֿרעמד ווערט אַלץ פֿערפֿינסטערט און פֿערהוישט, אז מיר
וועלען האָבען איין אייגען חוץ, וועלען מיר אַלץ האָבען ריין און אין

אַרדענונג, דאָס חוץ אָבער זאָל אויפֿגעבויט ווערען, דאַרף מען אז דאָס
גאַנצע פֿאַלק זאָל צושטעהן צו דער ציוניסטישער אַרבייט. מיר הערען
אָבער אז דער גרעסטער טהייל פֿון פֿאַלק און אויך רבנים שטעהען
פֿון דערווייטען, דאָס איז דאָך געווען ניט אומזיסט, עס מווען דאָך זיין
געוויסע סבות, וועלכע שטויסען אָב דאָס פֿאַלק און די רבנים פֿון דעם
ציוניזם. אין האַרצען זענען אָבער די פֿרומע און די רבנים פֿאַר דעם
ציוניזם, און קען דען דאָס אנדערש זיין? 140 רבנים האָבען איהם
אויף זיינע בריעף געענטפֿערט, דאָס זיי זענען ציוניסטען. עס וואָלטען
צוגעשטאַנען אַ סך מעהר, נאָר זיי האָבען מורא איבער די קולטור-
אַרבייט, זיי מיינען אז די קולטור איז דאָסזעלבע וואָס רעפֿאָרמען. די
רבנים פֿון פּוילען האָבען געהאַט פֿיל צרות אויסצושטעהן פֿאַר זייער
ציוניזם, און דאָס איז אַלץ צוליעבדער קולטורפֿראַגע, די רבנים זענען
ניט געגען קולטור. אַלץ איז אַ שאַנדע צו זאָגען, דאָס די יודען זענען
געגען קולטור. די יודען זענען אלע מאָל געווען אַ קולטור-פֿאַלק.
אויך אין מענדעלאָהנס צייטען האָט מען גערעדט וועגען קולטור-
אַרבייט, מען האָט פֿערברייטערט די קענטעניס פֿון דער העברעאישער
שפּראַך און יודישער געשיכטע, און מיט וואָס האָט זיך דאָס אויס-
געלאָזט? די רבנים האָבען דערפֿאַר איצט מורא פֿאַר די קולטוראַרבייט
אָבער זיי זענען ניט געגען קולטור. די קולטור בעשטעהט אין דעם,
דאָס די פֿרומע זאָלען קליינער ווערען, און די קלוגע זאָלען פֿרימער
ווערען. ליידער זעהען מיר דערוויילע ניט, דאָס די קלוגע זאָלען צו-
ליעב דעם ציוניזם פֿרימער ווערען. מיר האָפֿען אָבער אז דאָס וועט זיין.
אין קולטור קענען מיר ניט אַרבייטען צוזאַמען. די פֿרומע קענען
ניט געהן צוזאַמען מיט די פֿרייע, די חסידים קענען ניט אַרבייטען צו-
זאַמען מיט די מתנגדים. יעדע פּאַרטיי דאַרף בעזונדער אַרבייטען אין
דער קולטור אזוי ווי זי פֿערשטעהט. אויך אונזערע גוטע יודען זענען

דר. אוינאוויצקי נעמט זיך אן פאר דעם קאמיטעט, וועלכען מען בעשולדיגט, דאס ער האט נישט ענערגיש גענוג געארבעט. דער קאמיטעט איז נור א טהייל פון אונזער קערפער, זיין בעוועגונג און רוהע הענגען נור אב פון אונזער אייגענער בעוועגונג און רוהע. אין איהם שפיגלט זיך אב נור אונזער אייגענע ארבייט; דער שפיגל איז נישט שולדיג, ווען אונזערע פנימער זענען מיאוס. אין דאך האט דער אקציאנסקאמיטעט פיל געהאט. נור איהם האבען מיר צו פערדאנקען, דאס מיר זענען איצט אין לאנדאן. ער האט אליין געטהאן, וואס ער האט נור געקענט טהון. זאלען די אנדערע טהון, וואס זיי קענען!

אין דעלעגאט פון אונגארן בעט, אז דער אקציאנס קאמיטעט זאל זעהן צו פערברייטען דעם ספר "שיבת ציון" צווישען די אונגארן-ישע יודען; די אינטעליגענצן פון אונגארן איז אין גאנצען אסימילירט, און די פרומע רעכענען אז מען טאר פאר דעם ציוניזם נישט ארבייטען, מען דארף ווארטען אויף משיח'ן. די מיינונגען פון די גרויסע רבנים פון רוסלאנד, אז די ארבייט פאר ציון געהערט צו די גרעסטע מצות, וועלען געוויס אויך האבען זייער ווירקונג אויף אונגארן.

ה. מאצקיין: די דעבאטען איבער דעם בעריכט מענען זיך בעציהען נישט נור אויף די ארבייט פון קאמיטעט אליין, נאר אויף אלע זייטען פון דער ציוניסטישער ארבייט איבערהויפט. דער אקציאנס-קאמיטעט האט נור אויסצופיהרען דאס וואס איז אנגענומען געווארען פון קאנגרעס. אין דער פאליטישער ארבייט פערלאזען מיר זיך אין גאנצען אויף דעם קאמיטעט.

ראבינער לאנדוי, זאגט ווייטער הערר מאצקיין, פערענט פאר וואס שטעהען נישט צו צום ציוניזם די גרויסע מאסען? דער ראבינער ענטפערט: דאס איז דערפאר ווייל די ציוניסטען בעלידיגען דורך זייער נישט פרום זיין דאס רעליגיעזע געפיהל. יא, עס איז אמת, מיר בעלידיגען דאס רעליגיעזע געפיהל. דער גרעסטער טהייל ציוניסטען איז נישט פרום, אבער מיר פערנעהמען זיך דאך נישט מיט רעליגיעזע פראגען. עס איז בעשלעסען געווארען רעליגיאנספראגען אויף די קאנגרעסען נישט אנצוהיהרען. די יודישע מאסען ווייסען, דאס אין רעליגיאנספראגען געהען מיר זיך פונאנדער, און דאס מיר געהען צוזאמען אין נאציאנאלע פראגען. דר. נאדווי האט זיך אויף דעם פאר אייגעהערדיגען קאנגרעס געווענדעט צו די רבנים, זיי זאלען נישט שטעהען פון דער ווייטען און דאס זיי זאלען צוזאמען מיט דעם פאלק זיך שטעלען אונטער די ציוניסטישע פאהן. נאדווי האט אבער צו הויך גערעכענט די בעדייטונג פון די רבנים, זיי האבען נישט די גרויסע בעדייטונג, ווי עס מיינען אונזערע ציוניסטען פון מערב אייראפא. "שיבת ציון" איז אבגעדרוקט מיט א צייט פריהער פאר דעם איצטיגען ציוניזם, 100 רבנים האבען אויפגעפאדערט דאס פאלק ארויסצומערעטען פאר דעם ציוניזם, און דאך האט דער ספר נישט אויפגעטהאן דאס, וואס האט אונז געגעבען "דער יודענשטאט" פון דר. הערצל. פאר דעם ציוניזם זענען מיר גרייט צו ארבייטען און איהם צו בריינגען די גרעסטע קרבנות, אבער די פרייהייט פון דענקען קען מען פון אונז נישט צורעהמען, אזא קרבן קענען מיר נישט בריינגען. פאר וואס זענען די רבנים נישט געקומען אויף דעם ערשטען קאנגרעס, פאר וואס קומען זיי איצט און ווילען דעם ציוניזם אראפפיהרען פון דעם וועג, אין וועלכען ער איז געגאנגען? מיר ווילען, דער ציוניזם זאל אויך ווייטער געפיהרט ווערען אין דעמאלטיגע וועג ווי פריהער, מיר ווילען ארבייטען אויפצובויען א יודישע מלוכה, א מלוכה פון גערעכטיגקייט און פרייהייט.

דר. באדענהיימער לעגט פאר, אז אזוי ווי אויפן צעטעל זענען נאך פערשריבען 22 רעדנער און די צייט אז שוין שפעט, זאלען די רעדנער צווישען זיך אויסקלייבען צווייטע, וועמען זיי זאלען איבערגעבען די טענות וואס זיי האבען. עס זענען אויסגעקליבען געווארען דר. בראנין און דר. מענטשעל.

דר. בראנין דריקט אויס זיין בעדייערען, דאס צוליעב דער שולד פון דעם קאמיטעט, וואס האט נישט אכטונג געגעבען אז די יוכחים זאלען נישט אראב פון דעם ענין, איז איצט צוגענומען געווארען

נאך נישט אזוי נאריש ווי מען מיינט, זיי האבען אגרויסען איינפלוס אויפן פאלק און מיט זייער איינפלוס דארפן מיר זיך רעכענען. ראבינאוויטשעס רעדע מאכט איין איינדרוק, די רבנים און א גרויסער טהייל דעלעגאטען ווילען דורך אפלאדיסמענטען אויסדריקען זייער צופרידענהייט מיט זיינע ווערטער, דאס די קולטורארבייט זאל אויסגעשלאסען ווערען, פון דעם ציוניסטישען פראגראם. פילע זענען אונצופרידען מיט דעם, דאס בעת עס ווערט גערעדט ווענען בעריכט ווערען שוין אריינגעטראגען די יוכחים איבער די קולטורפראגע, פאר וועלכע עס איז דאך אבגעגעבען איין אנדער צייט. אנדערע האבען מורא, עס זאל איבערהויפט די אויפדענונג ווענען דער קולטורפראגע נישט ווערען צו שטארק און עס זאל ווענען דעם נישט געשטערט ווערען די ארדענונג פון קאנגרעס, עס ווערט פארגעשלאגען אבצושליסען די דעבאטען, אבער דער פארשלאג ווערט נישט אנגענומען, און די דעבאטען געהען ווייטער.

דאס ווארט בעקומט הערר פינעלעס פון רומעניען. ער הויבט אן צו ליינען א גאנצען פארטראג איבער די לאגע אין רומעניען, און ער געפינט אז האטש די לאגע איז אין דער אמת'ען זעהר שלעכט, אבער זי איז דאך נישט אהן יעדע אויסזיכט אויף פערבעסערונג, ווי זי איז דא געשילדערט געווארען.

דאס האט שוין געוויס קיין שייכות נישט געהאט צום ענין, און פון אלע זייטען הויבט מען אן צו שרייען, ער זאל רעדען צו דער זאך. דער וויצע-פרעזידענט פראפעסאר מאנדעלשטאם שטעלט איהם אב, און עס ווערט אנגענומען אז ביי די דעבאטען איבערן בעריכט זאל קיינער מעהר ווי 5 מינוטען נישט רעדען.

לאנדוי (איין רב פון רומעניען) קעהרט זיך ווידער צוריק צו דער קולטורפראגע. ער רעדט אויף דייטש, בעת די רוסישע רבנים האבען גערעדט אויף לשון קדש אדער זשארגאן. ער שטעלט אויך ווי דער רב ראבינאוויטש די פראגע, פאר וואס שטעהט דאס פאלק נישט צו אונז און געפינט דעם ענטפער אין דעם, דאס מען רעכענט זיך וועניג מיט די רעליגיעזע געפיהלען פון פאלק. דער אקציאנס-קאמיטעט טעט דארף זעהן אויסצומיידען יעדען טריט, וואס קען נור זיין שערדליך פאר די רעליגיאן. דאס פאלק איז נור צוזאמענגעבונדען דורך די רעליגיאן, פון א נאציאנאליזם ווייס עס נישט, אין רוסלאנד איז פיל געטהאן געווארען פאר די אויסברייטונג פון דער העברעאישער שפראך, אבער דאס האבען די רוסישע ציוניסטען אליין געטהאן און נישט דער אקציאנס-קאמיטעט. ער פערלאנגט אז דער קאנגרעס זאל אנווייזען דעם קאמיטעט די וועגען, ווי אויסצוברייטען אין פאלק די קענטנים פון דער העברעאישער שפראך און ווי שטארקען אין פאלק די ליעבע צו ארץ-ישראל.

אינזשענער עלמאן פון רומעניען טרעט שארף ארויס געגען פינעלעסען, וועלכער האט געוואלט פארשטעלען די יודישע לאגע בעסער ווי זי איז, און פערזיכערט אז די לאגע איז שרעקליך און פאדערט די באלידיגע הילף.

דר. ווייצמאן דריקט אויס זיין בעוואונדערונג דאס פון איין זייט זאגט מען אז די גרויסע מאסען פון פאלק האלטען פאר דעם ציוניזם און פון דער אנדער זייט זאגט מען אז די מאסען שטעהען ווייט פון אונז. מען זאגט אז דער ציוניזם קען זיך נישט אויסברייטען אין פאלק, ווייל די רבנים שטעהען נישט צו, דאס איז נישט אמת. פאר וואס איז דאס פאלק נישט צוגעשטאנען צום ציוניזם, בעת מען האט ווענען דער קולטורפראגע נאך גאר נישט גערעדט. דער ציוניזם ווערט נישט גענוג פערברייטעט דערפאר, ווייל ער ווערט נישט טיעפער אויסגעארבעט. די מאסען פון פאלק איז אונז שווער צו געווינען, ווייל דערוויילע האבען מיר זי נאך קיין זאך נישט געגעבען. מיר מאכען אליין פשרות און פשרות אויף אלע זייטען, דורך דעם ווערט דער ציוניזם אליין פלאכער, און עס שטעהט אונז פאר די געפאהר צו פערלירען די אינטעליגענצן, ווייטער פערענט ער דעם קאמיטעט, פאר וואס איז אין בעריכט נישט אנגעגעבען די אינטעליגענצן פון די ציוניסטען אין קלאסען נאך זייערע בעשעפטיגונגען, יאהרען און בילדונג.

אלע יודען. עס זאל פון איצט אן פון אונזער טריבונע דער הישר גענע
אונז נישט אויסגערעדט ווערען. מײן ערקלערונג איז קלאר: מיר טהוען
קײן נאך נישט וואס קען נור שאדען דער יודישער רעליגיע. דאס איז
קלאר גענוג און ווען מען וויל אנדערע געדאנקען דערינען אריינבראנגען,
איז עס נור דערפאר, וואס דאס געטאָלעכען האָט אונז אָנגעוועהנט
פראָסט און גלייך צו פֿערשטעהן, וואָס איז איינפֿאַך און קלאָר. די אונז-
ניטציגע ויפּוּחִים איבער אַזוינע פֿראַגען שטערען נור אונזער אַרבייט. מיר
דאַרפֿען אַרבייטען און נישט רעדען.

הערצליכע רעדע איז געהאַלטען געוואָרען מיט פֿייער און
האַט געמאַכט אַ גרויסען רושם. דערהויפּט זענען מיט איהר צופֿרידען
געבליבען די יונגערע, ווייל די ויפּוּחִים האָבען אָנגענומען אַזאָ ריכטונג,
בײַ וועלכער מען האָט געוואָלט אָבשטויסען די גאַנצע אינטעליגענץ. די
פֿאַר וועלכע עס איז נור טהייער דאָס באַזעלער פֿראַגראַם, האָבען פֿון
טײַפען האַרצען געדאַנקט דר. הערצליכע, וואָס פֿערשטעהט אַזוי קלוג און
אַזוי שטאַרק צו פֿיהרען דעם קאַנגרעס און דעם ציוניזם אין דעם פֿרי-
הערדיגען וועג. אויף וועלכען אלע פאַרטייען קענען און דאַרפֿען געהן
צוזאַמען.

עס איז פֿאַרגעשלאָגען געוואָרען אויסצוריקען דעם דאַנק און
דעם צושרוייבן. הערצליכע מיט דעם גאַנצען אַקציאָנס-קאָמיטעט. דאָס איז
אָנגענומען געוואָרען איינשטימיג מיט שטאַרקע אַפּלאָדישע מענטשן און
בראַוואָס.

נאך דעם צווייטען טאג.

דער גאַנצער צווייטער טאָג איז אַוועק אין די ויפּוּחִים צום בעריכט.
זיי האָבען פֿערנומען פֿיעל מעהר צײַט, וויפֿיעל עס איז פֿריהער בעשטימט
געוואָרען, און דאָס איינציגע רעזולטאַט איז נור געווען די ענערגישע
ערקלערונג פֿון דר. הערצליכע, וועלכע וועט געוויס האָבען אַ גרויסע בע-
דייטונג. די קריטיק האָט היינטיגעס מאָל געשוויגען, אַלגעמײנע פֿראַגען
זענען וועניג בעריהרט געוואָרען און די אלע דעבאַטען האָבען זיך גע-
דרעהט נור ווענען קלייניגקײטען אָדער איבער די פֿראַגען ווענען קולטור
און אמונה, וועלכע האָבען צום בעריכט גאָר נישט געהערט.

דער ערשטער טאָג, האָבען מיר געזאָגט, האָט בעוויזען, ווי דער
קאָמיטעט איז געווען וועניג צוגעגרייט צו דעם קאַנגרעס אין לאַנדאָן,
וועלכען ער האָט געוואָלט אויפנוצען צו אַ גרויסער אַנטיאַסאַיאָן פֿאַר דעם
ציוניזם. דער צווייטער טאָג האָט אַרויסגעשטעלט גאָר אַ טרויעריגערען
פֿאַקט, אַז די העלענאַטען זענען היינטיגעס מאָל געווען ערגערע, ווי אויף
די פֿריהערדיגע קאַנגרעסען. כדי דער קאַנגרעס זאל האָבען אַ שטאַר-
קערע אַנטיאַסאַיאָנסקראַפֿט, האָט מען זיך געשטאַרעט מיט אלע מיטלען
צו האָבען וואָס מעהר העלענאַטען. די וואַהלען זענען היינטיגעס יאָהר
געווען פֿיעל ערגער ווי פֿאַר אַ יאָהרען, די תּקנאות ווענען די וואַהלען
האַט מען נישט אָבגעדייט, מאַנדאַטען האָט מען געקראַגען נישט דורך. די
וואַהלען, גאָר דורך פֿערטהיילונג, יעדערער, וואָס האָט נור געוואָלט
פֿאַהרען קײן לאַנדאָן האָט געקראַגען אין דער היים אײן מאַנדאַט, און
יעדער, וואָס איז נור געקומען קײן לאַנדאָן און נישט אויסגעקליבען געווען
אין דער היים, האָט דאָ געקראַגען אַ מאַנדאַט. "מען דאַרף שיקען וואָס
מעהר העלענאַטען", האָט מען פֿון אלע זײַטען געשריען. געלד איז אין
די חבֿרות נישט געוועזען צו שיקען פאַסענדיגערע העלענאַטען, דערום זע-
נען אָנגעפֿאַהרען אויף דעם היינטיגען קאַנגרעס פֿיעל מעהר "בעל־יפּתֿים"
ווי אלע מאָל. עס איז דערמיט ענטשטאַנען אַ גרויסע צאָהל פֿון העלע-
נאַטען, וועלכע זענען וועניג בעקאַנט מיט דער בעוועגונג, וועלכע זענען
איהר וועניג איבערגעבן און וועלכע האָבען צו איהר צו וועניג אינטע-
רעס. אַפּלאָדישע מענטשן זענען היינטיגעס מאָל געווען אַהן אַ שטור, מען
האַט אַפּלאָדירט יעדערען, ווער עס זאל נישט זײן און וואָס ער זאל נישט
זאָגען. דערהויפּט האָט מען אַפּלאָדירט די רבנים, וועלכע האָבען אויף
דעם היינטיגען קאַנגרעס פֿון קײן אנדער זאך נישט גערעדט ווי גענען
קולטור, האָטש ווי עס האָט זיך גאָרעס אַרויסגעשטעלט איז פֿאַרעם דער
גאַנצער קאַנגרעס גאָר נישט געווען מַסִּבִּים מיט זײַערע מיינונגען און פֿאַר-
דערונגען. ווייטער האָט מען שטאַרק אַפּלאָדירט די ראַמען, וועלכע האָ-

די מעגליכקײט יעדערען זיך אויסצורעדען. ער מיינט אַז דער אַקציאָנס
קאָמיטעט האָט צו וועניג געטוהן, ווייל אַלסדינג וואָס איז געשריבען
אין בעריכט איז געטוהן געוואָרען פֿון די ציוניסטען אין יעדער לאַנד
און נישט פֿון דעם קאָמיטעט.

דר. מענטשעל איז מודה אַז עס זענען געוויס דאָ אין דער
אַרבייט שוואַכע פונקטען, וועלכע מען קען קריטיזירען, אָבער ער איז
דער מיינונג אַז מען קען דעם קאָמיטעט נישט בעהאַנדלען גלייך ווי אַ
מיניסטעריום, וואָס קריגט געהאַלט, איך זען, זאָגט ער, מײן גאַנצען
צושרוייבן אויף דעם אַקציאָנסקאָמיטעט, איך וויל פֿון איהם נישט וויסען
ווענען קליינע רעזולטאַטען, צו זיי זענען גוט אָדער שלעכט, איך האָב
אויף דעם לעצטען גרויסען רעזולטאַט וועלכער וועט אַמאָל קומען,
אונזער אָרגאַניזאַציאָן איז צו שוואַך, זי מוז אויסגעבעסערט ווערען. עס
מוזען מעהר צײַטונגען געגרינדעט ווערען. מען דאַרף בראַשורען אין
הונדערט טויזענדער עקזעמפּלאַרען דרוקען. מען דאַרף גרינדען גימנאַס-
טישע פֿערייגען, מיר זאָלען דאָס רעליגיעזע געפֿיהל נישט בעליידיגען,
זאָל זיך יעדער האַלטען בײַ זײַנע אייגענע מיינונגען אין אמונה זאָכען.
איך מוז אָבער אויך בעטען די רבנים, זיי זאָלען אויך נישט אַגריהרען
פֿון דער טריבונע די רעליגיאָנספֿראַגע, כל זמן זיי קענען נישט בעווייזען,
דאָס מיר האָבען בעליידיגט דאָס רעליגיעזע געפֿיהל.

די ויפּוּחִים זענען געענדיגט, אלע האָבען פֿריי אויפֿגעשטעט.
עס איז אלעמען מאַוס געוואָרען הערענדיג די אונניטציגע רייד, פֿון
וועלכע איטליכער האָט זיך גענוג שוין אָנגעהערט בײַ זיך אין דערהיים.
דאָס וואָרט בעקומט דר. הערצליכע, בעגריסט פֿון דער גאַנצער פֿער-
זאַמלונג.

איך קען זיך, זאָגט הערצליכע, אויף די קריטיק נישט בעקלאָגען. זי
איז געווען פֿריינדליך גענוג. עס דאַרף געפֿאָדערט ווערען דין וְחֶשְׁבוֹן
נישט נאָך די רעזולטאַטען, וועלכע זענען ערריכט געוואָרען, גאָר נאָך
דער אַרבייט, וועלכע איז פֿערווענדעט געוואָרען. האָבען מיר פֿיעל גע-
אַרבייט? הער בראַנין ווייס נישט, אַז דאָס אויסהאַלטען אַליין פֿון אַזאָ
בעוועגונג פֿאָדערט פֿיעל מיה און אַרבייט. פֿון דער אַרבייט ווייס קיינער
נישט. מיר שטעהען אין פֿערבינדונג מיט דער גאַנצער וועלט און קײן קאָ-
רעספּאָנדענט קען זיך אויף אונז נישט בעקלאָגען. די אַרבייט וואָס געהט
אין דער שטיל, אַהן גלאַנץ, די קען קיינער נישט, אַזאָ אַרבייט אַפּלאָדירט
מען נישט (אַפּלאָדישע מענטשן). אויף די פֿראַגע פֿון העררן ראָזענבוים האָב
איך צו ענטפֿערן, דאָס די אַרבייט פֿאַר די יונגער דאַרף איבערגעגעבען
ווערען די קאָמיטעטען פֿון די איינצעלנע לענדער; פֿאַר די אינטעליגענץ
האָבען מיר צײַטונגען. מיר קענען נישט געהן מיט פויקען און טרוממייטען
אין די גאַסען, פֿדי צוציהען צו זיך זײַער אויפֿמערקזאַמקײט. זיי קענען
לייענען, איבער אונזער אַרבייט איבערהויפּט מוז איך זאָגען, דאָס זי
הענגט אָפּ פֿון דעם וואָס איהר נישט אונז. נישט אונז מעהר מיטלען, ווע-
לען מיר מעהר אויסגעבען, און זאָל וואָס מיר גיבען אויס דינט נור צו קרעפֿ-
טיגען אונזער בעוועגונג. מיר האָפֿען אַז אונזער בעוועגונג וועט זיך אין
גיכען אויסברייטען אויך איבער צפֿון־אַפֿריקאַ. אייניגע פֿערבינדונגען
מיט די דאָרטיגע לענדער האָבען מיר שוין, פֿראַפֿעסאָר גאָטהייל פֿאַהרט
קײן מאַראַקאָ און ער וועט געוויס מיט זײַן רײַזע פֿיעל אויפֿטוהן. אין
אונגאַרן האָבען מיר געפרוּבֿט צו אַגריהרען, איך בין אויך צולײכ דעם
געקומען קײן פּעסט, אָבער עס איז מיר נישט בעשערט געווען דאָרטען
וואָס עס איז אויפֿצוטוהן. מיר האָבען אין אונגאַרן פֿריינד און אַנהענגער
פֿון אונזער אידעע. מענטשעל לענט פֿאַר, מיר זאָלען גרינדען טורנפֿער-
אײַנען. מיר האָבען אַזעלכע פֿערייגען געשטיצט, פֿאַר די לענדער אין
צפֿון־אַפֿריקאַ האָבען מיר אַרויסגעגעבען בראַשורען אין אַראַביש, שפּאַניאַ-
ליש, ענגליש און פֿראַנצויזיש.

די ראַבינער האָבען מוֹרָא פֿאַר די קולטוראַרבייט. איך מוז נאָך
אַמאָל זאָגען, וואָס עס איז שוין פֿיעל מאָל פֿון דאַנעט אַזוי קלאָר גע-
זאָגט געוואָרען: אין אלעם דעם וואָס מיר טהוען איז נישטאָ קײן חֶשֶׁד. די
רבנים אָבער פֿאָדערן איבער דאָס מאָס. זיי זאָלען די קולטורפֿראַגע נישט
אויסנוצען פֿאַר זײַער אַנטיאַסאַיאָן. ווען מען פֿערשטעהט אונז נישט, בער-
זײַט דאָס, אַז מען וויל עטוואָס אנדערעס. דער ציוניזם וויל פֿערייניגען

ציונים, אבער זיי זענען נור ארויסגערופען וועגען דעם שוואכען יודישען געפיהל. פון מענדעלזאנהם צייט אן האט מען אנגעהויבען אין דייטשלאנד צו ווערען דאס נאציאנאלע יודישע געפיהל און מען האט אנגעהויבען צו פרעדיגען אז די יודען דארפן זיין צושפרייט אין דער גאנצער וועלט, ווייל זיי דארפן זיין לעהרער פאר די גאנצע וועלט און איהר לערנען דעם אמת'ען גלויבען און די הויכע אידעאלען פון מוסר. און איצט, בעת ביי אלע פֿעלקער ווערט דאס לעבען אפגעבויט אויף דעם נאציאנאלען יסוד, שטעהען מיר אליין פֿערלאזען אין דער גרויסער וועלט. עס מוז בעווייזען ווערען די פֿאלשקייט פֿון אוינע קלומות. עס מוז בעווייזען ווערען דאס דער ציונים יאנט זיך נישט נאך קלומות, נאר דאס ער האט איין פאליטישעס פראגראם. אונזער פראגראם פֿון באזעל איז קורץ און קלאר, עס דארף קיין פֿערענדערונג און קיין פֿערבעסערונג נישט. פֿערענדער- רונג און פֿערבעסערונג זענען נור נייטהיג אין דער ארגאניזאציע און אגניטאציע. יעדעס לאנד דארף האבען נור איין איינציגען צענטער, די צענטערן פֿון האיאנען און פראווינצען דארפן בטל ווערען, ווייל די פֿיעל צענטערן שטערען די ארבייט. די פֿאדערונג, עס זאלען אויפֿן קאנגרעס בעשטימט ווערען די הוצאות און הקנסות אויף דאס קומענדיגע יאָהר איז נישט פראקטיש. דער בודזשעט וועט ארויסגעפֿען פֿיעל נפֿותים און די צייט איז צו קורץ. עס איז אבער געוויינטלעך, אז דער בודזשעט זאל פֿארגעלעגט ווערען דער פֿינאנץ-קאמיסיע.

מען דארף מאכען א בעזונדער קאמיטעט פון זשורנאליסטען, וועלכע זאלען גרינדען נייע ציוניסטישע צייטונגען, און וועלכע זאלען זעהן ארויס צוטרעטען גענען אלסדינג נישט ריכטיגעס און פֿאלשעס, וואס ווערט געשריבען געגען ציונים.

עס דארף אויך אויסגעקליבען ווערען א עהרענגעריכט, וועלכער זאל ענטשיידען די קרייז און מחלוקות צווישען ציוניסטען. מיר זענען נישט מעהר ווי מענשען אין און דער ארבייט און קאמפף ווערען אויך אנגעהערט איינצעלנע מענשען, צווישען וועלכע עס דארף זיין שטענדיג שלום און אהדות.

איבער דעם נאציאנאלפֿאָנד איז פֿונאנדערגעשטעלט געוואָרען איין אויסגעארבייטער פלאן. דער געדאנק צו גרינדען אזא פֿאָנד גע- הערט דעם פֿערשטאָרבענעם פראָפֿעסאר שאַפיראָ. עס איז אבער נאך נישט צייט דעם פראָיעקט אנצונעהמען, ער דארף פֿריהער גוט אויס- געפֿארשט ווערען פֿון יודיסטען, וועלכע דארפן ענטשיידען, וואו קען מען דעם נאציאנאלפֿאָנד האלטען און ווי קען מען קריגען די ערלויבעניש צו קלויבען דערויף געלט. מיר טארען, זאגט הערר באַדענהיימער, קיין אנדער לאסט אויף אונזער פֿאלק נישט ארויפֿלענען, פֿל זמן מיר האָבען נאך די באַנק נישט.

וויכטיגער איז פאר אונז א פֿאָנד צו העלפֿען נויטבעדערפֿטיגע אין דער צייט פֿון גרויסע אומגליקען. טויענדער פון אונזערע ברידער קענען נישט ווארטען ביז מיר וועלען האָבען אַרין-ישראל. ווען דאָס הויז ברענט, קענען מיר נישט קומען און מרייסטען אז עס וועט אמאל זיין איין נייעס הויז. מיר מוזען די אַרומע העלפֿען. מיר מוזען שאַפֿען מיטלען ווי צו ראטעווען די אומגליקליכע. דאָס דארף איבערגעגעבען ווערען איין בעזונדערען ווירטשאַפֿטליכען קאמיטעט. עס מוז אויך געזאָרגט ווערען פֿאר סטאטיסטיק איבער די ארבייטער. עס דארפן געגרינדעט ווערען שפארקאסען און קראנקען-קאסען. עס מוזען געעפֿענט ווערען פֿרומען פֿאר יתומים, הייזער פֿאר קליינע קינדער, עס מוז געזאָרגט ווערען פֿאר די איבערגעבליבענע פֿאמיליעס, ווען די מאַנען צופֿאהרען אין די ווייטע לענדער זוכען פֿרנסה.

געלט אויף דעם קענען מיר קריגען דורך גבולות, וועלכע וועלען געוויס נישט קליין זיין.

איבערגעגעבדיג צו דעם פונקט איבער אגניטאציע, מיינט הערר באַדענהיימער, דאָס זי מוז אין יעדעס אָרט פֿערשידען זיין. רעדנער, וואָס פֿאהרען אַרום אַנטוירען, דארפן ליינער בלייבען אין איין אָרט. זיי דאר- פֿען אויסנוצען די ווירקונג פֿון זייערע רעדען און נישט אוועקפֿאהרען ביז זיי שאַפֿען נישט קיין אַרגאניזאציע.

בען זיך געמעלדעט צום וואָרט, האָטש - זאלען מיר די דאמען מוהל זיין - קיין איינציג נוסעס און קלוגעס וואָרט האָט מען פֿון זיי נישט גע- הערט. איבערהויפט מען האָט אפֿלאָדירט נאך אַנאָד, אָהן איין אויפֿהער. די גאלעריען פֿון אויבען, וואָס זענען געווען די גאנצע צייט פֿול מיט אייניגע טויענד מענשען, פֿון וועלכע דער גרעסטער טהייל איז בעשטא- נען פֿון די ווייטשעפעלער יודען, האָבען מיט זייערע שטענדיגע אפֿלאָ- דיסמענטען נור פֿערשטארקט דעם חשק צו אפֿלאָדירען אויך אונטען. צו די לאַנדאָנער יודען האָבען מיר גאָר נישט, אַדְרָבָה, עס פֿרעהט אונז דאָס אינטערעס וואָס דער ציונים האָט ביי זיי אַרויסגערופֿען, אָבער פֿון דער לעגאטען, וואָס רופֿען זיך פֿערטרעטער פֿון פֿאלק, פֿערלאַנגען מיר מעהר טיעפֿקייט און ערנסטקייט. דורך די וועניג ערנסטע ארבייט פֿון די דעלע- גאטען פֿערלירט דער קאנגרעס זיין הויכקייט און הייליגקייט, מיט וועלכע ער דארף זיין אויסגעצייכענט.

דער דריטער טאג.

די ערשטע ויטצונג.

דאָס וואָרט בעקומט דר. מאַנדעלשטאָם איבער די פֿערבעסערונג פֿון דער געזונדהייט אין יודישען פֿאלק. זיין פֿאַרטראַג איז וויסענשאַפֿט- ליך געהאלטען און שטען אויסגעארבעט. ער איז דער דעה, דאָס דאָ איז גלות קען גאנצער קראַנקער קערפֿער נישט אויסגעהיילט ווערען אין גאנצען, אָבער ער מיינט אז עס זענען דאָך פֿאַראַן מיטלען ווי איהם צו שטעלען אין אַ בעסערען צושטאַנד, און אַיף אייניגע פֿון זיי ווייזט ער אויף.

דעם וויכטיגען פֿאַרטראַג פֿון פֿאַפֿי מאַנדעלשטאָם ניבען מיר איבער ווייטער אין ווערטליכער איבערזעצונג.

זיין פֿאַרטראַג איז מיט גרויסער אויפֿמערקזאָמקייט אויסגעהערט געוואָרען. עס איז פֿאַרגעשלאָגען געוואָרען איהם צו דרוקען אין פֿער- שידענע שפראַכען און איהם אומזיסט פֿונאנדער צוטהיילען, אָבער אזוי ווי יעדע רגע הויבט זיך אויף איין אַנדער דעלעגאט אין פֿערלאנגט צו דרוקען מאַנדעלשטאָם'ס רעדע אין איין אַנדער שפראַך, בעט דר. הערצל, מען זאל דאָס איבערגעבען דעם קאמיטעט, און ער וועט זיך שוין רע- כענען מיט די אלע פֿאָדערונגען, וועלכע זענען דאָ אויסגעדריקט געוואָרען. עס ווערען דערוויילע דעם קאמיטעט דערלאנגט איין צעטעל נאך דעם אַנדערען, אין וועלכע מען בעט צו קריגען דאָס וואָרט ווענען מאַנדעלשטאָם'ס רעדע.

דאָס וואָרט בעקומט אָבער דר. באַדענהיימער צו לייענען זיין רעפערעט איבער אַרגאניזאציען.

דער צוועק פֿון אַרגאניזאציען, הויבט אָן דר. באַדענהיימער זיין רעפערעט, בעשטעהט אין דעם, צו מאַכען פֿון יעדער ציוניסטען אַ מיטאָרבייטער אין אונזער בעזונגען, דער צוועק פֿון אַגניטאציען איז צו געפֿינען פֿריינד און אַנהענגער פֿון אונזער רעזין. אונזער אַרגאניזאציען האָט קסרונות און זי מוז אין פֿיעל פֿיטים אויסגעבעסערט ווערען. 1. עס דארף פֿערשטארקט ווערען די פֿערבינדונג צווישען דעם שְׁקל- צאָהלער און די פֿעריינען. יעדער שְׁקל-צאָהלער דארף געהערען צו דער אַרגאניזאציע פֿון זיין לאַנד. 2. יעדעס לאַנד דארף האָבען איין זעלבסט- שטענדיגען צענטער, וועלכער זאל נישט אָבהיינגען אין זיין ארבייט ביי זיך אין לאַנד פֿון דעם אַקציאָנסקאָמיטעט, ווייל יעדעס לאַנד האָט זיינע פֿערשידענע בעדינגונגען. די איינצעלנע פֿעריינען זאלען זיין ווי ווייט מענליך זעלבסטשטענדיג און ווי ווייט וועניגער אָבהענגיג פֿון דעם צענטער. די יודען פֿון דער גאנצער וועלט דארפן ווערען אַרגאניזירט נאך די פֿערשידענהייטען פֿון זייער לעבען אין די פֿערשידענע לענדער. דער אַקציאָנסקאָמיטעט דארף אַכטונג געבען אז אלע אַרגאניזאציען, צענטערען און קבוצות זאלען שטעהן אויף דעם באַזעלער פראָגראַם און זאלען ארבייטען פֿערייניגט אין אַיין הסכם איינע מיט די אַנדערע.

אין מערב אייראָפּא איז אונזער בעזונגען שוואַכער ווי אין די מזרחלענדער, אין דייטשלאַנד האָט מען פֿערשידענע טענות צו דעם

פֿון פֿיעל זייטען פֿראַטעסטרט מען, דאָס ער רעדט נישט צו דער זאך.

הערר קרעמענצקי (ווען) איז דער מיינונג אז דער נאָ- ציאַנאַלפֿאַנד דאַרף אָננענומען ווערען אויף דעם איצטיגען קאַנגרעס. דאָס וואָרט בעקומט הערר סלאוויץ איבערצולייגען אַ בריעף פֿון בערנאַר לאַזאַר.

בערנאַר לאַזאַר דריקט אויס וויין בעדויערן, וואָס פֿאַמילי- ענאַנעלענענהייטען האָבען צוגענומען פֿון איהם די מעגליכקייט צו קומען אויפֿן קאַנגרעס. ער וואָלט געוואָלט פֿאַרלעגען דעם קאַנגרעס פֿראַנק- טען צו פֿערייניגען די יודישע אַרבייטער, צו גרינדען שותפות-חברות און צו אָרגאַניזירען די הילף פֿאַר די רומענישע יודען.

די צווייטע זיטצונג.

עס רעדט איין רב פֿון רוסלאַנד. ער רעדט אויך נישט צו דער זאך. ער זאָגט אז מען קען נישט וויין געבילדעט, ווען מען איז נישט בעקאַנט מיט דער תּורה, מיט דער יודישער קולטור. דער וואָס טאַכט נישט וועגען פֿאַלק, דער איז קיין מענש נישט. צו געווינען דאָס פֿאַלק אָבער דאַרפֿען מיר די קולטור-פֿראַגע אין גאַנצען אָפֿענעמען פֿון קאַנגרעס.

ד.ר. מענטשעל לעגט פֿאַר אין נאָמען פֿון דער אָרגאַניזאַציע אָנסקאַמיסאָן. אז יעדעס מיטגלידער פֿון אַ ציוניסטישען פֿערייז זאָל וויין מְחויב איינצוצאָהלען אַ שָׁקל, אין יעדען פֿערייז דאַרף וויין אַ צעטעל פֿון אַלע זיינע שָׁקל צאָהלער: די קאָמיסאָן האָלט פֿאַר שטענדיק די גרינדונג פֿון געהיימע ציוניסטישע חברות, ווייל אַלץ וואָס מיר טהוען דאַרף וויין אָפֿען פֿאַר די גאַנצע וועלט.

הערר שאַכטעל פֿערלאַנגט אז די פֿראַטאַקאָלען פֿון קאַנ- גרעס זאָלען פֿריה געדרוקט ווערען און זאָלען קאָסטען ביליגער. ער לעגט פֿאַר אז די ציוניסטען פֿון דייטשלאַנד, האָלאַנד, פֿראַנקרייך און בעלגיע זאָלען זיך פֿערייניגען צוזאַמען, כדי זיי זאָלען קענען מעהר אויפֿ- טהון. ווייטער פֿערלאַנגט ער אז אַלע פֿראַנקעסען זאָלען געדרוקט ווערען פֿאַר דעם קאַנגרעס, כדי מען זאָל פֿריהער קענען זיך איבער זיי בע- ראַטען.

הרב ריינעס מיינט אז מיר קענען צום ציעל נישט קומען פֿל זמן מיר האָבען דאָס פֿאַלק נישט, און אַם שטאַטקסטען טרעט מען אַרויס געגען דעם ציוניזם אין רוסלאַנד, ווייל מען רעכענט זיך נישט מיט די רעד- ליגערע געפֿיהלען פֿון פֿאַלק. עס זאָל דערום פֿון דער טריבונע איבער קולטור נישט גערעדט ווערען.

ד.ר. וואַרשאַ פֿאַרלאַנגט לעגט פֿאַר אין דעם נאָמען פֿון דער קאַנ- טראַקאָמיסאָן: 1. דאָס ביוראָ פֿון קאַנגרעס זאָל הָקֵר וְרוֹשׁ זיין נאָך די פֿראַטאַקאָלען, וואָס עס קריגט, אויב די דעלעגאַטען זענען אויסגעקליבען לויט אונזערע תּקנות, אויב נישט זאָל דאָס אַקציאָנסקאָמיטעט מְבַטל זיין די וואַהלען. 2. אויפֿן קאַנגרעס ווערט אויסגעקליבען אַ קאַנטראַקאָמיסאָן פֿאַר דאָס צוקינפֿטיגע יאָהר, איהרע מיטגלידער דאַרפֿען קומען מיט אייניגע טעג פֿאַר דעם עפֿענען פֿון קאַנגרעס און קאַנטראַקאָלירען די ריכ- טיגקייט פֿון די וואַהלען.

ד.ר. פֿרידעמאַן מיינט אז דער צוועק פֿון די קאַנגרעסען איז אַ דעמאָנסטראַציע, ד.ה. דאָס אָפֿענע און הויכע אַרויסטרעטען פֿון דער ציוניסטישער פֿאַרטיי פֿאַר די גאַנצע וועלט. עס זאָל אָבער די דעמאָנ- סטראַציען שטאַרקער ווירקען, איז נייטהייג אז דער קאַנגרעס זאָל וויין נישט אזוי אָפֿט און נור איינמאָהל אין 2 יאָהר. דערפֿאַר אָבער וואָלט געווען זעהר ניצלעך אז די ציוניסטישע פֿערטרעטער פֿון אַלע לענדער זאָלען צונויפֿקומען יעדעס יאָהר. ה. פֿירדעמאַן איז געגען די וואַנדערונג פֿון קאַנגרעס, דורך אַ בעשטימטען אָרט קריגט דער קאַנגרעס מעהר שטאַרקייט און בעשטענדיגקייט.

ד.ר. שור לעגט פֿאַר, דאָס די קאָמיטעטען פֿון די חברות זאָלען איינצאָהלען אזוי פֿיעל שָׁקלים וויפֿיעל מיטגלידער די חברות האָבען, ווייל אין רוסלאַנד און גאַליציען זענען נישט אַלע אים שטאַנד צו בעצאָה- לען אַ שָׁקל. ער האָלט אויך פֿאַר ניצלעך דאָס די פֿרויענפֿערייגען זאָלען

דאָס וויכטיגסטע מיטעל פֿאַר אַנטאַציאָן זענען צייטונגען. דאָס געזאָגטע וואָרט פֿערקלינגט, דאָס געשריבענע אָבער פֿערבלייבט. ביז איצט האָבען מיר נאָך קיין איינציגע צייטונג נישט, וועלכע געהערט אונ- זער פֿאַרטיי. אויך די וועלט, ווי עס איז בעקאַנט, ווערט נישט אַרויסגעגעבן פֿון אונזער פֿאַרטיי. מיר מווען דאָ נור אונזער דאַנק אויסדריקען די צייטונגען, וועלכע האָבען געדינט דעם ציוניסטישען רעזולטאַט. מיר דאַרפֿען אָבער אייגענע צייטונגען האָבען. דאָס בעסטע וואָלט געווען צו גרינדען אַ ציוניסטישעס טעגליכעס בלאַט, דאָן וואָלטען מיר נישט געדאַרפֿט אונ- טערשטיצען אַנדערע ציוניסטישע צייטונגען. אַ טעגליכע צייטונג וועט קיין פֿיעל געלד נישט קאָסטען, אַ גרויסער טהייל פֿון די הוצאות וועט זיך דע- קען דורך די הכנסה פֿון מודעות. אַ טעגליכע צייטונג קען אויך מעהר פֿערברייטערט ווערען ווי אַ וועכענטליכע. די פֿראַגע, אויב צו מאַכען "די וועלט" פֿאַר אַ צייטונג פֿון אונזער פֿאַרטיי וויל איך נישט ענטשיידען, זאָגט הערר באָדענהיימער, אפשר וואָלט געווען גוט איבערצומאָכען "די וועלט" אין אַ וויסענשאַפֿטליכען זשורנאַל, נאָך די פֿראַגע! זאָל איבער- געגעבען ווערען דעם קאָמיטעט פֿון זשורנאַליסטען!

עס איז נייטהייג אַרויסצוגעבען אַ קורצעס ביכיל, וואו עס זאָלען ערקלערט ווערען אין קורצען די יסודות פֿון ציוניזם און וואו עס זאָלען זיין די לעבענסבעשרייבונגען פֿון בעריהמטע ציוניסטען. אזא ביכיל דאַרף פֿערפֿאַסט ווערען נישט פֿון איין איינצעלנעם מענטשען, נאָך פֿון אַ גאַנצען קאָמיטעט. מען דאַרף אויך אַרויסגעבען קאַרטעס פֿון ארץ-ישראל, די בעשרייבונגען פֿון די יודישע קאָלאָניעס, טאַבליצעס איבער די צאָהל פֿון יודען אין פֿערשידענע לענדער און איבער זייער לאַגע.

אזוינע ביכליך דאַרפֿען פֿערפֿאַסט ווערען איבערהויפט אין זשאַרגאָן און דאַרפֿען אומזיסט אויסגעטהיילט אָדער גאַנץ וואַהלוועל פֿערקויפֿט ווערען.

מען דאַרף אונטערשטיצען פֿערייגען פֿאַר גימנאַסטיקע און געזאָנג, דערהויפט אָבער אזוינע, וועלכע פֿערנעהמען זיך מיט אונזער שפּראַך, געשיכטע און ליטעראַטור. אין די שטעט, וואו עס זענען פֿאַראַן אזוינע חברות, זאָלען מיר אין זיי אַריינטרעטען, און נור דאָרטען מאַכען אייגענע חברות, וואו עס וועט נישט צוגעלאָזען ווערען די פֿרייהייט צו רעדען אי- בער דעם ציוניזם, אָדער וואו די חברות ווערען נישט געטראָגען פֿון דעם יודישען גייסט. מיר וועלען דאַמאלס זעהן, ווער עס איז שטאַרקער: זיי אָדער מיר.

אונזער קאַנגרעס איז דער יסודות פֿון יודישען פֿאַלק. דאָ ווילען מיר אַלעמען מוחל זיין, אַלעמען פֿריינדליך אויפֿנעמען.

די קאַנגרעסען פֿאַדערן פֿיעל אַרבייט און קאָסטען פֿיעל געלד. עס וואָלט דערום געווען ניצלעכער, די קאַנגרעסען אָבצוהאַלטען נור איינמאָל אין 2 יאָהר; די ציוניסטען וועלען דאָן האָבען מעהר צייט צו אַרבייטען. דער קאַנגרעס איז איין שטאַדקעס אַנטאַציאָנסמיטעל, און ער דאַרף דערום יעדעס יאָהר בייטען זיין אָרט. מיר מווען וואַנדערען פֿל זמן אונ- זער פֿאַלק וואַנדערט, און נור דאַמאלס וועט זיין אונזער קאַנגרעס אויף איין אָרט, אז אונזער פֿאַלק וועט אויפֿהערען צו וואַנדערען, און דער שטענדיגער אָרט, וואו עס וועלען זיין אונזערע קאַנגרעסען, קען נור זיין אונזער הייליגע שטאָדט ירושלים! (אפֿלאַדיסמענטען).

דאָס וואָרט בעקומט ס'ער פֿרענסים מאַנטעפֿיאַרע. ער רעדט נישט צו דער זאך, נאָך ער בענוצט די געלענענהייט אויס- צודריקען זיינע געפֿיהלען צום ציוניזם. ער זאָגט דאָס ער וויל איבערנעה- מען אויף זיך די אַרבייט, וועלכע האָט זיך געשטעלט זיין פֿעטער משה מאַנטעפֿיאַרע, און דאָס ער וועט שטענדיג אַרבייטען פֿאַר די ציוניסטישע אידעע. ער רעדט איבער זיין ליעבע צום יודישען פֿאַלק. ער זאָגט דאָס ער נעמט אָן די ליידען און בעליידיגונגען פֿון יודישען פֿאַלק פֿאַר זיינע אייגענע בעליידיגונגען. יעדער פֿון אונז, זאָגט ער, קען וועניג טהון, אָבער אַלע צוזאַמען קענען מיר אַ סך אויפֿטהון. מיר מווען אויך ווייטער האַל- טען טריי מיט אונזערע פֿיהרער און מיט זיך אליין.

עס איז פֿערשריבען צום וואָרט איין דעלעגאַט פֿון בעלגיע, וועל- כער רעדט אויך נישט צו דער זאך און האָלט איין אַנטאַציאָנסרעדע.

מיט דעם ענדיגען זיך די דעכאטען און עס ווערט געשטעלט דער אנטראג, אז יעדעס מיטגליעד פון א ציוניסטישען פֿעריין איז מחויב צו בעצאהלען א שקל.

עס ווערט געשטעלט דער אנטראג אז קאנגרעסען זאלען זיין גור איין מאל אין 2 יאָהר.

דר. הערצל פֿערלאנגט אז דאָס זאל אָנגענומען ווערען נישט ווי א בעשלוס נאָר ווי א וואונש פֿון קאנגרעס, ווייל עס איז נישט גוט, דער קאמיטעט זאל זיין געבינדען, אויב עס וועט זיין נייטהיג פֿריהער צוואַר מענצורופֿען א קאנגרעס.

עס ווערט געשטעלט דער אנטראג אז די צייט פֿון דעם קומענדיגן גען קאנגרעס זאל פֿריי געשטעלט זיין דעם קאמיטעט.

נאָך דעם באלאטירען ווערט אָנגענומען אז דער קומענדיגער קאנגרעס זאל זיין איבער א יאָהר ארום.

דער בעשלוס ווערט מיט לאָרעמדיגע אפלאָדיסמענטען בעגריסט. עס קומט איצט די פֿראַגע איבער די אַמעריקאנישע פֿעדעראַציאָן. די פֿעדעראַציאָן (דער צענטראַלקאמיטעט פֿון די אַמעריקאנישע ציוניסטען), ווי מיר האָבען שוין אויבען געזאָגט, האָט אַליין אויסגעקליבן

בען דעלעגאטען און זי האָט געפֿאָדערט אז דער קאנגרעס זאל קיין אַנדערע דעלעגאטען נישט אַנערקענען. עס זענען אָבער דאָ חברות, וועלכע זענען צו דער פֿעדעראַציאָן נישט צוגערעכטען און האָבען אויסגעקליבן אייגענע דעלעגאטען. די קאנטראַלקאמיטאָן האָט אַנערקענט אלע דעלעגאטען און זי האָט נאָך אַדרבאָה אויסגעזאָגט איהר מיינונג אז די וואָהלען

אין דער פֿעדעראַציאָן זענען געווען נישט לויט די תקנות. פֿראַפֿעסאָר גאָטהייל פֿערלאנגט אז אלע חברות פֿון יעדען לאַנד זאלען זיין פֿערבונדן דען מיט דער פֿעדעראַציאָן, אַנדערע פֿערקעהרט פֿאָדערן די פֿרייהייט פֿון די איינצעלנע חברות. עס ענטשטעהען הייסע ויפּוֹחים, אין וועלכע עס נעהמען דעם הויפּטאָנטייל די אַמעריקאנער און ענגלענדער. מען קען אָבער נישט קומען צו א בעשלוס, ווייל דער גרעסטער טהייל דעלעגאטען איז וועניג בעקאנט מיט דעם לעבען פֿון די אַמעריקאנישע און ענגלישע חברות. דערום איז געבליבען קיין בעשלוס אין דער פֿראַגע נישט אָנצונעהם

מען און עס איבערלאָזען פֿריי די אָרגאַניזאַציאָן פֿון די איינצעלנע לענדער דער דורכצוקומען צווישען זיך.

די דריטע זיטצונג.

די קולטור פֿראַגע.

דאָס ערשטע וואָרט בעקומט דר. גאָסטער, דער הויפּטראַבניער פֿון די ספּאָרטישע יודען אין ענגלאַנד. פֿריהער האָלט ער זיין רעדע אין דער דייטשער שפראַך, דערנאָך איבערזעצט ער זי ענגליש. זיין שענע רעדע, די ענערגיע אין דער שטימע פֿערייניגען זיך צוזאַמען אום צו מאַכען אויף דעם צוהערער איין געוואָלטיגען איינדרוק. עס פֿעהלט ביי איהם די ריינ־קייט פֿון געדאַנקען ווי ביי נאָרדוין. אָבער זיינע רעדען זענען רייך מיט בילדער און בעלעבט מיט דער פֿרישקייט פֿון געפֿיהל. ער רעדט איבער די בעדייטונג פֿון דער יודישער קולטור.

די רעדע פֿון דר. גאָסטער:

אויס דער אַרבייט פֿון די איינצעלנע מענשען, אין דער ווירקונג פֿון די פֿיעל איינצעלנע פֿערשידענע קרעפטען שטעלען זיך אַרויס די יסודות, אויף וועלכע עס ווערט געבויט דאָס לעבען פֿון פֿאָלק. פֿון די אלע איינצעלנע פֿאַקטען דערקענען מיר די הויפּט־סבות און די הויפּט־געדאַנקען וואָס ווירקען אויף די געשיכטע פֿון פֿאָלק. אין דער גאַנצער אונאַרדענונג און מישעניש פֿון לעבען זעהן מיר א געאָרדנעטען פלאַן, א בעשטימטעם ציעל. מיר זעהן אין געשיכטליכען לעבען די השגחה פֿרומית. מיר מיינען אַפֿט, דאָס מיר טהוען און רוקען, מיר ווערען אָבער גערוקט דורך אַנדערע העכערע כחות; מיר אַרבייטען אַפֿט צוליעב כבוד און צוליעב אייגענע צוועקען. מיר זענען אָבער מעהר נישט ווי אינסטרומענטען, מיט וועלכע עס ווערען דורכגעפֿיהרט גרויסע און ווייטע ציעלען, וועלכע מיר שטעלען זיך נאָר נישט. אַלעקסאַנדער מאָקדזשן מיט זיינע גרויסע פלענער און ציעלען, וועלכע ער האָט זיך געשטערט איינצונעהמען די גאַנצע דאָמאָלינגע וועלט, האָט גֵשׁוּם אױפֿן נישט געקאָנט פֿאַראױסזעהען,

זיין בעזונדער אָרגאַניזירט. יעדער פֿון די ציוניסטען האָט דאָך א פֿרוי, א טאָכטער, א שוועסטער, צי פֿאַר וואָס זשע זאלען וועניגער ציוניסטישען זיין ווי ציוניסטען?

דר. נאָרדוין מעלדעט זיך צום וואָרט איבער א נייטהיגע אָנגעלעגנהייט.

דר. נאָרדוין זאָגט: אונזער קאנגרעס אַרבייט פֿאַר די צוקונפֿט, אָבער עס דאַרף דאָס איצטיגע עלענד נישט פֿערשוויגען ווערען, געט אין די לאַנדאָנער גאַסען געהען אַרום הונגעריגע רומענישע יודען. איך האָב דאָ קיין צייט נישט צייטונגען צו לעזען, עס איז מיר אָבער געזאָגט געוואָרען, דאָס די היגע צייטונגען שרייבען אז 2 רומענישע יודען זענען געשטאַרבן אין גאַס פֿון הונגערי. א פֿרוי איז געגאַנגען צו ה. הערצלען איהם צו בעטען אים הילף און זי איז פֿון שוואַכקייט אויפֿן וועג געשטאַרבן. מיר פֿערנעהמען זיך נישט מיט צדקה־זאַכען, אָבער מיר זענען דאָך אויך מענשען און יודען. עס זאל נישט געזאָגט ווערען, דאָס בעת 400 יודען פֿערזאַמלען זיך און רעדען איבער דער יודענפֿראַגע, זענען יודען געשטאַרבן אויפֿן גאַס פֿון הונגערי. עס זאל נישט געזאָגט ווערען, דאָס בעת די דיקע ווענט טהיילען אונז אַב פֿון אַנדערע, שטאַרבן ברידער אין גאַס. צדקה תציל ממות! ראַטעוועט מיט אייער צדקה מענטשען פֿון טויט! זאל יעדער געבען וואָס ער קען, וואָס ער האָט. נישט! נישט! אייניגע דאַמען געהען אַרום איבער'ן זאל און קלייבען געלד.

די דעכאטען געהען ווייטער, אָבער עס ווערט ווידער נישט גערעדט צו דער זאך. אַנשטאַט צו בעהאַנדלען די פונקטען איבער אָרגאַניזאַציאָן און אַניטאַציאָן, האָלט מען אַניטאַציאָנסרעדען, וועלכע ווערען אין די גאַלעריען און אין זאל אויפֿגענומען מיט פֿיעל אפלאָדיסמענטען.

עס מעלדען זיך אייניגע צום וואָרט און ווייזען אויף, דאָס עס ווערט נישט גערעדט צו דער זאך. דר. הערצל ענטפֿערט, דאָס ער האָט ביז איצט געדולד געהאַט, איצט אָבער וועט ער שטרענגער דורכפֿיהרען דעם וואונש פֿון דעם קאנגרעס.

ווידער אַרבעט קריגט דאָס וואָרט און ער קומט אויך ווי זיינע חברים צו דער קולטור־פֿראַגע. ער זאָגט, אז דאָס פֿאָלק האָט נישט קיין צומטוויי צו דעם אַקציאָנסקאמיטעט, ווייל אין איהם זענען דאָ וועניג רבנים. ער פֿערלאנגט אז אין אַקציאָנסקאמיטעט זאלען זיין 3 רבנים און אז דער קאנגרעס זאל אַרויפֿלעגען דעם חוב אויף אלע ציוניסטישע חברות צו היטען שבת.

הערר ראָזענבוים צו געשפּעטסאָרדנונג: עס איז אָנגענומען מען געוואָרען, אז אויפֿן קאנגרעס קען נישט געשטעלט ווערען איין אַנטראַג, וואָס בעציהט זיך אויף אַמנה־זאַכען. איך בעט דעם קאמיטעט זיך האַלטען ביי דעם אָנגענומענעם בעשלוס.

דר. הערצל פֿערענטפֿערט זיך, דאָס ער האָט דעם רב נישט געשטאַנען.

דר. שלי אַפֿאַשניקאָוו טרעט אַרויס געגען דעם, וואָס אין אַמעריקא האָבען נישט די שקל־צאָהלער אויסגעקליבען זייערע דעלעגאטען, נאָר די פֿערטרעטער פֿון די חברות, וואָס דאָס איז געווען געגען אונזערע תקנות.

ה. ש. ענקין לעגט פֿאַר אַלס אַ מיטעל צו אַנטווערן צו פֿער־ברייטען בראַשורען איבער אַרץ־ישראל און די יודישע קאָלאָניעס. ווייטער לעגט ער פֿאַר אז ציוניסטישע חברות זאלען שיקען יעדעס יאָהר מענשען צו בעזעהן אַרץ־ישראל.

מאָדאָס גאָטהייל איז מודיע אז עס איז צונויפֿגעקליבען געוואָרען אין קאנגרעס 850 רובל.

דר. גאָסטער דריקט אויס אין גאַמען פֿון די רומענישע עמיג־ראַנטען זיין דאַנק, און ער איז מודיע, אז דער פונקט, וואָס איז געווען אין די צייטונגען איז נישט ריכטיג. לויט איהם איז בעקאנט איז נאָך אין לאַנדאָן קיין יוד פֿון הונגער נישט געשטאַרבן, ביי איהם איז דאָ אַ ציעל פֿון די נויטבעדערפֿטיגע רומענישע יודען און אַלעמען וועט געהאַלפֿען ווערען.

דאס יודישע נעפֿיהל איז אַבנעשוואַכט, ווייל מיר האָבען אַליין פֿער-
געסען. מיר האָבען פֿערגעסען אונזער געשיכטע און אונזערע העלדען, מיר האָ-
בען חזק געמאַכט פֿון אַליין וואָס האָט נור געטראָגען דעם יודישען נאָמען.
אונזער יוגענד האָט אָנגעהויבען אַוועקנעהן פֿון אונז. דער ציוניזם האָט אָבער
פֿלוצים אָבגעשטעלט אַלע אָנטלאָפֿענע, פֿיעל האָבען זיך צו אונזער
פֿאַלק צוריקגעקעהרט. דעם אַלטען יודישען גייסט, וואָס איז געווען טיעף
בערגאָבען אין קבר, גראָבען מיר ווידער אויס. איין ליכטיגער שטראַהל
האָט אָנגעהויבען צו שיינען פֿון מזרח. פֿיעל שטעהען נאָך אויף איין
אַרט, עס איז ביי זיי איין פֿאַלשער שרעק צולעב דער קולטור, זיי ווילן
סען נישט, אַז די קולטור איז דער ליכטיגער זייל, וואָס בעלייכט אונזער
וועג, זי איז דאָס ליכט, וואָס איז גייטהויב פֿאַר יעדען אָרגאַניזם. מיר אַלע
פֿון מזרח און מערב געהען צוזאַמען אויף איין וועג, צו שאַפֿען איין גע-
זונדען לעבעדיגען יודישען פֿאַלקסקערפֿער — דאָס איז די קולטורעלע
בעדייטונג פֿון דעם ציוניזם. ביי דעם האַלט איך פֿאַר גייטהויב צו ער
קלערען אַז די רעליגיאָן בעריהרען מיר נישט, מיט ענגליש פֿון אַמונה פֿער-
נעהמען מיר זיך נישט. די פֿרייהייט פֿון דעם איינצעלנעם מענטשען אין
אמונה-זאָכען דאַרף בשום אָופן נישט געשטערט ווערען. מיר דאַרפֿען
הויבען און שטאַרקען די גייסטיגע פֿחות וואָס ליגען אין אונזער פֿאַלק,
וואָס טראָגען אויף זיך דעם שטעמפֿעל פֿון אייביגקייט. מיר דאַרפֿען
אונזער פֿאַלק נישט זאָגען: עפֿענט שולען! אונזער פֿאַלק לערנט, עס
לערנט, ווען מען לאָזט איהם נור לערנען. דער ציוניזם וויל ערוועקען
קראַפֿט אין פֿאַלק צו שאַפֿען אייגענעם, זעלבשטענדיגעם, עס זאָלען
ווידער אויפֿשטעהן ביי אונז גרויסע מענטשען ווי די אַמאָליגע נביאים אין
אויף-ישראל און ווי די גרויסע דיכטער אין שפּאַניען.

וואָס פֿאַר אַ גרויסע צוקונפֿט שטעהט פֿאַר אונזער פֿאַלק, ווען
עס וועט פֿערייניגען די בילדונג פֿון מערב מיט דעם ריינעם יודענטום.
דאָן וועט קומען די צייט ווען עס וועט ערפֿילט ווערען דאָס וואָרט פֿון
די נביאים: "מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תִּזְרָה וְדָבַר ה' מִירוּשָׁלַם", דאָן וועלען די יודען
ביי זיך אין אויף-ישראל לערנען די פֿעלקער פֿון דער גאַנצער ערד ליעבע
און ברידערשאַפֿט צו אַלעמען, און אויף דער גאַנצער ערד וועט מען
הערען אויף גאָטס וואָרט וואָס וועט אַרויסנעהן פֿון ירושלים.

גאָטטערס רעדע האָט אַרויסגערופֿען זעהר פֿיעל אַפֿלאַדיסמענטען,
בעזאָנדערס אויף די גאַלערען. זי איז געווען שטאַרק, אָבער זי האָט מעהר
געפֿאַסט פֿאַר אַ דרִישָה, וועלכע האָט געדאַרפֿט געהאַלטען ווערען אין אַ
שול. אויף דעם קאָנגרעס האָט געדאַרפֿט די רעדע קלאָרער אויסדריקען
דעם צוזאַמענהאַנג צווישען קולטור און ציוניזם און אויפֿווייזען די מיט-
לען, וועלכע דאַרפֿען געטוהן ווערען אום צו הויבען די גייסטיגע קראַפֿט
פֿון יודענטום. פֿראַקטישע פֿראַגען האָט זיין רעדע גאָר נישט אָנגעריהרט,
און זי איז דערום געבליבען אַהן יעדע בעדייטונג.

נאָך אייניגע קורצע דעבאַטען, אין וועלכע עס ווערט צום טוי-
זענדסטען מאל איבערגעזאָגט איבער די וויכטיגקייט פֿון קולטור און
איהרע שעדליכקייט, בעקומט דאָס וואָרט ה. סאַקאַלאָו, דער רעדאַקטאָר
פֿון "הצפֿירה". ער לייענט איין רעפֿעראַט, אין וועלכען ער טרעט ענערגיש
אַרויס פֿאַר די קולטוראַרייט.

זיין רעפֿעראַט געדויערט לאַנג. עס ווערט שפּעט אין דער נאַכט,
און דערום די דעבאַטען אָבגעלעגט אויף דעם לעצטען טאָג.

נאָך דעם דריטען טאָג.

דער דריטער טאָג פֿון קאָנגרעס איז וועניגער געראַטען ווי אַלע
איבריגע טעג, האַטש עס זענען געווען אין דעם טאָג שטאַרקע און גלע-
צענדע רעפֿעראַטען. עס איז נאָך קיינמאל נישט פֿאַרגעקומען אויפֿן קאָנ-
גרעס, אַז עס זאָל זיין אַזאָ שלעכטע אָרדענונג אין די דעבאַטען. מען
בעשולדיגט אַלע מאל הערצלען אַז ער איז צו שטרענג, צו דעספּאָטיש
ביים פֿיהרען פֿון די פּערוואַמלונגען, און איצט האָט ער זיך אַרויסגעוויזען
צו שוואַך צו פֿיהרען אַ פֿערזאַמלונג איבער פֿראַגען וועגען אָרגאַניזאַצאָן,
וואָס וואָלטען קיין גרויסע אויפֿרענונג איבערהויפּט נישט געדאַרפֿט אַרויס-
רופֿען. פֿראַפּעסאָר מאַנדעלשטאַם האָט אויפֿגעשטעלט אייניגע פֿראַקטישע
מיטלען, עס איז אָבער גאָר נישט געקומען די צייט צו יעדען וועגען זיי.

דאָס דורך איהם וועלען אויפֿשטעהן די מכבים און דערוועקען אין יודענ-
טהום אַ נייעם קרעפֿטיגען גייסט, וואָס האָט געהאַט אַזאָ גרויסע בעדייטונג
פֿאַר דאָס לעבען פֿון דער גאַנצער וועלט.

פֿון אונזער געשיכטליכען לעבען, אין דער אַרבייט פֿון די אָבגע-
לעכטע דורות זענען מיר איצט געקומען צום ציוניזם, וואָס האָט ווי אַ
האַפֿענונג שטענדיג געלעבט אין האַרצען פֿון אַלע יודען. דער מענטש
וואָקסט צוגלייך מיט זיינע ציעלען, און אַזוי איז עס אויך מיט דעם
ציוניזם. דער ציוניזם פֿיהרט אונז אַליין העכער און שטעלט פֿאַר אונז
אַליין גרעסערע צוועקען. עס ענטשטעהען פֿאַר אונז נייע אַרבייטען און
נייע פֿראַגען, וועלכע פֿערלאַנגען פֿון אונז אַ תשובה. נאָרדוי האָט אונז
אין זיין רעדע געשילדערט דאָס שרעקליכע בילד פֿון דעם יודישען עלענד,
פֿון איין זייט, און דעם שרעקליכען מאַראַלישען באַנקראַט פֿון די יודי-
שע פֿערטרעטער פֿון דער אנדער זייט. ווי איז די אַליאַנס (די חברה
"כל ישראל חברים") געגרינדעט געוואָרען און וואָס איז פֿון איהר געוואָ-
רען? זי האָט זיך אונטערגענומען זיך אָנצונעהמען פֿאַר די יודען פֿון
אַלע לענדער און זיי אומעטום בייצושטעהן און העלפֿען. זי איז ענט-
שטאַנען, בעת דאָס שטאַרקע יודישע געפֿיהל האָט געשריען נאָך פֿער-
אייניגונג פֿון אַלע יודען, בעת דאָס יודישע געפֿיהל איז געווען טיעף בע-
ליידיגט פֿון דעם בלוט-פֿלפּול אין דמישק. קרעמיע און משה מאַנטעפֿ-
יאָרע האָבען געזוכט אין דער אַליאַנס איין מיטעל ווי צו שיטצען די
געדריקטע יודען. מיר זענען אַלע ברידער און אַלס צייכען פֿון דער ברי-
דערשאַפֿט איז געווען די אָפּענע האַנד. דאָס ברידערליכע געפֿיהל איז
אָבער ביסליכווייז געוואָרען אויסגעלאָשען, די אָפּענע האַנד האָט זיך
פֿערמאַכט און פֿערענדערט געוואָרען צו אַ פֿויסט געגען אייגענע ברידער.
די פֿערטרעטער פֿון אונזער פֿאַלק שרייען איצט פֿון אַלע זייטען: געהט
צוריק צו אייער רוה, מיר ווילען, עס זאָל זיין רוה און פֿרידען, עס מע-
גען אפילו זיין די רוהע און שטילקייט פֿון בית-עלמין, זיי וועלען אַלס-
דינג בערגאָבען, וואָס האָט נור אין יודענטום געלעבט און וואָס לעבט
נאָך איצט, זיי ווילען מאַכען פֿון דעם יודענטום אַ גאַנצען צייל קברים,
אויף וועלכע עס וואָלטען געדאַרפֿט שטעהן די אויפֿשריפֿטען: דאָ ליגט
די יודישע גאַציאָן בערגאָבען, דאָ איז די יודישע געשיכטע בערגאָבען,
דאָ ליגען אונזער צוקונפֿט און האַפֿנונג בערגאָבען און דאָ ליגט אונזער
כבוד אויף פֿרייהייט בעהאַלטען!

דאָס פֿאַלק טרייסעלט זיך מיט שרעקען אָב פֿון אַזוינע בילדער,
מיט זיין גאַנצער קראַפֿט פֿראַטעסטירט דאָס פֿאַלק געגען זיינע פֿערטרע-
טער, וואָס פֿיהרען איהם צו שאַנד און צום טויט, און מאַכט זיך אנדערע
פֿערטרעטער, וועלכע זאָלען איהם פֿיהרען צו קראַפֿט און צו לעבען. די
ציוניסטען, זיי ווערען איצט די פֿערטרעטער פֿון דעם פֿערקנעכטעטען און
אונטערגעדריקטען פֿאַלק, זיי ווערען זיינע בעשיצער און העלפֿער. זיי נעה-
מען איצט איבער אויף זיך די אַרבייט. וואָס האָט פֿריהער געהאַט די
אַליאַנס, זיי ווענדען זיך איצט צו אַלע גרויסע און מעכטיגע פֿון דער
ערד, ווייל זיי זענען אַזונד די פֿערטרעטער פֿון פֿאַלק.

האָט אפשר די אַליאַנס דאָס רעכט אַרויסצוטרעטען געגען אונזער
אַרבייט פֿאַר ציון? האָט איהר דען דאָס פֿאַלק אַזאָ רעכט געגעבען?
ווער האָט דען דאָס רעכט אַרויסצוטרעטען געגען די, וועלכע ווילען דעם
פֿאַלק העלפֿען, וועלכע ווילען אויפֿלעבען זיין גייסט?

מיט שרעקען זעהען מיר, ווי שטאַרק עס איז געווען דאָס בריי-
דערליכע געפֿיהל צווישען די יודען מיט עטליכע הונדערט יאָהר צוריק
און ווי שוואַך עס איז איצט. בעת די פּערוואַמלעטע יודען האָבען אין
מיטעלאַלטער אַרומגעבלאָנדעט אין די דייטשע שטעט, האָבען די יודען
פֿון סאַלאָניקי און קאָנסטאַנטינאָפֿעל צו זיי געשריבען: קומט צו אונז!
אין אונזער לאַנד וועט איהר רוהיג קענען לעבען, אונזער סולטאַן איז
גוט צו יודען! און איצט, בעת טויזענדער רומענישע יודען ווערען גע-
טריבען פֿון גויט און צרות, פֿערשליסט מען אומעטום פֿאַר זיי די טויער-
רען. נור אין מִזְרָח לאַנד עפֿענען זיך ווידער די טויערען, בעת אין די
מערב לענדער ווערען זיי פֿערשלאָסען. אין ערגיין האָבען די רומענישע
יודען נישט געפֿונען אַזאָ גוטע אויפֿגאַהמע ווי אין טערקיי.

בון די מערב לענדער האָבען אין דער אמת'ען געגלייבט אז אין רוסלאנד ווערט גאָר נישט געטהון אָהן די רבנים'ס הסכמה און אז נור אין זייערע הענד ליגט די צוקונפֿט פֿון דעם ציוניזם אין פֿאָלק. דערפֿאר האָט מען אויף דעם קאָנגרעס די רבנים בעהאנדעלט נישט מיט אַלע מיטגלידער גלייך. מען האָט זיי געגעבען דאָס וואָרט, ווען זיי האָבען נור פֿערלאַנגט, מען האָט זיי געלאָזט רעדען ליינער, בעת עס איז געווען אָנגענומען 5 מינוט טען צייט, מען האָט זיי געלאָזט רעדען וועגען קולטור אויך דאָן, בעת עס זענען בעהאנדעלט געוואָרען די פֿערשידענסטע פֿראַגען.

ד.ר. לעאָפּאָלד פֿהן (ווייץ) קריגט דאָס וואָרט אַלס פֿער-טרעטער פֿון דער קולטור-קאָמיסאַן. ער זאָגט: דאָס וואָרט "קולטור" רופֿט אַרויס די אונצופֿרידענהייט צווישען די פֿרומע, דערפֿאר האַלטען מיר פֿאַר נישט זיך אָנצוזאָגען פֿון דעם וואָרט, אָבער פֿון דעם אינהאַלט וואָס ליגט אין דעם וואָרט קענען מיר נישט און ווילען אויך נישט זיך אָב-זאָגען. דער קאָנגרעס דאַרף זאָגען אויסצובעסערן דעם חנוך און צו פֿערברייטערן די קענטניס פֿון דער העברעאישער שפּראַך, די רבנים האָ-בען מורא פֿאַר די שולען, וואָס וועט מאַכען אונזער אינטעליגענץ. קע-נען זיי דען מעהר צופֿרידען זיין מיט דעם וואָס די יודען וועלען גאָר קיין שולע נישט בעזוכען אָדער מיט דעם, וואָס אונזערע קינדער וועלען זיך לערנען אין אַלגעמיינע שולען, וועלכע זענען אויפֿגעבויט אויף אַ פֿרעמדען נאציאָנאַלען יסוד און וואו מען צווינגט אונזערע קינדער שבת צו שרייבען? דער קאָנגרעס קען און דאַרף אויך נישט אויסאַרבייטען איין פֿאַגראַם פֿאַר אַלע שולען, דאָס דאַרף אָבערגעבען ווערען יעדען לאַנד. פֿערייניגטענדיג די מיינונגען וואָס זענען אויסגעדרוקט געוואָרען אין דער קולטורקאָמיסאַן, שלאָגט ער פֿאַר אָנצונעמען דעם דאָזיגען בעשלוס: דער קאָנגרעס בעשליסט צו מאַכען אין אַלע לענדער בעזונדערע קאָמי-סיאָנען פֿאַר די הויבונג פֿון גייסטיגער אַרבייט, די קאָמיסאַנען דאַרפֿען אויף יעדעם קאָנגרעס אָבערגעבען רעכנונג פֿון דעם וואָס זיי האָבען אויפֿ-געטהון, די קאָמיסאַנען דאַרפֿען פֿיהרען זייער אַרבייט נאָך די לעבענס-בעדינגונגען אין יעדעם לאַנד און אין הסכם מיט די רעליגיעזע און גאָ-ציאָנאַלע יודישע אידעען.

דאָס וואָרט בעקומט הרב ריינעס, דעם לידער רב'ס אַ זון, ער זאָגט, דאָס ער האָט זיך צום וואָרט נישט געמעלדעט, עס איז געווען איינ-געשריבען זיין פֿאָטער, נאָר אזוי ווי זיין פֿאָטער איז איצט נישטא, רעדט ער. ער זאָגט אויך דאָסעלבע וואָס אַלע רבנים, אז די קולטור האָט אין גאַנצען קיין שייכות נישט מיט דעם ציוניזם און אז די קולטוראַרבייט מוז פֿון שלום וועגען אַראָנגענומען ווערען. פֿון דעם ציוניסטישען פֿאַגראַם. ד.ר. ווייצמאַן דריקט אויס זיין בעוואונדערונג, וואָס אויף אַ יודישען קאָנגרעס קען גערעדט ווערען געגען קולטור. עס וועט זיין אַ אייביגע שאַנד פֿאַר אונז, ווען דער קאָנגרעס וועט אָנגעהמען אַ בעשלוס געגען די קולטוראַרבייט, וואָס קענען מיר איצט דעם פֿאָלק געבען ווען נישט קולטור? דער קאָנגרעס דאַרף אין זיך פֿעראייניגען אַלע יודישע קרעפֿטען און קען זיך פֿון דער וויכטיגער קולטוראַרבייט נישט אָבזאָגען. איצט קומען די רבנים און טרעטען אַרויס געגען די קולטור, מיט וועל-כער מען וויל שטאַרקען דאָס יודענטום. די רבנים ווילען שטאַרקען די אַמונה, צי פֿאַר וואָס זאָגען זיי נישט אז ס'זאָלען ווערען בעסערע אָרדענונג-גען אין די פֿתֿי-מִדְרָשִׁים, פֿאַר וואָס זאָגען זיי נישט צו הויבען די זיט-ליכקייט אין פֿאָלק, פֿאַר וואָס פֿערנעהמען זיי זיך נישט מיט די קהלשע ענינים אין זייערע שטעט. די רבנים האָבען פֿערלאָרען זייער איינפֿלוס אין פֿאָלק, ווייל זיי דערווייטערן זיך פֿון זיין לעבען און זאָגען וועניג עס אויסצובעסערן, עס איז נישט אמת אז דאָס פֿאָלק האָט וועניג צוטרוי צו דעם ציוניזם וועגען דער קולטוראַרבייט, אין דער קולטוראַרבייט שטעהט דאָס פֿאָלק מיט אונז און נישט מיט די רבנים. מען וויל שלום אָבער אַ שלעכטער שלום איז ערנער ווי איין אָפֿענע מלחמה, זאָלען אַלע אָפֿען אַרויסזאָגען זייערע מיינונגען, פֿאַר דעם אמת דאַרף קיינער קיין מורא נישט האָבען.

וועגען דעם אַנטראַג פֿון כהן בעמערקט דער רעדנער, אז דאָס וואָרט "רעליגיעזע" דאַרף אויסגעמעקט ווערען, ווייל עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אז דער קאָנגרעס פֿערנעהמט זיך נישט מיט רעליגיעזע פֿראַגען.

ד.ר. באָדענהיימער האָט פֿאַרגעלעגט פֿערשידענע מיטלען ווי אויסצובע-סערן די אַרגאניזאַציע און אַניטאַציע, אבער די פונקטען זענען איין דעם קאָנגרעס גאָר נישט בעריהרט געוואָרען. קאַלט איז געזעסען ד.ר. הערצל ביי דעם פֿרעזידענטען-טיש און האָט נור פֿאַרגעלייענט דעם נאָמען פֿון דעם איינגעשריבענעם רעדנער. ער האָט זיך ווי עס ווייזט אויס ווע-ניג צוגעהערט צו דעם וואָס געהט פֿאַר אין קאָנגרעס. פֿיעל נאָל האָט מען אין זאָל פֿראַטעסטירט וואָס עס ווערט גערעדט נישט צו דער זאך, און ער איז געזעסען אָהן ענערניע און האָט מיט דערוועלבער שוואַכקייט ווייטער געפֿיהרט די פֿערוואַמלונג. די איבריגע מיטגלידער פֿון אַקציאָנס-קאָמיטעט זענען געזעסען אָהן בעוועגונג אויף זייערע ערטער, בעהאַל-טענדיג ביי זיך טיעף אין האַרצען די אונצופֿרידענהייט מיט די ויפּוהים און מיט דער אָרדענונג פֿון פֿערוואַמלונג, און די דעלעגאַטען אונטען און די פובליקע אויבען האָבען אַפּלאָדירט מיט ליאַ-ם, בענייסטערט פֿון יעדעם מענשען, וואָס געהט נור אַרויף אויף די טריבונע, און פֿון יעדעם וואָרט וואָס ווערט נור געזאָגט.

קיין איינציגע פֿיאַנע איז נישט בעהאנדעלט געוואָרען מעהר אָדער וועניגער ערנסט, עס איז נישט געוועזען קיין איינציגער פונקט, אויף וועל-כען די פֿערוואַמלונג האָט זיך אָנגעשטעלט. די ויפּוהים פֿון דעם גאַנצען טאָג זענען דורך די שולד פֿון קאָמיטעט געוואָרען אַ מין מישעניש פֿון איינצעלנע געדאַנקען, וועלכע האָבען איינע מיט די אַנדערע נישט געהאט קיין שום צוזאַמענהאַנג.

דער פיערטער טאג.

די זיטצונג פֿון דעם פיערטען טאָג האָט געדויערט פֿון 10 אין דער פֿריה ביז 6 אַ זיגער פֿון אָווענד. עס זענען נאָך געבליבען זעהר פֿיעל פֿראַגען: די קולטורפֿראַגע, די באַנקפֿראַגע, די פֿראַגען איבער די פֿער-בעסערונג פֿון דעם ווירטשאַפֿטליכען לעבען. עס האָבען נאָך געדאַרפֿט פֿאַרגעלייענט ווערען בעריכטע און פֿראַגעקטען פֿון פֿערשידענע קאָמיסי-אָנען, מען האָט געדאַרפֿט אויסקלויבען אַ נייעם קאָמיטעט און קאָמיסי-אָנען. הערצל אָבער האָט זיך גענומען ביז 6 אַ זיגער צו ענדיגען מיט אַלע אויפֿגעשטעלטע פֿראַגען. עס איז אַראָב פֿון איהם די שוואַכקייט און ער איז ווידער אַרויסגעטרעטען פֿאַר דעם קאָנגרעס מיט דערוועלבער קראַפט וואָס געהט אונגעשטערט צו איהר ציעל. קיין זאך האָט איהם נישט געקענט אָבהאַלטען. נישט זענען פֿאַראיבער איין פֿראַגע נאָך דער אַנ-דערער.

די זיטצונג האָט זיך אָנגעהויבען ווידער מיט דער קולטורפֿראַגע. דער זאָל איז געווען פֿול. מיט אונגעדולד האָט מען געוואָרט אויפֿן סוף פֿון דער הייסער מלחמה. נאָך אַ האַלבע שעה און עס ווערט בעשלאָסען די וויכטיגע פֿראַגע, איבער וועלכע עס ווערט אזוי פֿיעל געשטריטען אין ציוניזם. די דעבאַטען האָבען שוין משהר נישט געקענט לאַנג געדויערן. עס איז שוין אויף דער מיטוואָכדיגער זיטצונג אויסגעקלויבען געוואָרען 2 רעדנער: ד.ר. ווייצמאַן, ווער זאָל רעדען פֿאַר די קולטוראַרבייט אין ציוניזם, און ד.ר. אַוויגאָוויטצקי, וואָס האָט גענומען אויף זיך צו רעדען געגען זי. די צייט איז געווען קורץ, לאַנגע רעדען צו האַלטען איז געווען אונמעגליך און אויך איבריג, ווייל איבער די קולטורפֿראַגע איז שוין גע-נוג גערעדט געוואָרען, בעת מען האָט בעהאנדעלט אַלע אַנדערע פֿראַגען. די קולטורפֿראַגע איז געווען אַלע דעלעגאַטען אויך פֿאַר דעם קאָנגרעס גוט בעקאַנט, דער קאָנגרעס האָט אין דער פֿראַגע קיין זאך נישט אויפֿגע-טהון און קיין פונקט נישט בעסער אויפֿגעקלערט. דאַרף מען האָבען קול-טוראַרבייט איבערהויפּט צי נישט, וועגען דעם זענען אין קאָנגרעס נישט גע-וועזען קיין פֿערשידענע 2 מיינונגען. אויף אַזא פֿראַגע וואָלט יעדער איינצעלנער געענפֿערט מיט "יא". פֿערשידען זענען נור געווען די מיינונג-גען אין דער פֿראַגע, אויב דער קאָנגרעס דאַרף זיך פֿערנעהמען מיט קולטוראַרבייט. עס זענען נאָך געווען אויך אויף דעם איצטיגען קאָנגרעס פֿיעל מענשען, וואָס האָבען געגלייבט אז דאָס גאַנצע פֿאָלק רייסט זיך צו ציון אין אַז נור די קולטור שטויסט איהם פֿון זיך אָב, די ציוניסטען

די ווירטשאפטליכע פראגע.

די פראגע ווי צו פֿערבעסערען דאָס מאטעריעלע לעבען פֿונעם יודישען פֿאָלק איז צום ערשטען מאל געשטעלט געוואָרען אויפֿן קאָנגרעס. שוין מיט דעם אליין, וואָס אַזא פֿראַגע איז געשטעלט געוואָרען, האָט דער קאָמיטעט געגעבען דעם קאָנגרעס און אויך דעם ציוניזם אַ נייעם פֿעלד פֿאַר אַרבייט און אַרױפֿגעלעגט אויף די ציוניסטישע פֿערבינדונג נייע אויפֿגאַבען. מיט דעם הערט אויף דער קאָנגרעס צו זײַן אײַן אינסטיטוציאַן פֿון אַ פֿאַרטיי און ווערט אײַן אינסטיטוציאַן פֿאַר דאָס גאַנצע פֿאָלק, אײַן אינסטיטוציאַן, וועלכע פֿערנעהמט זיך מיט אַלע יודישע אינטערעסען.

מען האָט געקענט מיינען אַז דער פונקט, וואָס ווערט צום ערשטען מאל געשטעלט, וועט געוויס אַרױסרופֿען פֿעל ויכוחים, ווייל עס האָט נישט נור געדאַרפֿט בעשטימט ווערען ווי צו פֿערבעסערן דאָס איצטיגע מאטעריעלע לעבען, נאָר עס האָט נאָך אויך געדאַרפֿט בעשטימט ווערען, אויב אַזא אַרבייט געהערט צום פֿראַגראַם פֿון קאָנגרעס איבערהויפּט. בײַ דער פֿראַגע הערשט די ווייט פֿערברייטעטע מיינונג, אַז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציאָן דאַרף איהרע כחות נישט צוברעקען, אַז זי דאַרף אַלע איהרע כחות אַנווענדען אויף דאָס הױפּטזאַעל—אויף דאָס גאַנצאַנאַלע אויפֿלעבען אין ארץ־ישׂראל. בײַדע זאַכען צו פֿערייניגען וועט דער ציוניזם נישט זײַן בכח, די אַרבייט צו הױבען דאָס ווירטשאפטליכע לעבען וועט צונעהמען פֿון איהם די מעגליכקייט זיך מעהר אָפצוגעבען מיט דעם הױפּטזאַעל, בפרט נאָך אַז פֿאַר די ווירטשאפטליכע אַרבייט זענען פאַראַן גענוג אַנדערע געזעלשאַפֿטען.

אַזא פֿראַגע איז אָבער אויף דעם קאָנגרעס אפילו נישט געשטעלט געוואָרען. אָהן דעבאַטען איז מען אַריבער צו דער פֿראַגע ווי צו העלפֿען און מיט אַ זעלטענער לײכטזיניגקייט איז שווייגענדיג אָנגענומען געוואָרען אַ נייער פונקט אין אונזער פֿראַגראַם, וואָס וועט געוויס האָבען פֿאַר דעם ציוניזם זעהר אַ גרויסע בעדייטונג. אײַנער נור האָט געפרובֿט צו רעדען געגען דעם ווירטשאפטליכען פֿראַגראַם און דאָס איז געווען הער ד״ר אױנאַוויצקי, זײַן רעדע האָט אָבער געקלונגען אַזוי פאַנאַטיש ווילד, זײַנע ווערטער, דאָס פֿון דער טריבונע פֿון קאָנגרעס דאַרף מען וועגען אַ פֿערבעסערונג אין יודישען גלות־לעבען נישט רעדען, ווייל וואָס ערגער עס געהט די יודען, ווערט אליין שטאַרקער דער ציוניזם, דאָבען אױסגעוויזען אַזוי פֿרעמד, אַז אײַנלייכער כער האָט זיך געמוזט אָבטרייטלעך פֿון ה. אױנאַוויצקי פֿאַרשלאָגן אױסצושליסען די ווירטשאפטליכע פֿראַגע פֿון דעם ציוניסטישען פֿראַגראַם.

צו דער ווירטשאפטליכער פֿראַגע זענען געווען בעשטימט 2 רעפּערזאַטען. אײַנער פֿון העררן מאצקין, דער אַנדערער פֿון העררן אױדאָר מאַרמאַרק. די געשטעלטע פֿראַגע איז פֿאַר אַלעמען גאַנץ נײַ, אין די ציוניסטישע פֿערייניגען האָט מען זיך מיט איהר בײַ איצט בכלל נישט אָפגעגעבען, אפילו אויך די פֿיהרער און די אינטעליגענט־טערע דעלעגאַטען האָבען זיך צו איהר אין גאַנצען נישט צוגעגערייט. מען איז געפֿאַהרען אויפֿן קאָנגרעס נור צו הערען וואָס אַנדערע וועלען זאָגען. עס האָט זיך אָבער אַזוי געמאַכט אַז עס זענען נישט געווען די „אַנדערע“, וואָס האָבען געזאָלט רעדען. הערר מאצקין האָט שוין מיט 6 וואָכען פֿאַר דעם קאָנגרעס מדיע געווען, דאָס ער קען זיך אין אַזא קורצע צײַט נײַ פֿערנעהמען צוצושטעלען דעם קאָנגרעס אײַן אױסגעאַרבעטען פּלאַן פֿון דער ווירטשאפטליכער אַרבייט און זאָגט זיך דערום אָב פֿון זײַן רעפּערזאַט, הערר ד״ר, אױדאָר מאַרמאַרק האָט זיך ענטשולדיגט וואָס ער קען צום קאָנגרעס נישט קומען. דער קאָמיטעט האָט נישט געהאַלטען פֿאַר נײַטהײַט צו זאָגען וועגען אַנדערע רעפּערזאַטען אָדער צוצושטעלען וועלכע עס איז פֿראַגעקטען און האָט זיך אויך אין דעם פונקט לײכטזיניג פֿערלאָזען אויף דעם צופֿאַל.

הערר יאַסנאַווסקי, האָטש ער איז אײַן מיטגליד פֿון אַקציאָנסקאַ מיטעט, האָט דערום פֿאַרגעשלאָגען אַראָפצונעהמען די ווירטשאפטליכע פֿראַגע פֿון דער טאַנעסאַהדנונג, ווייל מען איז צו דער פֿראַגע צו וועניג

ד.ר. אַווינאַוויטצקי, דער אױסגעקליבענער רעדנער פֿון אַנדער צד, איז געגען די קולטוראַרבייט, ווייל ער געפֿינט נישט פֿאַר פֿראַקטיש אָפצונעהמען אַ בעשלוס, וועלכער קען אַרױסרופֿען אונזעפֿרידענהייט און מחלוקת. ער מיינט אַז עס ווערט פֿאַר קולטור זעהר פֿעל געטהון אָהן דעם קאָנגרעס. דער ציוניזם איז שוין אליין אַ גרויסע קולטורקראַפֿט, וועלכע ערצײַט דאָס פֿאָלק. ווייטער מיינט ער אַז אַ בערשלוס פֿאַר קולטור איז סײַ ווי סײַ גאַנץ איבריג, ווייל דער קאָנגרעס וועט נישט האָבען די מיטלען וואָס סײַ וויכטיגעס דורכצופֿיהרען.

הערר מאצקין שטעלט צוויי פֿראַגען, אײַנע דעם העררן כהן, אויב זײַן אַנטראָג איז פֿאַרגעלעגט געוואָרען פֿון דער קולטורקאָמיסאַן אָדער פֿון איהם אליין, און אַ צווייטע פֿראַגע שטעלט ער דעם פֿרעזידענט דענסען, ד.ר. הערצלעך, ווי אַזו קען געשטעלט ווערען אין אַנטראָג ווי פֿון ד.ר. לעאָפֿאָלד כהן, וואָס איז רײַן רעליגיעז, בעת דער קאָנגרעס בער צוועקט נור רײַן גאַנצאַנאַלע אַרבייט.

הערר סאַקאַל אָו זאָגט אַז אײַגענטליך איז גאָר קײַן מחלוקה נישט אין דער קולטור־פֿראַגע. עס קען נישט זײַן קײַן גרעסערע בעליידיגונג ווי צו זאָגען אַז דאָס יודישע פֿאָלק איז געגען קולטור. מיר האָלטען פֿעסט בײַ דעם באַזעלער פֿראַגראַם, וועלכעס לעגט אַרױף אויף אונז דעם הוב צו הױבען דעם גײסט פֿון דעם יודישען פֿאָלק, דעם בעשלוס מוזען מיר דורכפֿיהרען. עס איז אויך שוין פֿריהער בעשלאָסען געוואָרען צו לײענען אויף די קאָנגרעסען בעריכט איבער די קולטוראַרבייט, איז דאָך די קולטור שוין פֿון קאָנגרעס אָנגענומען. די פֿראַגע איז נור, צי זאָל מען די אַרבייט אויך מיט געלד אונטערשטיצען אָדער נישט. ער שטעלט דעם דאָזיגען אַנטראָג: עס זאָל אַרױפֿגעלעגט ווערען דער הוב אויף די אָרגאַניזאַציאָנען פֿון יעדעם לאַנד זיך צו פֿערנעהמען מיט קולטוראַרבייט אין הסכם מיט די געזעצען פֿון לאַנד, מיט די בעדינגונגען פֿון לײבען און מיט די פֿערשידענע רעליגיעזע מיינונגען.

די דעבאַטען איבער קולטור זענען געענדיגט, עס קומט דער וויכטיגער טיגער מאַמענט פֿון אָבשטימען. פֿריהער ערקלערט נאָך ד.ר. כהן אַז דער אַנטראָג געהערט נור איהם אליין, און ד.ר. הערצל זאָגט אַז מיר דאַרפֿען זיך האָלטען בײַ דעם בעשלוס נישט אײַנצופֿיהרען רעליגיעזע פֿראַגען און אַז אַרױסנעהמענדיג פֿון כהן'ס אַנטראָג דאָס וואָרט רעליגיעז מיינט קײַנער דערמיט נישט אָנצוטהון די קלענסטע בעליידיגונג דעם רעליגיעזען געפֿיהל.

עס ווערט געשטעלט דער אַנטראָג, צי זאָל דער קאָנגרעס פֿערנעהמען מען זיך מיט קולטור אָדער נישט. מיט אײַן מאָל שווימט אַרױף אומגעריכט אײַן נייער אַנטראָג: „איבערצוגעהן צו דער טאַנעסאַהדנונג“, דאָס הייסט, דער קאָנגרעס נעמט וועגען דער קולטור גאָר קײַן בעשלוס נישט אָן, נישט פֿאַר און נישט געגען און געהט איבער צו די אַנדערע פֿראַגען וועלכע זענען בעשטימט פֿאַר דעם קאָנגרעס.

דער אַנטראָג ווערט געשטעלט פֿריהער פֿון אַנדערע און ער ווערט אָנגענומען מיט 120 שטימען געגען 105. פֿאַר דעם אַנטראָג האָבען אַב־געגעבען זייערע שטימען די וואָס זענען פֿאַר קולטור, געגען איהם זענען געווען די רבנים און די וואָס זענען מיט זײַ מכּסִים אין דער קולטור־פֿראַגע. דער דאָזיגער בעשלוס, האָטש ער איז גענוג שוואַך, איז דאָך אַרױס ווי אַ גאַנצן פֿאַר די קולטור, ווייל אַזוי ווי קײַן נייער בעשלוס איז נישט אָנגענומען געוואָרען, בלייבט גילטיג דער אַלטער פונקט פֿון דעם באַזעלער פֿראַגראַם, וואָס פֿאָדערט פֿון די ציוניסטען קולטוראַרבייט. נאָך די אָפגעגעבענע שטימען איז שוין מעהר פֿאַר קײַנעם קײַן סֶפֶק נישט געוועזען אַז די קולטור־פֿראַגע איז מעהר נישט ווי אָפגעלעגט אויף אײַן יאָהר, און אַז אויף דעם קומענדיגען קאָנגרעס וועט זי געוויס פֿערנענט־פֿערט ווערען מיט דעם הוב ענגעריש ווי צו הױבען און שטאַרקען.

דאָס רעזולטאַט פֿון דעם בעשלוס האָט זיך אויך גלייך אַרױסגע־וויזען. עס איז געשטעלט געוואָרען דער אַנטראָג צו בעשטימען 2000 פֿראַנק אויף שטיצע פֿאַר די שולע אין יפו, און נור אײַניגע שטימען זענען געווען אָפגעגעבען געגען דעם אַנטראָג (געגען האָבען אויך געשטימט די רבנים), מיט דערזעלבער מעהרהייט איז אָנגענומען געוואָרען צו בעשטימען 1000 פֿראַנק פֿאַר די יודישע ביבליאָטעק אין ירושלים.

די יודישע ארבייטער אין ארץ-ישראל. אין די צייטונגען איז שוין פֿיל גערעדט געוואָרען איבער דעם טרויעריגען פאקט, דאָס די יודישע ארבייטער, וועלכע זענען שוין פֿיל יאָהרען אין ארץ-ישראל, וועלכע האָבען אויפֿגעבויט קאַלאָניעס פֿאַר אַנדערע און וועלכע האָבען לייעב געקראָגען דאָס לאַנד און ערדאַרבייט, מוזען איצט אויסוואַנדערען אין אַנדערע לענדער, ווייל זיי האָבען מעהר קיין אַר-בייט נישט אין פּאַלעסטינאַ, דער קאַנגרעס האָט נישט געקענט בלייבען גלייכנישטיג צו דעם לעבען פֿון 400 יודישע ארבייטער, וואָס זענען שוין אין ארץ-ישראל; לאַוענדיג זיי ארויספֿאַהרען, פֿערלירען מיר מיט אַ מאָל אַ וויכטיגע קראַפֿט, וועלכע איז מיט פֿיל שווייגיקייט טען עררייכט געוואָרען, און יעדער ציוניסט דאַרף אויף זיך אליין אַרויפֿ-וואַרפען די שולד פֿאַר יעדען איינצעלנעם ארבייטער וואָס פֿאַהרט אַרויס פֿון ארץ-ישראל.

פֿאַר די הילף פֿון די ארבייטער איז ענערגיש ארויסגעטרעטען דר. י. פ. דער פֿריהעריגער פֿערטרעטער פֿון אדעסער קאָמיטעט אין ארץ-ישראל, זיין אַנטראָג איז אונטערשטיצט געוואָרען פֿון די הערן שפּיר און שענקין.

די שווייגיקייט פֿון דער פֿראַגע איז נור געלעגען אין דעם ווי צו העלפֿען, די באַנק איז נאָך נישט געעפֿענט און דער אַקציאָנס-קאָמיטעט האָט די מיטלען נישט זיך צו געהען פֿאַר פּראַקטישע קאַלאָניזאַציע. אין דער קאָמיסיע זענען געווען פֿיל פּראַיעקטען, אָבער פֿיל פֿון זיי האָט מען נישט געקענט האַפֿען. דער וויכטיגסטער פּראַיעקט איז געווען פֿון דר. טשלענאווי, ער לעגט פֿאַר אַ גלייך ווי די באַנק וועט געעפֿענט ווערען—און דאָס קען נישט מעהר געדויערן ווי אַניערד פֿון אַ האַלב יאָהר—זאָל זי בעשטימען פֿאַר די יודישע ארבייטער איין סומע פֿון 100,000 פֿאַנק און זאָל אריינטרעטען אין פֿערבינדונג מיט די אַנדערע קאַלאָניזאַציעס געזעלשאַפֿטען אום צו-זאַמען צו גרינדען קאַלאָניעס פֿאַר די ארבייטער אין ארץ-ישראל. מען קען זיכער זיין, אַז ווען די באַנק וועט אָפֿענען אויף דעם צוועק אַ געוויסע סומע, וועלען אויך צו דער ארבייט צושטעהן די אַנדערע געזעלשאַפֿטען און די לאַגע פֿון די ארבייטער וועט קענען אוועק-געשטעלט ווערען אויף אַ פֿעסטען יסוד. דר. טשלענאוויס פּראַיעקט קריגט נאָך מעהר שטאַרקייט דורך דעם, וואָס אַלע מיטגלידער פֿון אַקציאָנסקאָמיטעט און די דירעקטאָרען פֿון דער באַנק זענען אויך מסכים מיט איהם.

דר. גאָסטער איז מודיע אַז די קאַלאָניזאַציעס-קאָמיסיע האָט זיך מיה געגעבען צו פֿערייניגען אַלע קאַלאָניזאַציעס געזעל-שאַפֿטען, זיי זאָלען אַלע ארבייטען אין הסכם איינע מיט די אַנדערע און נאָך איין פּלאַן, און אַז די מיה פֿון דער קאָמיסיע איז נישט געווען אומיוסט. ער האַפֿט, דאָס אויף דעם קומענדיגען קאַנגרעס וועט ער וועגען דעם קענען מעהר וויכטיגעס דערצעהלען.

וועגען דער ארבייטער-פֿראַגע ווערט פֿאַרגעשלאָגען, דאָס דער אַקציאָנסקאָמיטעט זאָל אריינטרעטען אין פֿערבינדונג מיט די קאַלאָ-ניזאַציעס געזעלשאַפֿטען און זאָל צוזאַמען מיט זיי זיך בעמיהען צו העלפֿען די ארבייטער אין ארץ-ישראל.

דער דאָזיגער אַנטראָג ווערט אַלס וואונש פֿון קאַנגרעס איבער-געגעבען דעם אַקציאָנסקאָמיטעט צוזאַמען מיט אַלע פּראַיעקטען פֿון דער קאַלאָניזאַציעס-קאָמיסיע.

די רומענישע פראגע.

אַהן דעבאטען ווערט אָנגענומען דער אַנטראָג, אַלס וואונש פֿון קאַנגרעס, אַז דער אַקציאָנסקאָמיטעט זאָל זיך בעמיהען צו שאַפֿען אַ בעזונדער פֿאַנד אויף העלפֿען יודען אין צייטען פֿון גרויסע אומגליי-קען, ווי ביי דער איצטיגער רומענישער עמיגראַציע, צו דעם צוועק ווערט איבערגעגעבען דעם אַקציאָנסקאָמיטעט זיך צו ווענדען מיט צו-קולאָרען צו אַלע ציוניסטישע חברים צו קלויבען געלד פֿאַר דעם הילפֿספֿאַנד.

צוגעגרייט, נאָך דר. הערצל איז ארויסגעטרעטען געגען זיין אַנטראָג, ווייל עס פאסט דאָך נישט, האָט ער געזאָגט, אין גאַנצען נישט צו רעדען וועגען אַ פּראַגע, וואָס איז ארויסגעשטעלט געוואָרען פֿון קאָמיטעט. פֿיל האָבען געהאַלטען פֿאַר אונמעגליך—און דאָס זענען געווען דאָס רוב פֿון די בעסערע דעלעגאַטען—זיך צו בעטהיילען אין די דעבא-טען נישט זענענדיג גענוג צוגעגרייט, און דערום זענען טאקי די דעבאטען געווען נור פֿון יוצא וועגען.

די דעלעגאַטען האָט מען פֿונאנדער געטהיילט פֿאַלגענדע פונקטען פֿון דעם ווירטשאַפֿטליכען פּראַגראַם וואָס זענען פֿאַרגעשלאָגען געוואָרען פֿון דר. מאַרמאַרעק: 1. גרינדען האַנדווערקער-שולען; 2. חברות פֿון מענטשען וואָס פֿערנעהמען זיך מיט איין פֿאַך אַרבייט; 3. פֿערזאָרגען קראַנקע און אַרמע; 4. זאָרגען ווי צוצושטעלען אַרבייט און ווי צו העלפֿען אין דער צייט, ווען עס איז קיין אַרבייט נישט; 5. שותפות-חברות אויף אויסצואַרבייטען געוויסע פּראָדוקטען; 6. זאָרגען ווי אָפּצוועצען די פּראָדוקטען פֿון די חברות; 7. ביליגער קרעדיט, חברות אויף צוצושטעלען מאטעריאַל און אינסטרומענטען.

דר. ראָזענבערג פֿון גאליציען ערקלערט די וויכטיגקייט פֿון אייניגע אָנגערופֿענע פונקטען און ווייזט אויף די נייטהיגקייט פֿון ביליגען קרעדיט פֿאַר די האַנדווערקער און קליינע סוחרים, ער ווייזט אויך אויף ווי צו ארגאניזירען די ווירטשאַפֿטליכע אַרבייט און ווי צו שטעלען די שותפות-חברות אויף אַ ציוניסטישען יסוד.

דר. קאַצענעלסאן טרעט אויך ארויס פֿאַר די וויכטיג-קייט פֿון ביליגען קרעדיט.

עס מעלדען זיך נאָך אייניגע צום וואָרט, מען זעהט אָבער גלייך אַרויס די אונניצליכקייט און די נישט וויכטיגקייט פֿון די דעבאטען און עס ווערט אָנגענומען דער אַנטראָג אויסצוקלויבען אַ ווירטשאַפֿט-ליכע קאָמיסיע, וועלכע דאַרף צו דעם קומענדיגען קאַנגרעס צו-שטעלען איין אויסגעארבעטען פּלאַן פֿון דער ווירטשאַפֿטליכער אַרבייט.

מיט דערזעלבער גיכקייט, וואָס איז בעהאַנדעלט די ווירטשאַפֿט-ליכע פֿראַגע, ווערען שוין איצט בעהאַנדעלט אַלע אַנדערע פֿראַגען און מען געהט איבער פֿון איין פונקט צו דעם אַנדערען.

די באנק-פראגע.

ה. פּראָפֿעסאר בעלקאָוסקי רעדט פֿון דער וויכטיגקייט פֿון דער יודישער באַנק, ווייזט אויף דעם אומערשיד צווישען איהר און אַנדערע ביינק, רעדט פֿון די שווייגיקייטען, וועלכע דער קאָמיטעט האָט געהאַט ביים גרינדען פֿון אַ באַנק, וואָס האָט אַקציאָנערען איבער דער גאַנצער וועלט. די צאָהל פֿון די אַקציאָנערען איז אַניערד פֿון 120,000, אַזא צאָהל האָט נאָך קיין באַנק אין דער וועלט נישט ער-רייכט. געצויבענט זענען שוין 317,000 אַקציעס, און די באַנק וואָלט שוין געקענט געעפֿענט ווערען, ווען די אַקציאָנערען וואָלטען געהאַט איינגעצאָהלט אַלע ראַטעס.

נאָך אייניגע קורצע דעבאטען איז אָנגענומען געוואָרען, אויף דעם איצטיגען קאַנגרעס זיך מיט דער פֿערענדערונג פֿון די תקנות פֿון באַנק נישט צו פֿערנעהמען, ווייל כל-זמן די באַנק איז נאָך נישט גע-עפֿענט איז נישט פּראַקטיש צו אָפֿט זיי צו פֿערענדערען.

עס איז נור אויסגעדריקט געוואָרען דער וואונש פֿון קאַנגרעס אַז די תקנות זאָלען אומגעענדערט ווערען אין דעם זין, דאָס די גרינדעראַקציעס זאָלען זיך געפֿינען נור אין אויפֿזיכטסראטה און זיי זאָלען אויפֿין גאַנצען לעבען מעהר קיינמאָל נישט פֿערטהיילט ווערען. עס איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען אַ קאָמיסיע צוצושטעלען צום קומענדיגען קאַנגרעס דעם פּלאַן פֿון אַלע פֿערענדערונגען, וואָס דאַר-פֿען געמאַכט ווערען אין די תקנות פֿון באַנק.

די קאלאניזאַציעס-פראגע.

ביי דעם פונקט איז נור געווען איין פֿראַגע, וועלכע האָט אַלע-מען שטאַרק אינטערעסירט, און דאָס איז געווען די פֿראַגע וועגען

די אגמאציאן.

אין נאמען פון דער קאמיסאן ווערען פארגעלייגט פערשידענע מיטלען, וועלכע זי געפינט פאר גייטהיג אום צו שטארקען די ציונים-טישע אגמאציאן. די וויכטיגסטע פון זיי זענען פאלגנדע: בעשטימען א פרעמיע פאר ציוניסטישע טהעאטערשטיק, שטיצען די פראנצויזישע ציוניסטישע צייטונג „ליעקא סיאניסט“, גרינדען א ציוניסטישעם בלאט אין שפאניאליש פאר די ספרדישע יודען, די באנק זאל גרינדען איין טעגליכעם ציוניסטישעם בלאט אין דער דייטשער שפראך, פערברייטען בראשיווען, מיט בעשרייבונגען פון ארץ-ישראל, אויסשטעלונגען פון די ארץ-ישראל'דיגע פראדוקטען אדוואו.

איבער די אלע פראיעקטען ווערען קיין ויכחים נישט געפיהרט נאר זיי ווערען איבערגעגעבן דעם אקציאנסקאמיטעט.

מיט דעם האט זיך אויסגעלאזט די בעהאנדלונג פון אלע אויפגעשטעלטע פראגען. פיעל האט מען היינטיגען טאג אויפגעטהון, אלע פראגען, וועלכע האבען געדארפט בעהאנדעלט ווערען אין משך פון עטליכע טעג, זענען בעשלאסען געווארען אין עטליכע שעה. היינט זענען שוין נישט געווען קיין פוסטע פראגען, היינט האט מען שוין גע-רעדט צו דער זאך. דער אייזערנער ווילען פון פרעזידענטען האט גע-פיהרט דעם קאנגרעס און איהם נישט געלאזט זיך אבווענדען אויף קיין איינציגע מינוט און זייט פון די געשטעלטע פראגען, מען דארף אבער נור בעדויערן, דאס די צו גיכע און אייליגע ארבייט האט נישט געלאזען אויף קיין פונקט זיך אכשטעלען אום איהם בעסער אויסצוארבייטען.

די ארבייט איז געענדיגט. מען קומט צו די וואהלען. יעדעם לאנד האט שוין פריהער בעזונדער אויסגעקליבען די מיטגלידער פון אקציאנסקאמיטעט. איצט ווערען די נעמען פארגעלייגט און בע-שטעטיגט פון קאנגרעס.

אין דעם ווענער אקציאנסקאמיטעט זענען אויסגעקליבען גע-ווארען דייעלביגע 5 מיטגלידער ווי פריהער: דר. הערצל, דר. שניידער, דר. לעאפאלד כהן, ארכיטעקט אסקאר מארמארעק, דר. ע. קאקעש. די נעמען ווערען אויסגעהערט מיט פיעל אפלאדיסמענטען. אין עסטרייך: פייוועל (כרין), ווייס (גראטין), דר. קאהן (פראג). אין גאליציען: דר. ראזענהעק, דר. שור און ליפשיץ. אין בוקאווינא: דר. עבנער.

פאר דייטשלאנד: דר. באדענהיימער און דר. רילף. פאר רוסלאנד: דר. כהן-בערנשטיין, ה. יאסינאווסקי, דר. מאנדעלשטאם, דר. בענדערסקי (פון בענדער), אינשענער אוסישקין אינזשענער טעמקין, הרב ראבינאוויטץ פון סאפאטקין, הערר ראזענבוים פון מינסק, דר. ברוק, דר. יעלסקי.

פאר רומעניען: פינעלעס, מאסקאוויטץ און לאנדוי. פאר סערביען: אלקאליי. פאר בולגאריען: ה. הערבסט. פאר פראנקרייך: דר. אלעקסאנדער מארמארעק. פאר שווייץ: ווייל. פאר איטאליען: ראבינער ראווענא. פאר האלאנד: ראבינער דינער פון אמסטערדאם. פאר בעלגיען: ה. טאלקאווסקי. פאר אמעריקא: ראבינער ווייס, ראבינער שעפער, פראפעסאר גאטהייל, ראבינער פערירא דע מענדעס, ראבינער פערענטהייל. פאר קאנאדא: דע סוילא.

פאר צפון אפריקא: וואלענט פון קאנסטאנטינע. פאר דרום-אפריקא: דר. הערין און אינזשענער קעסלער.

די אפלאדיסמענטען הערען זיך אויף, עס ווערט שטיל. דר. הערצל הויבט זיך פון זיין ארט צו האלטען זיין שלוסווארט. די גאלעריען זענען געווען פול, מען איז געשטאנען איינע אויף די אנדערע, און די אויגען פון עטליכע טויזענד מענשען זענען געווען

גערעכטע אויף דעם פרעזידענטען פון אזא זעלטענעם קאנגרעס און פון אזא זעלטענער ארגאניזאציאן.

מיט א שטילער שטימע, אין וועלכער עס הערען זיך טרויעריגע טענער, האט ער געזאגט: די צייט פון אונזערע דעכאטען איז געענדיגט. איצט קומט אן די צייט פון ארבייט. זאל דאס קומענדיגע יאהר נישט ערגער זיין ווי דאס היינטיגע. פון א פאלקספערטרעטונג קען מען נישט פערלאנגען, דאס זי זאל יעדעס יאהר נייעס אויפטהון. אבער זי מוז תמיד שטעהן אין פערבינדונג און אין הסכם מיט די אינטערעסען פון פאלק. פון אונזער קאנגרעס קענען מיר דאס געוויס זאגען. איצט גע-הען מיר ווידער פונאנדער און צווייען זיך איבער דער גאנצער וועלט. מיר געהען פון דאנעט אוועק מיט דער בעגייסטערונג צו ארבייטען, צו ארבייטען פאר אונזער לאנד, דער 4-טער ציוניסטישער-קאנגרעס איז געשלאסען!

אלע זענען געשטאנען ביי הערצליס ווערטער, און א שטורם פון אפלאדיסמענטען האט אויסגעבראכען. איבערן גאנצן זאל אז ער האט געענדיגט. מען האט געווארפען די היט אין דער הויך און עטליכע מינוטען נאך אנאנד האט מען געשריען הוראה!

א טהייל דעלענאטען האבען אָנגעהויבען זינגען: עוד לא אבדה תקותנו. די בעגייסטערונג האט נישט געפונען קיין אויסוועג. שווער אין געווען זיך צו שיידען מיט דעם זאל, אין וועלכען מען האט פערבראכט 4 טעג אין דעכאטען איבער דאס יודישע פאלק און זיין צוקונפט. 4 טעג האט מען געלעבט אין איין אנדער וועלט, אין א וועלט פון האפענונגען אויף א נייעם גליקליכעם לעבען. 4 טעג זענען מיר, די יודען פון פערשידענע לענדער, געווען אין איינעם; איצט געהען מיר זיך פונאנדער און קהרען זיך אום צוריק צו דעם לעבען פון שווערער ארבייט, פון דעם ביטערען היינט. (י. ל. *)

דירעקטע פון פראפ. מ. מאנדעלשטאם

איבער די הויבונג פון דער קערפערליכער קראפט ביי יודען.

אז איך קום אצונד צו רעדען וועגען דער הויבונג פון דער קערפערליכער קראפט ביי יודען, איז מיין גאנצע פונקט נור די גהעטא-יודען, די יודען פון רוסלאנד, רומעניען און גאליציען ווערנע זענען דריי פערטעל פון אלע יודען אין איינעם. ווייל איך האף צו דערווייזען אז די שרעקליך שוואכע קערפערליכע קראפט פון די גהעטא-יודען קומט נור ארויס פון דער שרעקליכער עקאנאמישער לאגע, האב איך דאך נישט גייטהיג אין זינען צו האבען די יודען פון מערב אייראפא, וועלכע לעבען דאך עקאנאמיש נישט ערגער פון זייערע קריסטליכע שכנים און דארפן דערום נישט האבען קיין בעזונדערע בעשפערעכונג.

איך בין גאנץ גליקליך, וואס איך קען דעם דאזיגען וויכטיגען ווי אויך טרויערען אומשטאנד בעהאנדלען אין דעם פיינעם לאנדאן, אין דעם הארצען פון ענגלאנד, א פאלק ווי די ענגלאנדער, וועלכעס איז שוין אזוי פריה געקומען צו דער איבערצייגונג, אז נור אין א געזונ-דען גוף קען זיך האלטען א געזונדע נשמה און וואס זארגט דעריבער מיט זעלטענער געטריישאפט צו דער איבערצייגונג, אז דער גייסט מיט דעם קערפער זאלען זיך אין גלייכער מאס ענטוויקלען, דויעס פאלק וועט געוויס אויך אצונד, ווי שוין פיעל מאל פריהער, פערשטעהען און מאַראליש אונטערשטיצען דאס פאלק, וועלכעס איז אונטער דעם דרוק פון דעם שווערען לעבען קערפערליך אין גאנצען אומגעקומען און וואס עס איז ביי איהם מעהר נישט געבליבען ווי א ריהרעוודיגער מאַ, אייננע-הילט אין הויט און אין בינער, וועלכעס ארבייט אָהן מידעקייט אויס-צוקלעהרען די מיטעל, דורך וועלכע עס זאל זיך קענען דערהאלטען. עס פערשטעהט זיך אליין, אז איך קען נישט רעדען וועגען דער פערבעסערונג פון די קערפערליכע קרעפטען ביי די גהעטא-יודען איידער

(*) די ערעפֿונגס רעדע פֿון דר. הערצל און די רעדע פֿון דר. נאָרדוי זענען איבערזעצט פֿון מ. ק. די רעדע פֿון פֿראַפ. מאַנדעלשטאָם איז איבערזעצט פֿון מ. ב.

בעשטעהען פֿון איין איינציגען צימער, אין וועלכען עס געפינען זיך, חוץ דעם בעלמלאכה מיט זיינע לעהרעניונגען, נאך זייגנדיגער אין די וויגעליך, וועלכע זענען אויפגעהאנגען אין א חדר, און האלבדערוואָקסענע יונגליך און מיידליך שטופען זיך אַרום און פֿערטומלען דאָס ציי-מער; צווישען די דאָזיגע האַליץ-באַראַקען שטעהען נור וואו נישט וואו גער-מויערטע הייליך, אין וועלכע עס וואָהנען די פֿאַרנעמסטע פֿונ'ם שטעד-טיל, דער "גביר" אָדער די פֿערט-עסער פֿון דער פּאַליציע — דאָס איז אונגעפֿעהר דאָס בילד פֿון אַ געזאַמט-שטעדטיל, וועלכע געפינען זיך ביי אונז נישט צופֿערינדיגען אָהן אַ צאָהל און וועלכע זענען ווי אייטער-פֿיישטשעס אויף געוונדער הויט.

אין די גרעסערע יודישע צענטערן נאָמירליך זעהט עס בעסער אויס, ווייל די לעצטע זענען געמישט פֿון יודען און פֿון קריסטען; זיי הייסען ביי אונז "אויסערדי" און גובערנאָקס שטעדט", זיי זענען גוט איינגע-ריכטעט, זיי האָבען אין זייער שוים רענירונגסגעבוידע, פֿיר געריכט און פּאַליציי, גימנאזיען פֿאַר יונגליך און פֿאַר מעדליך, האנדווערקערשולען אָדער טעכנישע שולען, פֿאַבריקען און ז. ו. א. ז. ו. פֿון דעסוועגען, האָטש די דאָזיגע שטעדט ווייזען שוין אויס אייראָפּעאיש, האָטש עס געפינען זיך שוין דאָ יודען וואָס זענען געקומען צו רייכטום און פֿער-מעגליכקייט, האָטש זיי וואָהנען שוין אַפֿשטאַל אין אויפֿגעפֿיצטע שענע הייזער, פֿון דעסוועגען איז דאָ אויך "דער דרויסען אַ ליגנער" און עס איז נור גייטווייז זיך מיט אונפֿארטייעשע געדאַנקען אַריין שטופען אין די בעהאַלטענע ווינקלען פֿון דעם מאַסענ-עלענד, אום צו זעהן, אַז אויך דאָ איז אונזען גאַנץ שטעקליך, אַז אויך אין די גרעסערע שטעדט איז דער גרעסער טהייל פֿון די יודישע איינוואָהנער פונקט אַזוי פֿעראַרעמט און דערשלאָנען ווי אין די קליינע שטעדטליך.

אין וועל אויף מײַן אָרט בעסער לאָזען רעדען צוויי קרוין-ערות פֿון דער קריסטליכער וועלט, וועלכע האָבען אויסגעזעהען די גרעסערע שטעדט פֿון דער גהעטאָ. איינער איז דער בעקאָנטער סאַציאַלאָג אַנאָ-טאַל לעראָואַ באַלע פֿון פּאַריז, ער זאָגט: "אונזער אַלע פֿעלקער פֿון דער רוסישער מדינה האָבן איך נישט געזעהען קיין עלענדערע ווי דיע אַרימע יודען וועלכע דרעהען זיך אַרום איבער די גאַסען מיט די לאַנגע קאַפּאַטעס און מיט די הויכע שטיוועל, אָהן אַ אויפֿהער און אָהן ריה ווכענדיג עפֿים אַנ' אַרבייט, מערדט אַצונד אַ סך פֿון אויפֿהעבען די אַרימע לייט און אויסבעסערען די סאַציאַלע לאַגע; אין מעג זאָגען אַז ביי אונז אין אייראָפּא איז גאָר נישט קיין אַרימערעס, נישט קיין מענטש וואָס זאל שווערער זיין טרוקען שטיקיל ברויט פֿעררייענען אַלס ניין צעהנטעל פֿון די רוסישע יודען.

און ווייטער שרייבט דער רוסישער סאַציאַל-עקאָנאָם, סובאַטין, וועלכער האָט זיך גוט צוגעקוקט צום גהעטאָ: "מע לעבט אויף די בוי-דעמער, וואו דורך די לעכער פֿונ'ם דאָך טריפֿט אַריין דער רענען, אין קעלער וואוהין עס קומט קיינמאָל נישט אַריין די שיין פֿון דער זון". אַזעלכע קעלער איז צום ביישפּיל דאָ זעהר אַ סך אין ווילנאַ. און סובאַטין דערצעהלט: "אַז מיר זענען צום ערשטען מאל צוגעגאַנגען צו אַזאַ וואָהנונג, איז אונז פֿריהער גאָר נישט איינגעפֿאַלען אין געדאַנק אַז דאָס איז אַ וואָהנונג, מיר האָבען פֿאַר אונז געזעהען אַ לאַך, האַלב פֿערדעקט מיט פֿערפֿוילטע ברעטער; אַרום אונז אַרום איז געלעגן אַנגעוואָרפֿען שאַלעכטיג פֿון גרינס, שמאַטעס, לוסקעס פֿון פֿיש און ז. ו. אין אָנהויב האָבען מיר געמיינט אַז דאָס איז אַ מיסט-גרוב, עס האט זיך אָבער באַלד אַרויסגעוויזען אַז דאָס איז דער אַריינגאַנג צו דער וואָהנונג פֿון אינטעליגענטע בעשעפֿענישען. קיין אַנדער וועג צו דער וואָהנונג איז נישט פֿאַראַנען. מיר האָבען געמוזט אין צווייטען איינגע-בוינט אַראָבקריכען, דערביי זענען אונזער קליידער גאַנץ פֿערשמוציגט געוואָרען. אַז מיר זענען אַראָפֿגעשטיגען 18 טרעס זענען מיר אַריין אין איין העהל פֿון 5 אַרשין די ליינג, 3 אַרשין די ברייט, זעהר קאַרג בער-לייכטעט דאָך אַ סטעליע-פֿענסטעריל וועלכעס דערלאָנגט ווי אַ קוימען ביי צום הויף-ברוק. נעבען דיער בענרעכעניש איז געווען נאָך אַ העהל פֿון 16 אַרשין אין קוואַדראַט וואו עס זענען געשטאַנען 3 האַלצערנע בער-טען מיט נישטצובעשרייבענדיגע-קאלדערעס בעדעקט, אַזאַ וואָהנונג דינגט אַ

אין האָב נאָך בעקאָנט די האַכפֿערעהרטע פֿערוואַלטונג מיט דער סביבה אין וועלכער דיזע אימנליקליכע לעבען. פֿון דיער סביבה וועט זיך זיכער שווער קענען אַ בילד פֿאַרשטעלען דער, וועלכער האָט נישט אַליין געלעבט אונטער די גהעטא-יודען אָדער וועניגסטענס זיי נישט האָטש אָבער-פֿלעכליך אַנגעקוקט. פֿון דעסוועגען וויל איך די געהערטע פֿערוואַלטונג בעטען זיך אויף איין אויגענבליק אַריבערט-אַנען מיט דער מַחֲשָבָה אינ'ם יודי-שען קוואַרטעל פֿונ'ם איסט-ענד, זיך איבערצוצוטראַגען לְמִשְׁלַל אינ'ם ווייטשעפל מיט זיינע פֿערשטיקטע שמיציגע אונטערנעסליך, מיט זיין אַרימקייט און פֿערוויסטקייט, און זיך דערנאָך דעם יודישען קוואַרטעל הונדערט טויזענד מאל פֿערגרעסערט פֿאַרשטעלען אויף אַ שטרעקע פֿון אַ ערך 20 טויזענד קוואַדראַט-מיל, גלייך ווי צום איסט-ענד אָהן אַ ענדע מיט אַ 6-7 מיליאָן איינוואָהנער, און דענסטמאַלט ערשט וועט די פֿערהערטע פֿערוואַלטונג האָבען נור אַ בלאַסעס בילד פֿון דעם וואָס מען רופֿט מזרח-גהעטא.

מיינע ווערטער קענען עמיצען אַלס אַ גוזמא זיך אויסווייזען. יענעס וועט קשה זיין ווייל אַ שטרעקע פֿון 20 טויזענד קוואַדראַט מילען איז באמת גענוג נישט נור פֿאַר 7 מיליאָנען מענטשען. נאָר אויך פֿאַר דריי מאל אַזוי פֿעל זיך רייך צו דערנעהען אין נאָך גענוג פֿרישען לופֿט צו האָבען. דאָס וואָלט טאַקע ריכטיג געווען, ווען די יודען זאָלען נישט זיין פֿערשפּאַרט בלויז אין די שטעדט און אין די שטעדטליך און ווען מע זאָל זיי נישט געווען פֿערוועהרען — מיט איינצעלנע אויסנאַה-מען — זיך אויף פֿרייעם לאַנד צו בעזעצען. אַלע וועלכע האָבען אַ מאל געלעבט אין די דערפֿער און האָבען געקענט געניסען אַלע פֿאַר-טהיילע פֿאַר דעם מענטשענס געוונד, וואָס מע קען האָבען פֿון וואַלד, פֿעלד און גרינעס גראַז, האָט מען פֿון דאָרט פֿערטריבען און אַריינגע-יאָגט אין די שטעדט און שטעדטליך וואו זיי זענען אַלע אין אַזאַ ענגען נישט-געוונדען אָרט צוזאַמענגעפֿרעסט, אַז זיי געפינען זיך אין דער לאַגע פֿון יענער פֿערבלאנדזעטער בעשעפֿעניש אין אַ וויסען פֿעלד, "וועלכע דער בייזער גייט דרעהט אַרום אין אַ וויסעניש, בעת אַרום און אַרום איז דאָ פֿרישע זאַפֿטיגע פּאַשע", עס צונעהט פשוט דאָס האַרץ. אַז אַזוי איז די יודישע בעפֿעלקערונג פֿון דער גהעטא פֿון אַלע ערשטע בער-דינגונגען צוין אַ געוונדער ריכטיגער גוף-סענסטיווקלונג בערויבט געוואָ-רען.

אַ נעסט פֿון טויזענד ביי צוויי טויזענד, אָדער מעהר נפשות, גער-וועהנטליך אין אַ זייט פֿון דעם וועג, מיט געמיינע הייליך אויסגעבויעט פֿון האַליץ-באַראַקען, וועלכע שטעהען גרייט יעדע מינוט איינצופֿאַלען אָדער דעם רויטען האָהן פֿאַר אַ קרפֿן צו געהען, מיט אַ הויף ביי יעדער שטיביל אין וועלכען עס איז דאָ גענוג פּלאַץ פֿאַר אַ מיסט-גרוב, מיט גאַסען און געסליך נישט געברוקירטע, אין וועלכע עס שטעלען זיך אַב נאָך יעדען רענען בלאַטעס און קאלוושעס, אין די קאַליושעס טאַנצען אַרום האַלב נאַקטע קינדער און וואַשען זיך דאָרט די פּנימער מיט דער בלאַטע, אָדער אַ פֿערבלאנדזעטער חויר פֿונ'ם דאָרף נישט ווייט, קאַט-שעט זיך מיט תענוג ווי אַ קאַמעדיאַנט פֿון איין קאלוושע אין דער אַנדערער; ענגע, פֿערשטיקטע, קליינע שטיבליך אָפֿט אָהן דעכער און אויף זייער אָרט אַ געמיש פֿון לעהם מיט בלאַטע, אין וועלכען עס זשומען מיקראָבען (קליינע נישט-געהערטע וואָס מע זעהט זיי מיטן אויג נישט) אין די מיליאָנען; אַ בית-המדרש וועלכער איז מעהר עהנליך צוין אַ שטאַל איידער צו אַ גאַטעס-הויז; חדרים קליינע קעמערליך, אין וועלכע 10 ביי 15 כתות זיצען איינגעבויגען איבער די ספֿרים פֿון פֿריהמאַרגען ביי שפּעט ביי נאַכט, ביי אַ בעלייכטונג פֿון אַ גראַשענע ליכטיל אָדער פֿון 2 ביי 3 פֿענסטערליך וועלכע זענען אָפֿט פֿערשטעקט מיט אַ קישעלע אָדער פֿערקלעבט מיט פּאַפּיר אַנשטאַט די צובראָכענע שויבען; קליינע געוועלכליך איינע אויף דער אַנדערער אַנגעזעצט, ביי וועלכע עס זיצען די קעמער אָדער קרעמערקעס אין היטן און אין קעלט גאַנצע טעג אויף אַ הילצערנער באַנק אַרויסקוקענדיג אויף קונים און אַז עס בעווייזט זיך נור אַ פּויער בעפֿאַלען זיי איהם אַלע ווי אַ סטאַיע הונגעריגע וועלן, אום איהם אַמאל אפילו מיט געוואַלד אין קליי-טיל איינצושלעפֿען; שוסטערשע און שניידערשע וואַרשטאַטען, וועלכע

מוסקעל-קראפט; אהוין דעם קומט נאך דער שבת אין וועלכען דער יוד ארבייט נישט, און איבערהויפט ווערט א יוד ביי א קריסטען נישט אויפגענומען.

עס איז נישט מיין זאך אויסצורעכענען איינציגע פרטים אין דער סאציאל-עקאנאמישער לאגע פֿון די גהעטא-יודען. איך קען נור זאגן, אז בסך הכל זענען די יודען פֿון גהעטא — א פאלקפֿון הונדערטליידענדע מענטשען. און אָס מענטשענ-מאטעריאל, די דאזיגע אומגליקליכע בעדארף מען קערפערליך הויבען אין שטערקען. דעם איינפֿלוס וואס דאס לעבען אין גהעטא — א לעבען וועלכע כעס געהט איבער בירושה פֿון איין דור צום אנדערן זייט הונדערטער יאהרען — האָט אויף די קערפערליכע ענטוויקלונג, קען מען נאך דעם אויבען געשילדערטען לייכט פֿערשטעהן.

די דאזיגע קערפערליכע נויטה הויבט זיך אָן מיט 6-5 יאהר, ווען די יונגליך קומען אין "הדר" וואו דער מלמד געוועלטיגט נאך זיין אייגענעם רצון; די ענגע שמוציגע שטוב אָהן אביסל ריינע לופט, די שלעכטע בעלייכטיגונג, דאָס פֿעהלען פֿון אייגענע היגענישע שולבענק און דער ריכער דאָס איינבויען פֿון קערפער, דאָס קרומע האלטען פֿון קאָפּ ביים שרייבען און לעזען; פֿון דער אנדער זייט דאָס לערנען מעהר צייט ווי עס ארבעט דער ערוואַקסענער געזונדער ארבייטער — געוועהנליך פֿון 9 צווייגער אין דער פֿריה ביז 9 ביי נאכט, מיט א אויסרוה פֿון קיים 1 שעה. דאָס אלסדינג וואָלט שוין גענוג געווען דעם צארטען קינדליכען קערפער צו ברעכען. דערצו קומט נאך דאָס לערנען אלליין, וועלכעס איז איבערגעגעבען אויסגעוואַלטע און אונגלייכע מענטשען, דאָס לערנען אָהן א שום פלאַן, דאָס איינפֿורן פֿון הומיש אין לשון-קדוש אָהן ערקלערונג פֿון דקדוק און דעם זיך פֿון די ווערטער וועלכע דער לעהרער אליין קען זיין אַפּטאָל נישט, דאָס אליין איז גענוג דאָס יונגע מוח'ל צו אנצושטרענגען איבער זיינע כחות, רעכענט מען נאך דערצו די נאָרטישע און אַפּטאָל אַכזרישע אַרש פֿון שטראָפֿ פֿען די קינדער, וועלכע ווילען אָדער קענען נישט אזוי גיך משיג זיין דאָס געלערענטע, אזוי קען מען לייכט פֿערשטעהען דעם טרויריגען סוף וואָס דערפֿון קומט ארויס.

ביי 10-11 יאהרען הויבט זיך פֿאר דעם יונגיל ערשט רעכט אָן דאס מושען דעם מה מיט דער גמרא, דעם ריעזענווערק, וועלכעס האָט אין זיך אין אמת'ן א רייכען אוצר פֿון זיטליכע קולטור און פראקטישער לעבענס-הכמה, אָבער פֿאר יונגע קינדער איז דאָס פֿונדעסטוועגען שווער צו בענדיגן און פֿאר זייער מה זעהר אנשטרענג גענד. דאָס האָבען שוין לאנג די תנאים זעהר גוט פֿערשטאנען און האָבען אין "פרק" אָנגעזאָגט: "פֿון 10-15 יאהר זאָל מען נור משנה לערנען". איך מוין אפילו, אז ביי דעם גמרא-לערנען ווערט נאך דער הויפטפֿעהלער בענאנגען, וואָס מען גיט נישט איבער דעם יונגען מה דעם תיך, דעם וויכטיגען אינהאלט, נאָר די אויסערע פֿאָרם מיט די פֿערקומטע פֿשטליך, אז די יונגע לייט ווערען דורך דעם "פלפול-של-הבל" ערצויגען צום פֿאלשען דענקען און קרומע הסברות, גענען וועלכע עס זענען שוין לאנג די גרעסטע גאונים אויפגעטרעטען און וועלכע מאכען זיי אונפֿעהיג אין די עלטערע יאהרען צו דענקען גלייך מיט דעם פשוט'ען שכל און אליין אזוי אויפצופאַסען אזוי ווי עס איז אין ווירקליכקייט.

אָנגעלערנט זיך אויף אזא אופן ביז 17-18 יאהר, טרעט דער גלות-יוד ארויס נישט פֿארטיג און צוגענדייט צום פראקטישען לעבען, האָט חתונה ווי גיך ס'איז נור מעגליך און ס'הויבט זיך אָן די ביטערע מלחמה פֿאר'ן טעגליכען שטיקיל ברויט, אין בעסטען פֿאל, ווען ער האָט ביז דאמאלס א מלאכה געלערענט, האָט ער זי שלעכט אויסגעלערענט, ווייל זיין פֿאָטער אָדער מייסטער ביי וועלכע ער האָט זיך געלערענט, זענען נישט וועניגער קאליקעס ווי ער, דער תלמיד אליין, האָבענדיג פֿאר זיך א שטארקע קאנקורענץ, ווייל ער איז אָנגעוויזען צו ארבייטען נור פֿאר די איינוואָהנער פֿון גהעטא, איז דער יודישער בעל מלאכה דער אומגליקליכסטער מענטש אויף זיין ליעבן נאמענס ערה, און דאָס גיפט פֿון נויטה און הונגער הויבט זעהר

יודענע פֿאר 50 רובעל א יאהר און זי פֿון איהר זייט פֿערדינגט זי שוין אנדערע 5 שבתים צו 10 רוב' א יאהר יעדער. אין דעם כלומר'שט ליכטיגערען צימער וואָהנען 2 קבצניכ'מיט זייערע קינדער, וועלכע זענען געווען אין דער היים; איינע האָט געהאט א געזונד רויזיגעס קינד וועלכעס איז געווען איין שאַרפער געגענוואן צו דער וואָהנונג; אין דער 2-טער העלפט האָבען געוואָהנט 3 פאמיליען פֿון 6 נפשות בעשטענענד; אויף איין בעט א טאָג-ארבייטער מיט זיין פֿרוי, אויף דער אנדערען א בעט-לער מיט זיין פֿרוי און אויף דעם דריטען א קבצניכע מיט איהר קינד. פֿאַמץ דאָס אייגענע האָט ער געזעהען אין גראַדנאָ, בערדיטשוב און אין אנדערע שטעט, איך אליין קען פֿון אייגענע בעטראַכטונגען נאך טויענדער אַזוינע בילדער אָבמאָהלען, פֿון עלענד, פֿון אַרמיקייט אָהן א גבול, נאָר איך וויל נישט צו פֿיעל פֿעראַימערען די היינטיגע פֿערי-זאמלונג, אז אינ'ם גהעטא איז אויך דאָ קאמפאָרט, אפילו לוקסוס דאָס פֿערשטעהט זיך פֿון זיך אליין, נאָר פינקט אזוי איז אויך זעלבסט-פֿערשטענדליך, אז דער רוב פֿון די יודישע וואָהנונגען זענען געראדע אזוי אז זיי גראַבען אונטער די געזונדהייט פֿון די קרעפֿטיגסטע מענטשען, אום בעסער צו פֿערשטעהן דאָס לעבען אין גהעטא, מוז מען בעטראַכטען פֿון וואָנען אונזערע בירגער בעקומען זייערע לעבענסמיטעל. אהוין איינע מיליאָנע-ען, פֿונ'ם גליק געלעבעטע, וועלכע מע קען אומעטום געפֿינען, אהוין עטליכע גרויסע פֿאַכריקאנטען, נעמליך צוקער- און טוך-פֿאַבריקאנטען, וועלכע מע קען אויף די פינגער אויס-צעהלען און וועלכעס רייכטהימער ווערט פֿלך ונאָבד ביי דער ערשטער געלד-קריזיס; אהוין די קליינע צאָהל געבילדעטע, דאָקטורים, אַדוואָקאטען, אינזשענערען — וועלכע האָבען פֿאר 10-15 יאהר געמאַכט א גוט לעבען און זאָגן צו עפֿים א פֿערמעגען געקומען, וועלכע זענען אָבער יעצט דורך די בעזונדערע געזעצען פֿון יעדער קאָרפּאָרע אָבנער-שניטען און זינקען פאמעליך אלע מאָל ווייטער ביז צו דער מדרגה פֿון אינטעליגענטע קבצנים; אהוין דער נישט גרויסער צאָהל פֿון מיטעלע סוחרים, ביי וועלכע האָט געשפֿעטס-ראָד ווערד מייסטענס מיט געבאָרנטען בויעל געטריבען און בלייבען דעריבער תיכף שטעהען ווי באַלד מע ציהט איהם אָב דעם קרעדיט; אהוין, ענדליך, די 10-12 טויענד קאָלאָניסטען, ערדאָרבייטער (מיט פֿרויען און קינדער) אין הערסאָנער און יעקאטערינאָפּאָלע ווער גובערניעס, בעשטעהט דער איברי-גער ערדריקענדער רוב פֿון די גהעטא-יודען אויס קליינע קרעמער, ביי וועלכע די גאַנצע קראָס בעטרעפֿט קיים אזוי פֿיעל ווי פֿיעל זיי מוזען שטייער בעצאָהלען, אויס בעלי-מלאכות פֿון וועלכע די צאָהל איז זעהר גרויס, נאָך סטאטיסטישע דאטען, וועלכע זענען נאך נישט גאַנץ ריכטיג, געפֿינען זיך יודישע בעלי-מלאכות איבער 400 טויענד (ווייבער און קינדער נישט גערעכענט) אויס טאָג-אַרבייטער, איבער די צאָהל פֿון וועלכע עס פֿעהלט סטאטיסטישע דאטען אום זי פינקטליך צו בעשטימען, אבער גרויס איז זי געווען; טאָג-ארבייטער וועלכע געהען אין דער פֿריה ארויס ווכען פֿערדינסט נישט וויסענדיג אויב זיי וועלען אויף דער גאס האבען צו ברענגען זייער דאַרבענדער פֿאַמיליע די פֿאַר גראשען און ברויט צו קויפֿען; אויס פֿאַבריקס-ארבייטער (אין רוסלאַנד בערך 70 טויענד) וועלכע א-בייטען 12-14 שעה אין מעת-לעת פֿאַר א שפּאַט-לויז פֿון 40-50 קאָפּ א טאָג און ענדליך, אויס — בעטלער.

מען איז זיך שטארק טועה ווען מען מיינט אז יודען האבען פֿינד צו ארבייטען. ס'איז גאר נישט פֿאַראַן אזא שווערע אדער נידריגע מלאכה, פֿון דאָכ-דעקען ביז קאנאל-רייניגען, וואס דער יוד זאָל זיך מיט איהר נישט פֿערנעהמען; אין דער ליטא זענען כמעט נור יודען בעלי-מלאכות; סאָלער, בלעכער, שמיעדען, שוסטער, שניידער, טרענער, מוליאָרעס, אַזווי. דער טעות קומט ארויס דערפֿון וואס ס'איז דאָ צו פֿיעל בעלי מלאכות און פועלים, מעהר ווי ס'איז פֿאַראַן ארבייט, אזוי אז דער בעל-מלאכה האט וואס אמאָל וועניגער צו טהון און ער זינקט אראָב צו דער מדרגה פֿון קבצנים, ער ווערט פשוט א בעט-לער. אין פֿאַבריקען, וואו מען בעדארף קערפערליכע קראַפֿט און אויס-דויער, געהט מען א יודען נישט אויף, ווייל איהם פֿעהלט די נייטהיגע

דאס הויפטציעל, וואס די פֿעראייניגטע מלוכות האָבען געהאַט - צו ראטעווען זייערע געוואנדטע און אונטערטאנען און עררייכט גע- וואָרען. עס איז אויך שוין איינגענומען געוואָרען די הויפטשטאָרט, מיט וואָס מען האָט געוואָלט אַרײַנפֿאַנגען אין די הינענער אַ שרעק פֿאַר אײַראָפּאַ. וואָס זשע וועט איצט ווייטער זיין? אײַראָפּאַ צוזאַמען מיט יאַפּאַן און אַמעריקאַ האָבען זיך געשטעלט נאָך אײַן אַנדער ציעל: צו פֿערזאָרגען אַ רציחות געגען די פֿרעמדע זאָלען ווייטער שוין מעהר נישט פֿאַרקומען, אַז דאָס לעבען און פֿערמעגען פֿון די אויסלענדער זאָלען געזיכערט ווערען. ווי פֿיהרט מען דאָס אָבער דורך? מיט וועמען מאַכט מען דאָס אָב? אין לאַנד הערשט אומעטום די גרעסטע אונאַרדענונג, דער היל טהוט וואָס ער וויל, פֿון די וויצע-קעניגען, וואָס זענען געשטעלט איבער די איינצעלנע מדינות פֿון לאַנד, פֿיהרט איטליכער זיין אייגענע פּאָליטיק, אין קײַזערליכען הויף זענען אינטריגעס, וואו איינער גראַבט זיך אונטער דעם אַנדערען. זאָלען די פֿעראייניגטע מלוכות צוועקזעצן אײַן אַנדער מלך אויף דעם טראָן, וועלען זיי דערמיט אַרויסרופֿען בלוטיגע מלחמות און בונטען אויף יאָהרען לאַנג. זאָלען זיי אַלײַן פרובירען מאַכען אַרדענונגען אין חײַנאַ, וועט ענטשטעהן נישט קײַן קלענערער בונט פֿון דעם הינענזשען פֿאַלק געגען די פֿרעמדע הערשאַפֿט, און עס וועט אויפֿוואַקסען נישט קײַן קלײַנע געפֿאָהר דורך דעם געגענווייניגען חשׂה, וואָס האָט אײַנע פֿון די בעפֿריינדעטע מלוכות צו דער אַנדערער. עס בלייבט דערום קײַן אַנדער וועג ווי צו שטאַרקען דאָס איצטיגע קײַזערליכע הויז, זיך צו בעוואָרענען פֿון איהם מיט רעכטע פֿאַר די אויסלענדער און איהם דערפֿאַר מיטצוהעלפֿען איינצושטילען די מרידה אין לאַנד.

אין דעם זינען ווערען געפֿיהרט די בעראַטהונגען צווישען די פֿערייניגטע מלוכות, וועלכע זענען געקומען צו נאָך אײַן וויכטיגען בעשלוס: אַז די הינענזשע מלוכה וועט בלייבען אין גאַנצען, אַז קײַן מלוכה זאָל קײַן ערד פֿון איהר נישט צונעהמען. דער לעצטער פונקט ווערט בעזאָנדערס שטאַרק אונטערשטיצט פֿון רוסלאַנד, וואָס וויל בשום אופן נישט צולאָזען אין חײַנאַ די פֿערשטאַרקונג פֿון אַנדערע פֿעלקער און וואָס וויל אויך נישט אויפֿהאַדעווען בײַ איהרע גרענעצען אַ שטאַרקען און שטענדיגען שונא אין אַ פֿאַלק, מיט וועלכען מען האָט שטענדיג געלעבט אין שלום.

אַרויסטרעטענדיג פֿאַר די גאַנצקײַט פֿון חײַנאַ, איז דאָך רוסי-לאַנד צו גלייכער צײַט געצוואונגען צו נעהמען אין דער מלחמה מיט איהר אַ פֿיעל גרעסערען אַנטהײל ווי די איבריגע מלוכות, ווייל די אנהענגער פֿון גרויסען קולאַק האָבען צושטערט אין מאַנדשוריען די רוסישע אײַזענבאַהנען, אָנגעפֿאַלען אויף די רוסישע אינזשענערען און אַרבייטער, אַריבער די רוסישע גרענעץ און באַמבאַרדירט רוסישע שטעט, אַ גרויסען היל זאַמעלט דערום רוסלאַנד בײַ דער הינענזשער גרענעץ, די רוסען זענען אויך אַרײַן אין מאַנדשוריען, און געקרייגט מיט נצחון געהען זיי איצט פֿון אײַן שטאָרט אין די אַנדערע. איצט האָבען זיי איינגענומען די הינענזשע שטאָרט־מערנען, וואו זיי האָבען געפֿונען פֿיעל געוועהר און פראוויאנט.

וואָס וועלען די רוסען ווייטער טהון אין מאַנדשוריען און וואָס וועט ווייטער טהון דער פֿערייניגטער היל פֿון פעקין, קען מען נאָך אַלץ נישט וויסען. ווען די מלחמה האָט שוין איהר געפֿאָהר אין גאַנצען פֿערלאָרען, איז זי דאָך נאָך נישט געענדיגט, צו די 38,000 מאַן פֿון דעם פֿעראייניגטען היל, וואָס שטעהט שוין איצט אין חײַנאַ, קומט נאָך אַלץ צו נייע הילף פֿון אַלע לענדער. דער דײַטשער קײַזער האָלט ווידער הייסע רעדען פֿאַר זײַנע סאַלדאַטען, וועלכע ער שיקט קײַן חײַנאַ. די קריטיק אין די צײַטונגען האָבען נישט אויסגעלאָשען דעם פֿייער פֿון שנאה וואָס ברענט אין זײַנע רעדען געגען חײַנאַ. ער איז איצט שטאַלץ מיט דעם מיליטערישען גײַסט, וואָס הערשט אין זיין לאַנד, און מיט דעם כבוד, וועלכען ער האָט דורך זיין היל גע-קראַנען. און דער כבוד פֿאַר די דײַטשע אַרמעע איז טאַקי גרויס גענוג, דאָס אײַן דײַטשער גענעראַל, גראַף וואַלדערווע, איז אויס-

פֿריה אָן אונטערצוגראַכען די געזונדהײַט פֿון די אומגליקליכע. אַלס בעווייז, וואָלט איך געקאנט דערצעהלען פֿיעל פֿעלע פֿון מײַן מער-צינישער פראַקטיק: שניידער, גײַהטאַרינס, שוסטער, קומען יאָהרע-נ-לאַנג יעדע וואָך אין מײַן אויגענ-קליניק און לאָזען זיך בעסער אויס-ציהען זייערע פֿון כראנישער אויגענקראנקהײַט פֿערקרומטע ווימפערן, אײַדער זיך לאָזען מאַכען אײַן מאַל אײַן אַפּעראַציע וועלכע וואָלט זיי בעפֿרייט פֿון דער קראנקהײַט אויף תּמיד. די סבה דערפֿון איז נור דאָס, וואָס דיזע אומגליקליכע, ווען איך וואָלט זיי אפילו אומ-זיסט אריינגענומען אין שפיטאַל, האָבען נישט אַ איבעריגע פֿרוטה, אום די פֿרויען און קינדער אין די 2-3 וואָכען, בשעת דער ערצט-ליכער בעהאַנדלונג, נישט צו לאָזען שטאַרבען פֿון הונגער. קראנקע-קאַסען, פֿיר אַרבייטער עקזיסטירען נישט אין גהעטאָ.

(ענדע קומט).

פאליטישע איבערזיכט.

די מלחמה מיט חײַנאַ האָט זיך אַרויסגעשטעלט פֿיעל גרינגער ווי מען האָט פֿריהער גערעכענט. מען האָט געוואַרט אויף זעהר אַ בלוטיגען און שווערען צוזאַמענשטויס בײַ פעקין. לאַנג האָט זיך דערום דער פֿעראייניגטער היל נישט געקענט בעשליסען אַרויסצונעהן פֿון טײַען-טזון; די גרויסע סכנה אָבער, אין וועלכער עס האָבען זיך געפֿונען די פֿרעמדע אונטערטאנען אין פעקין, האָבען דעם פֿער-אייניגטען היל ווייטער נישט געלאָזט וואַרטען אויף הילף, און ער איז אַרויס געגען די הינענזשע הויפטשטאָרט. עס האָט זיך גאַנץ אומגע-ריכט אַרויסגעשטעלט, אַז דער הינענזשער היל בײַ פעקין איז נאָך נישט אַזוי גרויס ווי מען האָט גערעכענט, און אַז די גרויסע מאַסען פֿון פֿאַלק פֿערהאַלטען זיך רוהיג און נעהמען קײַנען טהײל אין דער מלחמה געגען די פֿרעמדע. אין אײַראָפּאַ האָט מען דאָס נישט גע-וואוסט און דערפֿאַר איז געקומען גאַנץ אומגעריכט די בשורה, דאָס נאָך אַ קורצע געשלעג איז פעקין איינגענומען געוואָרען. ביים נעה-מען פֿון שטאָרט האָבען זיך מעהר פֿון אַלעמען אויסגעצײכענט די רוסען און די יאַפּאַנער. די רוסען זענען די ערשטע אַרײַן אין שטאָרט. דערפֿאַר זענען אויך פֿון די רוסען און יאַפּאַנער געפֿאַלען מעהר ווי פֿון די אַנדערע נאַציאָנען. 14 שעה האָבען די רוסען באַמבאַרדירט די שטאָרט, ביז זיי האָבען דורכגעבראַכען דעם טויער פֿון מזרח־זײַט, די ענגלענדער און אַמעריקאַנער איז שוין אויסגעקומען אַ גרינגערער טהײל פֿון דער אַרבייט, זיי זענען דערנאָך אַרײַן דורך אײַן אַנדער זײַט אין פעקין. לאַנג האָט נאָך געדויערט דאָס געשלעג אין די גא-סען, ביז די מוטהיגערע הינענער זענען נישט דערהרגעט געוואָרען און די איינגעשראַקענע צולאָפֿען געוואָרען.

די געזאנדטע האָט מען געפֿונען אין גרויסער סכנה, זיי זענען צוזאַמען מיט די פֿרעמדע אונטערטאנען געווען איינגעשלאָסען אין אַ בעזונדער טהײל שטאָרט, צום גליק אָבער האָבען זיי זיך שוין פֿריהער געהאַט פֿערזאָרגט מיט האַרמאַטען, מיט פֿערשיעדענע אַנדערע געוועהר און מיט פראוויאנט. די לעצטע צײַט פֿלענען די הינענער בעפֿאַלען אויף זיי אַלץ עפֿטער, עסענוואַרג האָבען זיי שוין מעהר נישט געהאַט ווי אויף 2 טעג, און וואָלט דער היל נישט געקומען צו דער צײַט, וואָלטען זיי אויסגעהרגעט געוואָרען אַדער אויסגעשטאַרבען פֿון הונגער. בײַ די אויסלענדער פֿון פעקין זענען אויסגעהרגעט 61 מאַן און פֿיעל מענשען פֿערוואונדעט.

קײַן רעגירונג האָט דער פֿעראייניגטער היל אין פעקין נישט געפֿונען. דער שוואַכער קײַזער, זיין מוטער - די קײַזערײַנע, וואָס האָלט די לײַצעס פֿון דער רעגירונג בײַ זיך אין די הענט, די גאַנצע קײַזער-ליכע פֿאַמיליע און די העכער געשטעלטע הינענער זענען מיט 4 טעג פֿריהער אַרויס מיט היל פֿון פעקין און דערווײלע איבערגעטראָ-גען זייער הויפטשטאָרט ווייט אין מערבֿ־זײַט פֿון דער גרויסער הי-נענזשער מדינה.

* * * סטאנאליס און דער קהל, וועלכער האט ערשט נישט לאנג בע-
וויזען וויין טרויריגע ראליע קעגען די רימענישע אויסוואנדערער און זיי מיט
פאליציי פערבאטען אריינצוקומען אין שטאדט. האט ווידער אמאל דורך א טרוי-
ריגע פאקט בעוויזען וואס פאר א פנים עס האבען די יודישע ארגאניזאציען
אין גאליציע. ביי דער לעצטער וואהל פון פארשטעהער האבען אייניגע פון דעם
וואהל קאמיטעט בעמערקט אז די פוישקע, אין וועלכער עס ווערען צוזאמענגענומען
די נאיהלצעטעל, האט א סעקרעטנע דעקל, וועלכער קען זיך עפענען אויף א
מען קען פון איהר ארויסנעמען צעטעל און אריינלעגען אנדערע. די קאמיטאט
פון דער רעגירונג האט די פוישקע קאנסיסירט און ביי דער שטאטהאלטער
אנגעצויגט דעם וואהלשווינדעל. דער פאקט האט געמאכט זעהר א שלעכטען
רושם, אין יעדער ערווארטעט מיט אונגערולר דעם סוף פון פראצעס, וואס וועט
אין קורצע זיין אקעגען דעם שווינדעל ביי די וואהלען פון די יודישע פארשטעהער
אין סטאנאליס.

רוסלאנד. = די ארעסער צייטונגען זענען מודיע, אז דער ארעסער
גראדאנאטשאלניק האט ארויסגעגעבען א בעפעהל אז מען זאל ארעסירען אויף
3 חדשים פערשידענע יודען, וועלכע האבען זיך פערשולריגט אין דער צייט
פון די ארעסער אונגערונגען.

דעם „נארוואסטי“ אין מען מודיע, אז אין ארעסער מיראוואי סוד
האבען זיך אָנגעהויבען משפטים פון די „באסיאקעס“, וועלכע זענען בעשולריגט
אז זיי האבען געגנב'ט זאכען בשעת די ארעסער אונגערונגען. מעהרסטענ-
טהיילס בעשולריגט זענען פראסטע אָבעריסענע ארבייטער. עס געפֿינען זיך
צווישען זיי אויך ווייבער. פֿיעל פון זיי זענען זיך מודה אז זיי האבען געגנב'ט.
אלע בעשולריגטע האט מען אָבערשט 6 חדשים געפֿענגעניס, און א סך זענען
צופֿירעדען מיט דעם פסק.

= די „ארעס“ נארו וזענען מודיע, אז לויט די ידיעות פון ראבי-
נער מ. ל. קרעס, וועלכער איז ארומגעפֿאָהרען איבער אלע יודישע קאלא-
ניעס, איז תבואה זעהר נישט גערעכטענע היינטיגס יאָהר. אין אייגענע ערטער
האט מען נישט צוריק געקריגען אפילו די זריעה, און אין בעסטען פאל וועט
קען אָרעכענעמען פון א דעסיאטינע 15—20 פור תבואה. די כהמות האבען
אויך נישט וואס צו עסען. פֿאָריגעס יאָהר איז אויך געווען א שלעכטער אויף-
זאך, נאָר דאן האבען די קאלאניסטען בעקומען שטיצע פֿון דער חברה יק"א
40,000 רובל אויף זריעה, און יעצט קען מען נישט רעכנען אויף אַזוי שטיצע.
אליין קענען זיך די קאלאניסטען גאָרנישט העלפֿען. זיי האבען שוין אומעטום
אנגעבאָרגט און קיין שום פֿערדינסטען איז נישטאָ.

= דער „רוסאסטי“ אבאזרעניע" איז מען מודיע פון
טאָמסק, אז אין שטאדט איז זעהר אונרוהיג. דער המון איז צולאָזען און טהוט
וואס ער וויל... דעם 19 יוני איז דער המון בעפֿאלען אויף יודען וועלכע האבן
דלען מיט קוואס און זיי געשלאָגען. אַביסיל פֿריהער האבען זיי אויף געשטא-
נעווער גאס הרב געמאכט א שטענע. נישט נור אין די אונטערגאסען נאָר אפילו
אין רעכטען מיטען שטאדט טרינקט דער המון בראָנפֿען און וויל נישט בעצאָה-
לען, זינלען און שלאָגען יעדען וועמען זיי טרעפֿען. די פאליציי האט זיך גע-
וואלט אַרײַנמישען און ארעסירען די שלעגער, נאָר וי האט געמוזט אָבטרעטען
נישט זענענדיג כח זיך צו שטעלען געגען דעם גרויסען המון.

= יצחק לעוויטאן, אין מאסקווא איז געשטאָרבען דער בעוואוסטער
מאלער יצחק לעוויטאן. ער איז געבאָרען אין איידקוהנען אין
1861 יאָהר. זיינע בילדער פון דער נאטור זענען געווען אויף די גרעסטע אויס-
שטעלונגען און האבען בעקומען אומעטום אויסצייכנונגען. לעוויטאן האט גע-
לערענט אין דער מאַסקווער שולע פֿון מאלעריי, אין נאָכהער געפֿאָהרען שמו-
דירען קיין אויסלאַנד; אין די לעצטע יאָהרען איז ער אליין געווען פֿיהרער פֿון
דער מאַסקווער שולע אין נאטור-מאלעריי.

זיינע בילדער געפֿינען זיך אין דער בעריהמטער בילדערגאלעריע פֿון
ברעטיאקאו אין מאסקווא, אין מוועאוס פֿון אלעקסאנדער III א. ו. ו.
די מאסקווער מאלער האבען בעשלאָסען צו שטעלען איין מאנומענט
אויף לעוויטאנ'ס קבר. דער פראיעקט פֿון מאנומענט וועט ווערען אויסגעארבעט
פֿון דריי בעוואוסטע קינסטלער: א מאלער, סקולפטאר און ארכיטעקט. דער
מאנומענט וועט ווערען געשטעלט פֿון דעם געלד וואס מען וועט זאמלען דורך
מאכען איין אויסשטעלונג פֿון לעוויטאנ'ס בילדער.

= ווי יודען בעלייטען די סאָלאַדאטען אויף דעם
קריגעס פֿלאַץ. דער „קיעווליאינ" איז מודיע וועגען דעם אנ-
טהייל וואס די יודישע איינוואוהנער פֿון שטערטיל ראָזישע (וואָלין) האבען
גענומען אין בעלייטען פֿון די סאָלאַדאטען, וועלכע געהען אוועק אויף דעם
קריגעספֿלאַץ קיין חניא; יעדען טאָג ווען עס קומען אָן די ציגע מיט היל געהען
די יודען פֿון ראזישע אַרויס אנטקעגען צו דער באהן, און ברענגען אָן כיבוד
פֿאַר די סאָלאַדאטען גאַנצע קערב זעמלעל, קוכען, עפעל, אונגערקעס און קאַשען,
און אַמאָל אויך עטליכע פֿעסליך ביער פֿון שטערטישען וואוואָר. אין ראָס אַליין
קיפֿען די יודען פֿאַר אייגען געלד. איידער עס קומט אָן דער ציג ווערט די
סטאַנציע פֿול אָנגעשטאַמט מיט יודען וועלכע ווארטען שטיל און רוהיג ביז דער
ציג קומט אָן. אַט קומט אָן דער ציג. די סאָלאַדאטען און אַפֿיעירען קוקען מיט

געקליבען געוואָרען צום הויפטפֿיהרער פֿון דעם פֿעראייניגטען היל
אין חניא.

גראף וואלדעווע נעהערט צו די בעסטע דייטשע גענעראלען.
ער האט זיך בעריהמט געמאכט אין 1866-סטען יאָהר אין דער
פריישיש-עסטרייכישער מלחמה און אין 1870-סטען יאָהר אין דער
מלחמה מיט פֿראַנקרייך. איצט האט איהם דער דייטשער קייזער גע-
געבען דעם טיטעל פֿעלדמארשאַל, דעם גרעסטען ראנג וואס א גע-
נעראל קען נור קריגען. די פֿראַנצויזישע צייטונגען זענען זעהר נישט
צופֿרידען מיט זייער רעגירונג, וואס זי האט אויך געגעבען איהר
הסכמה אז פֿראַנצויזישע סאָלאַדאטען זאָלען דארפֿען שטעהען אונטער
א דייטשען גענעראל, ווייל די פֿראַנצויזען קענען נאָך אליין דייטשלאַנד
נישט פֿערגעסען די מפלח וואס זיי האבען געהאט ביי סעראן.

אלענפֿאלס איז די הסכמה פֿון דער פֿראַנצויזישער רעגירונג צו
שטעלען איהר היל אונטער א דייטשען גענעראל א קלאַרער סימן,
ווי די פֿינדשטאַפֿט צווישען פֿראַנקרייך און דייטשלאַנד הויבט אָן צו
פֿאלען, וואס איז געוויס זעהר וויכטיג פֿאַר דעם שלום אין אייראָפּא.
דייטשלאַנד אָבער אַלס דער צד, וועלכער האט אָנגעטהון פֿראַנקרייך
אזוינע טיעפֿע וואונדען, דארף נאָכגיבער זיין ווי איצט און זיך
מעהר רעכענען מיט די נאציאָנאַלע געפֿיהלען פֿון פֿראַנצויזישען
פֿאָלק. דער 2-טער סעפטעמבער איז אין גאַנץ דייטשלאַנד א פֿאָלקס
יום-טוב; מען פֿייערט פֿון יאָהר צו יאָהר די פֿראַנצויזישע משלה ביי
סעראן. איצט, צוליב דער פֿריינדשאַפֿט צווישען פֿראַנקרייך און
דייטשלאַנד, טרעטען אייניגע צייטונגען אַרויס מען זאל אָבשאַפֿען
דעם יום טוב, וואס איז בעליידיגענד פֿאַר פֿראַנקרייך. צום בעדויערען
אָבער זענען דערוויילע די שטימען, אין וועלכע עס הערט זיך דאָס
געפֿיהל פֿון מענשליכקייט, נאָך גאַנץ פֿעראייניגטעל, דאָס פֿאָלק קען
נאָך אליין נישט איינהאלטען דאָס פֿערשכורטע געפֿיהל פֿון גליק,
וואס איז אויפֿגעבויט געוואָרען אויף איין אנדערענס אומגליק.
י. ל.

די יודישע וועלט.

עסטרייך.— די גאליציאנישע מיידליך אין קלויסטער.
דעם 2-טען אויגוסט איז געווען אין וויעליטשקע א משפט וועגען דער 15-יעה-
גער רחמה ווייס. דער מאַכטער פֿון וויעליטשקע רעליגיאָנסלעהרער וועלכע
האט געבעטען אז מען זאל זי ארויסנעמען פֿון איהר פֿאָטערס רשות („יור" נו'
29). רחמה ווייס איז אין אויגוסט פֿון פֿאָריגען יאָהר שטילערהייט אוועק פֿון די
עלמערען אין א קלויסטער און זיך דאָרט געלאָזט טויפֿען. זי האט געבעטען
שריפטליך דאָס געריכט, אז מען זאל זי ארויסנעמען פֿון פֿאָטערס רשות, ווייל
דער פֿאָטער איז אָנגעפֿאלען אויף איהר מיט א מעסער און זי געוידעלט. זי האט
אויך געשריבען, אז זי וויל נישט צוריקגעהען אהיים און וויל בלייבען אויס
איבערצייגונג א קאטאָליקין. פֿון פֿאָטערס צד איז געשטאנען אין געריכט דער
אדוואָקאט דר. ר. לאנדוי. דער פֿאָטער מאַרקיט וויס האט אויף דער שאלה
פֿון ריכטער געענטפֿערט אז ער האט קיינמאל נישט געשראָקען וויין-מאָכטער מיט
א מעסער, ער האט זי נישט געוידעלט און איז איהר מוחל פֿאַר דער גנבה,
וואס זי האט ביי איהם געמאכט פֿאַר'ן אוועקגעהען. און וואס זי האט נישט
געליקענט אויך אין געריכט. די מוטער און שוועסטער פֿון דער מיינריל האבען
בעשטעטיגט, אז מען האט רחמה'ן נישט געוידעלט און נישט געשראָקען. די
קראנקע מוטער האט אויך עדות געוואָגט, דאָס זי און די מאַכטער האבען איי-
ניגע מאל געבעטען, אז מען זאל זיי צולאָזען צו רחמה'ן, נאָר די אבערין פֿון
קלויסטער האט זיי אלעמאל אָבערזאָגט. צוויי שוועסטער און די מוטער האבען
ווייטער דערזעהלט, אז זיי האבען עטליכע מאל גערעדט מיט רחמה'ן שטילער
הייד דורך די קראטעס פֿון פֿענסטער; רחמה האט שטאַרק געוויינט פֿאַר זיי,
זיך בעקלאָגט אז מען האלט זי מיט געוואָלר אין קלויסטער, און מען לאָזט זי
נישט צוריק צו די עלטערען.

דער אדוואָקאט האט אויף גרונד פֿון די אוימואגען געשטעלט דעם אנ-
טראַג אז מען זאל תיכף ומיד הייסען ארויסנעמען דאָס מיינריל פֿון קלויסטער
און איבערגעבען די עלטערען. און אים פֿאַל, ווען דאָס קען נישט באַלד גע-
שעהען, זאל מען הייסען רחמה ווייס אליין שטעלען זיך אין געריכט, ווייל דער
פֿאָטער רעכענט, אז זי טהוט אלעס נישט מיט דעם אייגענעם ווילען, נאָר אנ-
דערע הייסען זי אוי טהון. דער ריכטער האט אָבערלעגט די פֿערהאנדלונג,
בעמערקענדיג אז ער וועט געבען דעם פסק שריפטליך.

לוח אחיאסף כבויאה ספרותית טובה ומצוינה, הולך ומתפתח משנה לשנה בכמותו ואיכותו וגם בשנה הב' יעלה על אחיו הקידמים בגדלו (יחזק יוחר מן שלשים באגן) בשלמותו וטוב מעמו.

לוח אחיאסף לשנה הב' כולל גם הוא מאמרים פובליציסטיים ומרציים הנוגעים לזמן ההית, ספורים ושירים מאת בחירי הסופרים, תולדות גדולי ישראל, השקפות על חיי אחינו בא"י, בארצנו ובארצות המערב, מקרי השנה הנוגעים לישראל בכל המדינות, ציורים מחיי המושבות בא"י וחמוניות גדולי עמנו, ידיעות שמושיות מועילות וכו' וכו' ובשנה הזאת עוד יתרה עשינו כי החלטנו לצרף אל הלוח

הוספה מיוחדת

הכוללת בקרבה **ספר מיוחד ושלם**, ספר מדעי כתוב בסגנון נעים ושוה לכל נפש בשם:

"חיי היהודים בימי הביניים"

מאת הפרופיסור **ד"ר א. ברלינר**.

זה תוכן ענינו הספר בקצרה:

פרק ראשון מבוא החנוך והלמוד. נשים ונערות, פרק שני משחקים ותענוגות שעשועים, ציד חיות וכלי נשק. פרק שלישי חגים מעונות, שבת יו"ט. פרק רביעי נשואין, חופה וקדושין, חתונות, שירים ומנגינות. פרק ו' חמישי שירים בשי' אשכנזי. אורחים יהודים ונשים משחקות. סעודות ומשתה. מלבושים. פרק ששי עסקים, נכסים, מטע כרמים, מסחר, מלאכות, רופאים, פרק שביעי היות ואמונות טפלות. פרק שמיני המו"מ בין היהודים והנוצרים, וכוחם דתיים, שמדות קרושים. פרק תשיעי בתי כנסת, גדל ערך בתי הכנסיות, בית עלמין, בתי כחסה, בתי מחיל, פרק עשירי יחס רוחני ספרות העם, נספחים.

הספר הזה זכה לשם טוב בספרות המדעית וגדולי המכ"ע האשכנזים הפליגו בשבחו ועתה נעתק לעברית בשביל חותמי הלוח.

הנסיין הורה אנתנו כי אי אפשר לכוון מראש את מספר העקו' אשר עלינו להדפיס בשביל דורשי הלוח ויען כי הלוח יודפס רק במהדורא אחת לכן יש אשר העקועי נמכרו מיר אחד צאתם מהדים ודרישת רבות לא נמלאו אח"כ מחסור עקו' והיינו מוכרחים לפרסם אח"כ ברכים בי עקו' מהלוח אפסו, לזאת החלטנו הפעם לפרסם

חתימה על לוח אחיאסף תרס"א.

למען ידע כל אחד אשר יש לו חפץ בלוח אחיאסף, כי עליו להיות מן המקדימים ולשלוח את הכסף כמועד הראוי.

מהיר הלוח הוא 1 ר"כ (עם המשלוח 1,30 ר"כ) מבורך 1,40 ר"כ (ועם המשלוח 1,70 ר"כ). ורק כל המקדים לשלוח את הכסף מהיום עד צאת הלוח יקבל את ההוספה הנם ותפשי מפארטא.

המחיר הקצוב על הלוח מצער הוא לעומת ערכו הספרותי. גם הספר הנתן לחותמי הלוח בתיר הוספא חנם יקר היא בערכו וקובע ברכה לעצמו ועל כן הננו בטוחים כי חובבי ספרותנו יכירו פעלנו וישתדלו להפיץ את הלוח במספר הגון.

ואלה הם הסופרים והחכמים אשר לקחו חלק בלוח אחיאסף לשנת תרס"א: אחד העם, ברנפלד ד"ר, ברנפלד יצחק אהרן, ברובוביץ י. ל., בן-ציון ש., ברזילי, ביאליק ח. ג., ברשדסקי י. גרדון י. ל. (המנוח), הורוויץ ח. ד., טריוואש י. א., יפה ז. ילין דוד, כהן א. ל., כהן מרדכי בן הלל, ליבאשיצקי א., ליליענבלום מ. ל., לעווינסקי א. ל., ליטעווסקי מ., מבר ומודע (פסירונים), ניימארק ד"ר, סילער ד. ב., פרץ י. ל., ציטראן ש. ל., צערניחובסקי, ראזענפלד ש., שולמאן אליעזר, שערעשעווסקי צבי הירש ועוד.

הננו מעירים את המו"ס וחמוכנים החפצים ליהנות מזכות ההיספא כי יואילו לשלוח לנו דרישותיהם כמוקדם ובכל אופן קודם צאת הלוח למען נדע מספר העקו' שהם חותמים ידם עליהם.

כתבת אחיאסף.

Товарищество „АХАСІАФЪ“, Варшава.

Почтовой ящикъ № 25

בע"פ: מווארדא No. 6, מען 4.

Verlag „Achiasaf“. Verantwortlicher Red. M. Berkowicz. — Herausgeber u. Buchdruckerei Josef Fischer Krakau.

פערואונדערונג אויף דעם גרויסען עולם, וועלכער איז ווי געקומען מקבל-פנים ווין, אין די אפיצירען ווערען נאך מעהר פערואונדערט בשעת עם געהען צו צו ווי אייניגע בעשאפטע ווערען, און בעמען ערלויבניש פינאנצער צו טהיילען די באדאפטען דאס גענראכטע עסענווארג. די אפיצירען געבען ווער ערלויבניש. אלע זאכען ווערען צוטהיילט אויף גלייכע חלקים וועלכעל וואגאנס עם איז דא אין פאיער, כדי יעדער זאל בעק מען ווין טהייל. נעכען די אפיצער טהירען פין די וואגאנען שטעהען ווערען און שמועסען מיט די סאלאטען, דערצעהלען ווי מעשיות און געבען ווי ברכות אויף דעם ווייטען וועג, אט קיינט מען צום דריטען מאל. דער פאיער ריהרט זיך. די סאלאטען הויבען די היטלען, שויקלען מיט דעם קאפ און געזעגענען זיך ווארם מיט דעם עולם; מען הערט שיינען פון אלע זייטען: „ספאסיבא, וויט געוונד, א. ו. ו. און צום סוף לאזט זיך הערען פון ביידע זייטען א כרייטער: „הורא!“

== געטעקלעך == דער סענאט האט ערקלערט, אז מאכען שוהוואקס און טינט איז א מלאכה און ווערען, וועלכע פערנעהמען זיך מיט דער מלאכה, האבען דאס רעכט צו וואהנען אין גאנץ רוסלאנד.

דייטשלאנד. — די „טילזיטער אלאגע מיינע צייטונג“ איז מוריע, אז אלע רוסישע האלצהענדלער, וועלכע געפינען זיך וועגען ווערע געשעפטען אין טילזיט, האבען בעקומען איין התראה פון דער פאליציי, אז אויב ווי וועלען ניט צושטעלען א בעשייניגונג פון דייטשע האלצהענדלער אדער שניידעמיהלען, אז ווער ווין אין טילזיט איז נעליך דעם האלצהענדלע וועלען ווי ווערען ארויסגעשיקט פון טילזיט.

רומעניען. — פון בוקארעסט שרייבט מען: אלע שווייג-קייטען, וועלכע מען מאכט די רומענישע ווערען, האלטען ווי נישט אב ארויס צו פארהערן פון רומעניען. די נויט מרייבט זי, און די נויט איז שטארקער ווי אלעס. פון 25-טען יוני ביו אנהויב אויגוסט זענען ארויסגעפארהערן מעהר ווי 12,000 מאן. אין פאלטווען האבען זיך ציוואמענגענומען 100 פאמיליעס מיט א קאפיטאל פון 500,000 פרא' כדי צו פארהערן קיין קליינאזיען. היי איז דא א בענדא אד האט געגעבען דער חברה ווין נדבה 10,000 פרא'. אין ביקארעסט האבען 108 גאסטווירטשען, קאפעהויו-בעוויצער אין קרעמער אינגעלעגט ווערע געשעפטען כדי אויסצוואונדערען קיין קאנאדא מיט א קאפיטאל פון 800,000 פרא'. דער פערט-עטער פון דער געזעלשאפט יק"א האט פינאנדרעגסטעהיילט צווישען יורישע ארימע לויט, 40,000 פרא'. א דאנק דעם העררן לעווענטהאר האבען מעהרערע יורישע סוחרים געעפענט אין ביקארעסט א ביליגע קיך. שוין אין די ערשטע טעג האט מען טעגליך געשפייזט פון דער קיך 1200 ביז 1500 דערוואקסענע מענשען און קינדער. דערווייל קען די קיך נישט מעהר געבען ווי טהעע, כרויט, קעזאון אליווען, נאך עם איז דא האפנינג אז מען זאל שפעטער קענען מעהר געבען. ווייל פיעל מנדרים האבען צוגעזאגט צו צאהלען מאנאט-ליך פאר די קיך.

ענגלאנד. — איין אדרעסע דעם פערסישען שאך, די פארשטעהער פון דער יודישער קהלה אין לאנדאן האבען בעשלאסען צוזאמען מיט די פארשטעהער פון דער ענגליש-יודישער חברה איבערצוגעבען דעם פערסישען שאך בשעת ער וועט קומען קיין לאנדאן א בעגריסונגס אדרעסע. נאך ווייל דער פערסישער שאך קען אצונד נישט קומען קיין לאנדאן וועגען דער פאמיליע-טרויער אין ענגלישען קעניגסטהויז, וועלען איהם די פארשטעהער פון דער קהלה און דער חברה איבערשיקען די אדרעסע. די אדרעסע איז געשריעבען ענגליש און פערסיש און אריינגעלעגט אין א קעסטל וועלכעס איז זעהר שטען פערציערט. — ווייבער מיט א גערען, אויף א פערזאמלונג פין א לאנדאנער מיסיאנס-טעראיין האט מען זיך שטארק בעקלאגט אז דאס טויפען פון ווערען געהט זעהר שווער צו, און מען מוז דערום אנדערש איינריכטען די מיסיאנס-טעראינען פאר די יודען. דער פערזענלעכע פיליפס האט פארגעלעגט, אז מען זאל מאכען פרויען פאר מיסיאנערען און ער רעכענט אז ווי וועט נאכער געלונגען ציצוהען ווערען צו דעם קריסטליכען גלויבען. די פערזאמלונג האט אנגענומען דעם פאר-שלאג.

פיר די הונגעריגע אין בעסעראביען:

ערהאלטען פון מרת רבקה שולמאן 1 ר"כ.

לישנת לוח „אחיאסף“ תרס"א

ספרותי ושמושי עם תמונות וציורים.

שנה שמינית

לוח אחיאסף היוצא לאור זה שמונה שנים רצופות נודע כבר לכל הקוראים העברים עד כי למותר היא להרכות דברים אדותיו ולהפליג בשבחיו.

דער יוד

אויף דער צייט פון קאנגרעס!

כדי אז אלע, וואס אינטערעסירן זיך מיט דער ציוניסטישער בעוועגונג, זאלען קענען האבען ריכטיגע און פאלשטענדיגע ידיעות פון דעם פיערטען לאנדאנער קאנגרעס און בעקאנט ווערען מיט דעם אינהאלט פון די רעדען, דעבאטען און בעשליסע אויף דעם קאנגרעס, נעהמען מיר אן אויס-
נאה מווייזע אבאנעמענט אויף:

דעם יוד אויף דער קאנגרעס צייט.

פון נה. 33 ביז נה. 36 (4 נומערן) צום

ביליגען פרייז פון 30 קאפ' (80 העלער)

Издательство Axiасapъ, Варшава.

מינדליך טווארדא 6 וואהנונג 4.

זייט געזונד!

ניטצליכע ביכער ווענען פֿערמיטלען די געזונדהייט און היילען קראנק-
הייטען, פֿערפאססט פֿון דאקטאר מ. גאטמילעב.

עס זינד שוין ערשינען פֿאלגענדע 4 ביכער:

(1) די ערשטע הילף ביז דער דאקטאר קומט.

אינהאלט: פֿערגיפטונגען, דאס אַבבריען, דאס פֿערברענען, אַבשטארבען, הילף פֿיר ערטרונקענע, פֿיר אויפֿגעהאַנגענע, ביי ערשט-
קונג, פֿיר בליטץ ערשלאָגענע, ביי ערשטיקונג פֿון שאַדליכען גאזען, הילף פֿיר פֿערטשאַרעטע פֿון דונסט (שוואַנסט), פֿיר פֿערפֿראָרענע, ביי מאַרד-ערשיטטערונג, ביי זאָנענשלאָג, ביי שווערער קרענק, דאָס אַב-
שטארבען פֿון די נייגעבאַרענע, די סימנים פֿון טויט, בלוטשטירצונגען, הילף ביי אַפּאָפּלעקסיע, אויסלינקען און צוברעכען, ווי געהט מען אַרום אַ קראַנקען. פֿרייז 30 קאפ' מיט פארטא.

(2) שווינדזוכט (סוכאטע).

אינהאלט: ווי פֿערהיט מען זיך פֿון שווינדזוכט? ווי היילט מען שווינדזוכט מיט היגענישען מיטלען? מיט לופט, וואסער און גר-
טע נאָהרונג — פֿרייז 30 ק' מיט פארטא.

(3) מאגען און געדערם קראנקהייטען.

אינהאלט: מאגען-קאטאר (שארפֿער און האַנישער), רונדע מאַגן-וואונד, ספּאזמעס פֿון מאגען, נערוואַזע דיספעפּסיע, מאגען פֿער-
ברייטונג, מאגען קרעבס; פֿערשיעדענע געדערמקראנקהייטען — פֿרייז 40 קאפ'.

(4) מענערקראנקהייטען (סערעטנע):

פֿרייז 40 קאפ'.

עס דרוקט זיך:

(5) נערווענקראנקהייטען.

Книжный магазинъ и библиотека ВАРШАВА, A. ЦУКЕРМАНА
Verlagsbuchhandlung A. ZUCKERMANN
Warschau, Nalewki N. 7.
Налевки 7. прежде 15.

עס פֿערקויפט זיך אַ

דעקרוטסקי ואטישאמני קוויטאנציע.

זיך ווענדען מיט בריעף:

Кіевъ, Большая Васильковская, 5

С. Н. РАБИНОВИЧУ.

עס איז ארויס פֿון דרוק

דער 8-טער ביכער

בלעטער

פֿון אטאנבוך פֿון איש-יהודי (ל. רבי-

נוכין עורך המליין)

ארטיקעל פֿון לעבען און נאטור, וויסענ-

שאפט און קונסט

ערשיינט אין פעטערסבורג

פֿרייז פֿון די בלעטער: 50 ביכלאך

(יעדעס ביכער ענטהאלט 2 גרויסע בויגען

— 32 זייטען) 4 רובעל; 25 ביכלאך —

2 רובעל; 12 ביכלאך — 1 רובעל;

1 ביכער — 12 קאפ'.

די לעזער פון די

בלעטער

בעקומען די גרויסע זעלטענע פֿארבען-

קארטינע אלעאגראפֿיע

די השמונאים

פאר 1 רובעל.

דער אדרעס פֿון הערויסגעבער:

Л. А. Рабиновичу, Ст.-Петербургъ.

Торговая 17

אדער:

L. RABINOWITZ

St. Petersburg

Torgowaja Nr. 17

יצא לאור ונמצא להמכר ספר:

תולדות

הריפורמציון הדתית

בישראל

מאת דה. ש. ברנפלד.

בשני ספרים.

הספר הגדול הזה (מחזיק 18 באנען פארמאט "אחיאסף") ישים לפני הקורא תולדות הריפורמציון הדתית (התקונים במנהגי הדת), אשר קמה בישראל בשנות המאה הי"ט, יברר סבותיה הפנימיות והחיצוניות, מצב ישראל בעמים ומעמד הקרדיהדות בזמן ההוא, ויספר עם זה תולדות כל החכמים והעסקנים, אשר השתתפו בהתנועה הכבירה הזאת.

ספר ראשון: הפולמוס הראשון.

מחירו 50 קאפ, ועם פארמאט 56 קאפ.

ספר שני: הפולמוס האחרון.

מחירו 75 קאפ, ועם פארמאט 85 קאפ.

מחיר כל הספר מכורך הך — 1.55 ר"כ, עם פארמאט 1.70.

תכן הספר:

ספר ראשון.

פרק ראשון. התעוררות מבית ומחוץ.

פרק שני. שנות המאה הי"ח.

פרק שלישי. התסיסה הראשונה.

פרק רביעי. הנסיונות הראשונים.

פרק חמישי. ברלין והמבורג.

ספר שני.

פרק ראשון. הקר החרד.

פרק שני. הפולמוס המדעי.

פרק שלישי. הפולמוס המעשי.

פרק רביעי. תקונים במנהגי הדת.

פרק חמישי. ר' שמואל הולדהיים.

פרק ששי. אסיפות הרבנים.

פרק שביעי. הברת הריפורמא בברלין.

פרק שמיני. הנסיון האחרון.

האדריסה:

Издательство „Ахיאсафъ“, Варшава.

Почтовой ящикъ № 25.

פריילינגען און דאמען

קענען זיך אויסלערענען גוט שניידען און ניהען אין אקורצע צייט דורך בריעה אין זאגאן, רוסיש אין דייטש. די מעטאדע איז די בעסטע און די גרינגסטע. אפילו 12 יעהריגע מעדכען קענען זיך גוט אויסלערענען. אויף תשובה א מארקע. ניט זוימט און פֿרענט אָן ביי Господъ Найдичъ, Давидъ — Городокъ Минской губ.

איך בעעהרע מיך, דעם געהערטען יודישען פובליקום מיטצור-טהיילען, דאסס דאס פראכטפֿאללע פיר יעדעס יודישע הויז זעהר וויכטיגע אונד נישטצליכע ווערק "בית ישראל" בייא מיר צו בעקאממען איסט. אינהאלט דעם ווערקס: זיטליכקייט, וואַהלטעהעטיגקייט, ליעבע אונד פֿריעדע, הויזפֿריעדע (שלום בית) — אין איינער לייכטען דייטשען שפראכע —

פֿערטרעטער דעם פֿערפֿאסערס:

Л. Мовшовичъ, Варшава, дикая № 38

פרייו 40 ק. מיט פארמאט 45 ק.

בוכהאנדלער בעקאמען געהאריגען ראבאט.

נור מיט עטליכע רובל

קען יעדער מענטש ביי זיך אויפֿן אָרט א גוטע פרנסה איינפֿיהרען. אזוי ווי איך גיב צו ערקלערען דורך א בריעה געגען א 7 קאפֿ מארקע. אדרעסירען:

Варшава, Найдичъ До востребованія.

Еврейские силуэты

ערצעהלונגען פֿון רוסישע און פֿאלגישע שרייבער פֿון יודישען לעבען, אין רוסישער שפראך.

די הכנסה פֿון פֿערקויף פֿון דעם בוך געהט פֿאר די הונגערנדע אין דרוס-רוסלאנד.

פרייו 1,50 ר. מיט פארמאט 1,73 ר.

צי בעקומען ביי:

Издательство Ахיאсафъ, Варшава

יצא לאור ע"י ציוני קאוונא ספר

"הדת והלאומיות"

קובץ מאמרים שנדפסו בכח"ע.

מאת שמואל יעקב ראבינאוויץ האבד"ק דק"ק סאפאצקין.

מסודרים ומתוקנים בידי המחבר.

שם העסקן הגדול, רב הפעלים בציוניות הרב רש"ר ידוע ומפורסם לכל, ולמאמריו שעשו רושם חזק בשעתם יש ערך קים ותמיד וביחוד בימינו אלה. שם הספר מעיד על תכנו כי הוא ספר השוה לכל נפש לדתיים וללאומיים, וערכורב לאגודות הציוניות להשתמש בו להפצת הדעה הציונית בין כל המפלגות, וביחוד בין מפלגת החרדים. הס' מחזיק 144 עמודים בפורמט גדול.

מחירו 70 ק, עם המשלוח 78 ק, באחריות 85 ק, בנ"נ 95 ק. יחידים הפונים בדרישותיהם ישר להסקלאד הראשי אינם משלמים בעד המשלוח. לאגודות ציוניות הפונות בדרישותיהן להסקלאד הראשי בקנותן עשרה עקי' בבת אחת 55 ק, עשרים וחמשה עקי' 50 ק, חמשים עקי' 40 ק, המשלוח ע"ה האגודות לפי המשקל ולפי ריחוק המקום.

הסקלאד הראשי בב"מ הספרים של א. באלאשער בקאוונא.

Книжный магазинъ

A. M. Baloschera, Kovna.

Buchhandlung von

A. Baloscher, Kowna.

נמצא להמכר גם אצל "אחיאסף" ותושיה" ובכל בת"מ הספרים.

ווער עם האט צו פער-

קויפען אלטע און נייע ביכער זאל זיך ווענדען צו

A. D. Розенталь Бѣльцы Бесс. губ.

בעסטע בעצוגסקוועלע פֿיר

אתרוגים לולבים הדסים

Hermann Rath Triest,

Oestereich.

פרייוליסטען גראַטס אונד פֿראַנקאָ

גילועין מאשינען

די בעסטע ציגארעטען גילועין-מא-שינען נייעסטער קאנסטרוקציען. מיט אונד אָהנע דרוק-אפפארעטען בעקאָמט מאן ביי:

M. BLÜTH WARSCHAU

Pańska str. 26.

אהוב את המלאכה!

אללע סארטען שפיעגעל מאכען גרינדליך לערנט אויס דורך בריעפֿע

דער 25-יאָהריגער פראקטיקאנט

אין דיא שפיעגעלפֿאבריקאציען

Judko Weinblatt, Warszawa, Ślizka Nr. 22.